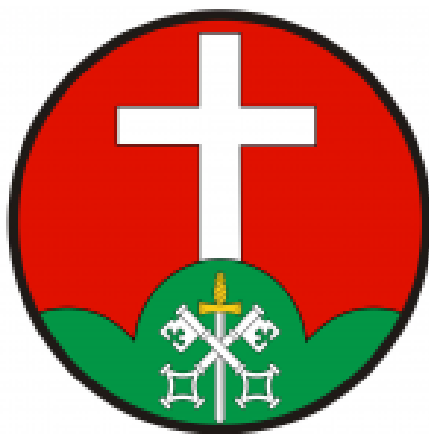

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY BRZYSKA
DO 2030 ROKU

Kraków – Brzyska, 2022 r.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	2
Wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Brzyska	3
Analiza strategiczna (SWOT) gminy Brzyska	20
Wizja i misja rozwoju gminy Brzyska	23
Obszary, cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku oraz oczekiwane efekty jej realizacji	24
ROZWÓJ SPOŁECZNY	26
ROZWÓJ INFRASTRUKTURALNY I ŚRODOWISKOWY	45
ROZWÓJ GOSPODARCZY	57
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Brzyska wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	69
Spójność założeń Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku z celami i kierunkami rozwoju zawartymi w strategii rozwoju województwa oraz w innych dokumentach wyższego rzędu. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań.....	84
System realizacji Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku.....	100
Ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku	111

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska jest podstawowym i najważniejszym dokumentem, diagnozującym uwarunkowania i potrzeby rozwojowe oraz potencjał gminy i na tej podstawie wskazującym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju do 2030 r. Strategia pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz gminy, we współpracy z partnerami, koordynujący różne terytorialnie, sektorowo i technicznie plany oraz dokumenty strategiczne na szczeblu lokalnym. Kierunkuje i zabezpiecza w ten sposób ciągłość polityki rozwoju, stanowiąc jednocześnie instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na najważniejsze inwestycje i działania rozwojowe, w tym w ramach funduszy krajowych oraz środków europejskich.

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku powstała w oparciu o model partycypacyjno-ekspercki. W prace nad nią zaangażowali się przedstawiciele władz lokalnych, urzędnicy samorządowi, reprezentanci sfery oświaty, instytucji kultury, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, przedsiębiorcy, społecznicy i liderzy lokalni, którzy byli wspierani przez konsultantów FRDL Małopolskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji z Krakowa. W ramach spotkań roboczych, warsztatów diagnostycznych i strategicznych oraz konsultacji społecznych wspólnie wypracowano diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, a następnie cele i kierunki działań na kolejne lata wraz z ich oczekiwanymi rezultatami. Założenie sprawnej i efektywnej współpracy będzie nadrzędne również na etapie wdrażania tych zapisów w życie, co pozwoli na osiągnięcie trwałego i zrównoważonego rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

Procedura dotycząca opracowania Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku uwzględniała wszystkie akty prawne mające wpływ na jej przebieg, w tym ustawę z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Dokument powstał zgodnie z przepisami art. 10e ust. 2-4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii, w tym tryb konsultacji, określiła uchwała nr XXVIII/172/21 Rady Gminy Brzyska z dnia 9 czerwca 2021 r.

Okres realizacji Strategii Rozwoju Gminy Brzyska sięga 2030 r., co jest zgodne z okresem kolejnej perspektywy budżetowej UE (2021-2027) wraz z dodatkowym okresem rozliczania pozyskanych projektów. Strategia została sformułowana w ścisłej korelacji z kluczowymi dokumentami planistycznymi szczebla krajowego, regionalnego i subregionalnego, m.in. Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą 2030 r.), Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030.

WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY BRZYSKA

Celem realizowanej diagnozy było rozpoznanie najważniejszych cech, zasobów, potencjałów, problemów gminy Brzyska i jej otoczenia dla potrzeb planowania długofalowej polityki rozwoju. Prace obejmowały przeprowadzenie szeregu analiz statystycznych, zarówno w ujęciu dynamicznym (analizie zostały poddane dane i informacje z lat 2016-2020/2021), jak i porównawczym (dane dla gminy zestawiono z analogicznymi wskaźnikami dla 5 innych gmin powiatu jasielskiego: Kołaczyce, Skołyszyn, Dębowiec, Nowy Żmigród i Osiek Jasielski, które charakteryzują się podobnym ukształtowaniem terenu, zbliżonym położeniem względem największych ośrodków administracyjnych i gospodarczych tej części Podkarpacia, dostępnością transportową do nich oraz sposobem wykorzystania powierzchni, z niewielkim udziałem przemysłu oraz zanikającym znaczeniem rolnictwa; odniesiono się także do średniej powiatowej i regionalnej). Analizy zostały zrealizowane w kluczowych dla gminy obszarach (położenie i dostępność komunikacyjna, demografia, gospodarka i rynek pracy, infrastruktura techniczna, polityka społeczna i bezpieczeństwo publiczne, środowisko naturalne, kultura i zasoby dziedzictwa kulturowego, sport, edukacja i wychowanie, aktywność społeczna, stan finansów samorządowych). Podstawowe źródło danych stanowiła statystyka publiczna (przede wszystkim materiały i dane Głównego Urzędu Statystycznego, zgromadzone w ramach Banku Danych Lokalnych) oraz różne opracowania dotyczące gminy. **Powstał kompleksowy raport diagnostyczny, który otworzył dyskusję na temat sytuacji gminy oraz stojących przed nią kluczowych wyzwań i oczekiwanych kierunków rozwoju. W strategii, zgodnie z obowiązującymi aktualnie przepisami, zamieszczono jedynie – uzgodnioną wspólnie przez ekspertów i szerokie grono przedstawicieli gminy – syntezę wniosków z diagnozy, które posłużyły jako baza do podejmowania decyzji dotyczących wizji rozwoju, celów i zadań strategii.**

Obraz gminy

Gmina Brzyska stanowi jedną z jednostek pasa pogórzy karpackich, które niezależnie od przynależności administracyjnej do wschodniej części Małopolski bądź zachodnich fragmentów Podkarpacia, charakteryzują się dość zbliżonym potencjałem rozwojowym, wynikającym m.in. z ukształtowania terenu, dostępności transportowej czy uwarunkowań historycznych. Jednocześnie charakteryzuje ją potencjał do stania się miejscem rekreacji i aktywnego wypoczynku na skalę co najmniej lokalną. Przesądza o tym zasoby środowiska naturalnego – z jednej strony posiadająca już swoją wyrobioną „markę” góra Liwocz ze stworzonymi na jej szczycie atrakcjami, z drugiej zaś możliwości, jakie płyną z zagospodarowania licznych wyrobisk poźwirowych na cele związane z szeroko pojętym wypoczynkiem. Za głównego odbiorcę tego rodzaju usług należy uznać przede wszystkim mieszkańców nieodległego Jasła, nie można jednak wykluczyć także zainteresowania wśród mieszkańców nieco bardziej odległych miast (Krosno, Gorlice) i ich okolic, a także turystów zmierzających w kierunku Beskidu Niskiego oraz Bieszczadów. Okolicznością sprzyjającą wydaje się być planowana rozbudowa DK73, która przetnie wschodnie fragmenty gminy Brzyska bądź zostanie poprowadzona po prawym brzegu Wisłoki, nieopodal granic jednostki.

Warunkiem koniecznym do wykorzystania opisanego potencjału jest realizacja szeregu działań inwestycyjnych (w szczególności w obrębie pozyskanych niedawno przez samorząd gminny wyrobisk poźwirowych) oraz dodatkowych, wspomagających rozwój oferty turystycznej i wypoczynkowej, jak chociażby promocja posiadanej oferty czy wspieranie usług okołoturystycznych. Taka koncepcja wpisuje się w założenia, przyjęte przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego dla Obszaru Funkcjonalnego Pogórzy Karpackich, do którego zaliczono także i gminę Brzyska. Odrębnym zadaniem, wiążącym się jednak tematycznie z kwestią szeroko pojętej turystyki, jest zagospodarowanie posiadanej przez gminę zespołu pałacowo-parkowego w Brzyskach.

Niezależnie od tego, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców gminy Brzyska. Poprawa warunków życia oraz dostępności i jakości usług publicznych stanowi o jej atrakcyjności osadniczej. W obliczu obserwowanych powszechnie problemów demograficznych, skutkujących z jednej strony ubytkiem ludności, z drugiej zaś nasilonym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa, przyciągnięcie nowych mieszkańców, np. migrujących z sąsiedniego Jasła, wydaje się być najbardziej skuteczną metodą zapobiegania lub przynajmniej łagodzenia skutków zapaści demograficznej. Wśród katalogu działań, jakie w tym kierunku winien podjąć samorząd lokalny, na pierwszy plan wysuwa się rozbudowa infrastruktury sieciowej (wodociągi, kanalizacja).

W ujęciu bardziej szczegółowym, dla gminy Brzyska za najważniejsze, bezpośrednio wpływające na jej rozwój, można uznać następujące uwarunkowania, wynikające z:

a) położenia gminy

Gmina Brzyska leży w zachodniej części powiatu jasielskiego oraz województwa podkarpackiego, w odległości kilkunastu kilometrów od Jasła, stanowiącego główny ośrodek administracyjny, gospodarczy oraz usługowy dla jej mieszkańców. Gmina w całości leży na obszarze Pogórza Ciężkowickiego, posiadając na swoim terenie jego najwyższy szczyt – górę Liwocz. W dużym uproszczeniu można przyjąć, że obszar jednostki rozciąga się pomiędzy szczytem wzniesienia a lewym brzegiem rzeki Wisłoki.

Przez gminę Brzyska nie przebiegają drogi kategorii wyższej niż powiatowa – DK73, łącząca zachodnią część Podkarpacia z autostradą A4, położona jest na przeciwnym brzegu Wisłoki. Obecnie trwają wstępne prace, zmierzające do daleko idącej modernizacji tego ciągu komunikacyjnego – jeden z wariantów obwodnicy Kołaczyc zakłada poprowadzenie drogi po lewym brzegu Wisłoki, przez terytorium gminy Brzyska. Niezależnie od wybranego finalnie wariantu, realizacja tej inwestycji polepszy dostępność komunikacyjną jednostki, zwłaszcza w zakresie dojazdu do Tarnowa i Krakowa. Komunikację publiczną w miejscowościach gminy Brzyska obsługują pojazdy uruchamiane przez PGZK „Jasiel”, MKS Jasło oraz przewoźników prywatnych. Dostępność komunikacyjna Jasła jest dobra, ale z racji nieprzystosowania taboru korzystanie z niej jest utrudnione przez osoby o specjalnych potrzebach – zwłaszcza starszych i z niepełnosprawnościami. Kwestię tę należy wziąć pod uwagę w kontekście widocznych zmian w strukturze demograficznej jednostki.

Konsekwencje i wyzwania:

- Dostępność komunikacyjna gminy Brzyska jest zadowalająca, zwłaszcza w kontekście codziennych dojazdów do Jasła, jednak należy podejmować działania zmierzające do jej poprawy i rozwiązania najbardziej palących problemów w tym zakresie. Jednocześnie wśród głównych mankamentów, związanych z dostępnością komunikacyjną gminy Brzyska, należy wskazać brak bezpośrednich połączeń komunikacji zbiorowej z ośrodkiem regionalnym – Rzeszowem;
- Uruchomienie przewozów realizowanych przez PGZK „Jasiel” oraz MKS Jasło, także przy udziale finansowym gminy, oddaliło widmo wykluczenia komunikacyjnego gminy. System wymaga jednak dalszych prac, związanych chociażby z bieżącym monitorowaniem potrzeb mieszkańców w tym zakresie, jak również dostosowaniem usług przewozowych do osób z dodatkowymi potrzebami;
- Niezależnie od ostatecznie wybranego wariantu przebiegu nowego śladu DK73, realizacja tej inwestycji znacząco poprawi dostępność komunikacyjną gminy Brzyska – zwłaszcza w zakresie podróży w kierunku północnym, w stronę Tarnowa i autostrady A4;

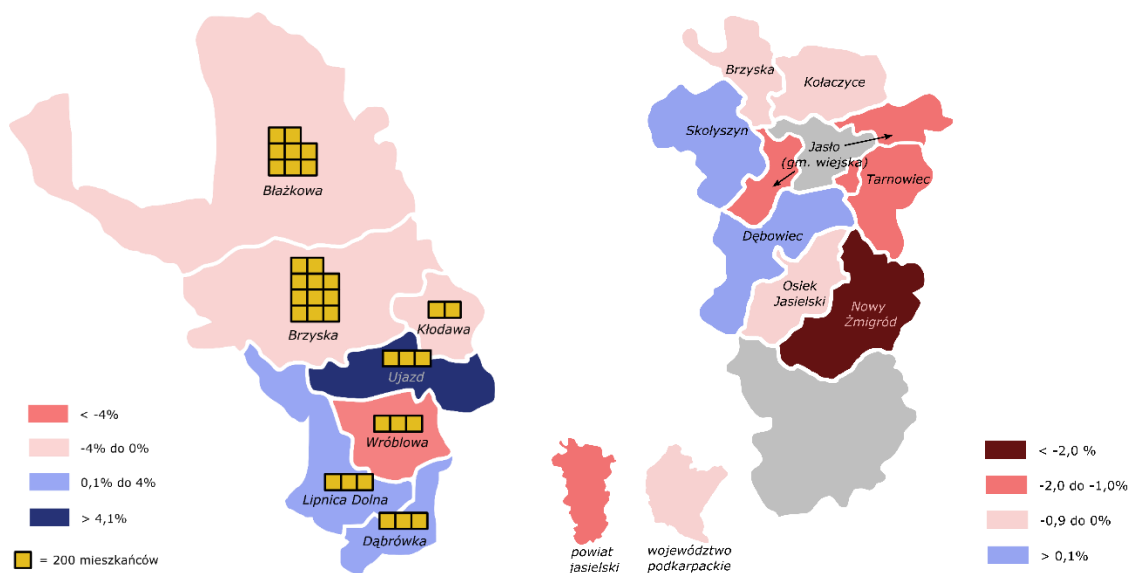
- W parze ze znaczącą poprawą dostępności komunikacyjnej gminy Brzyska powinno pójść opracowanie i szerokie udostępnienie oferty inwestycyjnej, skutkujące przyciągnięciem biznesu i stworzeniem nowych miejsc pracy;
- Posiadane przez gminę Brzyska walory środowiskowe w postaci góry Liwocz, rzeki Wiśłoki oraz wyrobisk poźwirowych wyróżniają ją z szeregu innych gmin pogórzańskich, stwarzając jednocześnie możliwość rozwoju w kierunku turystyki oraz aktywnego wypoczynku.

b) sytuacji demograficznej

Na koniec 2020 r. gminę Brzyska zamieszkiwało – w zależności od źródła – 6 523 (GUS) lub 6 618 (UG) osób. W ciągu ostatnich 5 lat wystąpił nieznaczny spadek liczby ludności, co jest zjawiskiem widocznym także w skali całego województwa, powiatu, jak również większości z gmin stanowiących tło porównawcze. Najbardziej ludną miejscowością w gminie są Brzyska (2 274 mieszkańców na koniec 2020 r.), poziom 1000 osób przekraczała także Błażkowa. Zwraca uwagę fakt, że w okresie 2016-2020 wzrost liczby mieszkańców odnotowano w miejscowościach położonych najbliżej Jasła.

Dodatkowe zobrazowanie sytuacji demograficznej jednostki stanowi zestawienie danych w ewidencji ludności z danymi zawartymi w deklaracjach odbioru odpadów, ujawniającymi faktyczny stan zamieszkania w poszczególnych miejscowościach. Dane „śmieciovowe” za rok 2020 wskazują, że liczba mieszkańców gminy Brzyska wynosiła 5 141, co stanowi 77,7% liczby figurującej w gminnej ewidencji. Przyczyna występowania takich różnic leży przypuszczalnie w emigracji naukowej i zarobkowej młodych ludzi, którzy nie dokonują jednocześnie wymeldowań.

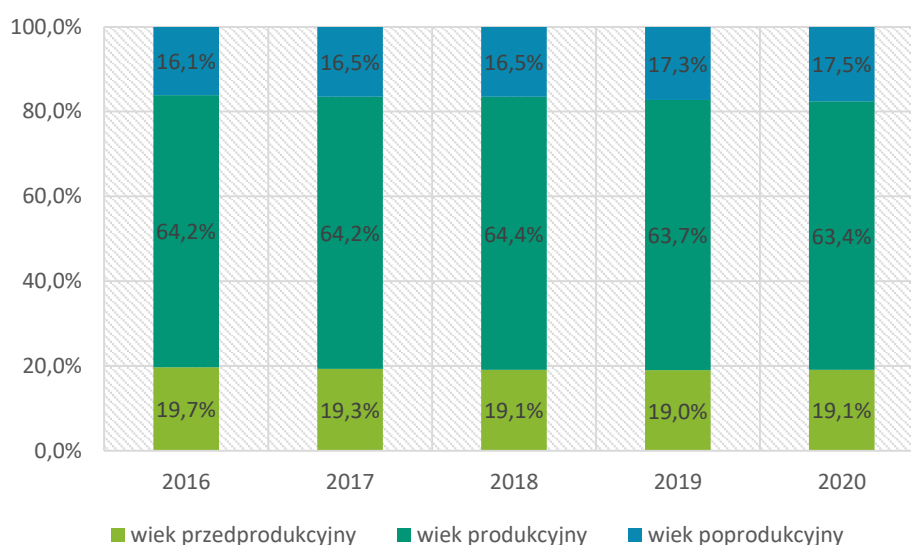
Rysunek 1. Liczba mieszkańców na koniec 2020 r. oraz zmiana liczby mieszkańców w latach 2016-2020 w poszczególnych miejscowościach gminy Brzyska oraz w wybranych jednostkach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Brzyska i BDL GUS

Pod względem struktury demograficznej gmina Brzyska prezentuje się dość korzystnie na tle porównawczym, choć w okresie 2016-2020 zauważalne jest sukcesywne zwiększanie się odsetka osób w wieku poprodukcyjnym – na koniec analizowanego okresu wynosił on 17,5%, wobec 20,8% w regionie i 21,2% w powiecie. Pogarszającą się sytuację demograficzną obrazuje także wartość wskaźnika starości, określającego odsetek społeczeństwa w wieku powyżej 65 lat – na koniec 2020 r. wyniósł 14,7%. Co prawda wśród gmin tła porównawczego był to rezultat najniższy, znacząco odstający także od średniej regionalnej (17,4%) i powiatowej (17,6%), ale trzeba jednocześnie odnotować jego ciągły wzrost w okresie 2016-2020 z poziomu 13,6%, co tylko potwierdza zjawisko starzenia się społeczności gminy.

Wykres 1. Struktura demograficzna gminy Brzyska w latach 2016-2020

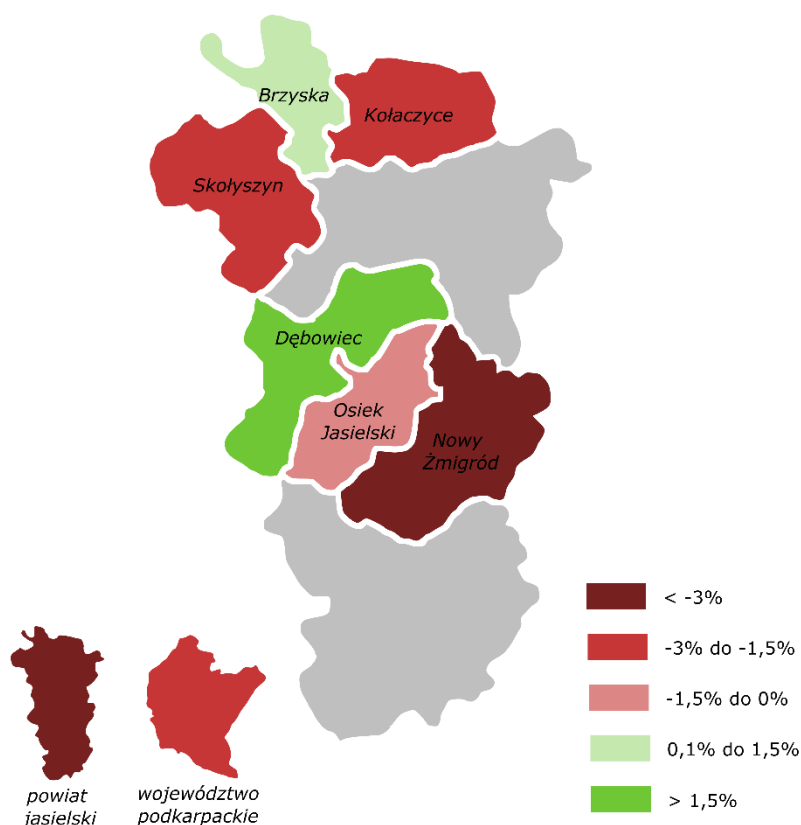

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na utrzymanie dość korzystnej – w porównaniu z regionem, powiatem oraz większością gmin tła porównawczego – sytuacji demograficznej w gminie Brzyska miał wpływ dodatni przyrost naturalny, obserwowany przez cały okres 2016-2020. W przypadku salda migracji przewaga wyjazdów nad przyjazdami utrzymuje się od roku 2018, przyjmując wartości bardzo niskie w porównaniu z innymi jednostkami. W 2020 r. wartość salda migracji w przeliczeniu na 1000 osób wynosiła -3,99 osoby.

Atrakcyjność osadnicza gminy Brzyska, mierzona odsetkiem pozwoleń i zgłoszeń budowy dla budynków mieszkalnych, udzielanych przez Starostwo Powiatowe w Jaśle, należy ocenić jako dość zadowalającą. W latach 2018-2020 jednostka skupiała ok. 10% ogółu, co było rezultatem porównywalnym do sąsiednich gmin Kołaczyce i Skołyszyn. Możliwe jest natomiast występowanie zjawiska zróżnicowania atrakcyjności osadniczej wewnątrz gminy – wydaje się, że miejscowości w jej południowej części są chętniej wybierane na miejsce zamieszkania niż północ (Błażkowa), w czym odległość oraz czas dojazdu do Jasła wydaje się mieć kluczowe znaczenie.

Rysunek 2. Prognozowana zmiana liczby ludności w roku 2030 w stosunku do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Prognozy GUS do roku 2030 zakładają postępowanie negatywnych zjawisk demograficznych. O ile nie powinna wystąpić znacząca różnica w liczbie mieszkańców gminy, o tyle znacząco zwiększy się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (jego wartość ma zbliżyć się do poziomu 21%). Skala problemu może być jeszcze poważniejsza, gdyż faktyczna liczba ludności gminy Brzyska jest niższa od oficjalnie prezentowanej, co uwidoczniała analiza danych z deklaracji odbioru odpadów.

Konsekwencje i wyzwania:

- Proces wyludniania się gminy Brzyska postępuje bardzo powoli, szczególnie w porównaniu z danymi dla całego powiatu jasielskiego oraz większości gmin tła porównawczego. Prognozy GUS do roku 2030 są pod tym względem dość optymistyczne – wskazują na niewielki wzrost liczby mieszkańców;
- Społeczeństwo gminy Brzyska jest coraz starsze, co jest procesem zauważalnym także w skali powiatu, regionu i kraju. Reorientacja polityki gminy na potrzeby osób starszych (często zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem oraz posiadających dodatkowe wymogi w zakresie dostępności czy usług zdrowotnych i opiekuńczych) jest zatem jednym z ważniejszych zadań w perspektywie najbliższych lat;
- Na stabilną liczbę mieszkańców w ostatnich latach wpływ miał dodatni przyrost naturalny. Wydaje się jednak, że warunkiem utrzymania liczby ludności na zbliżonym poziomie jest podnoszenie atrakcyjności osadniczej jednostki i pobudzanie w ten sposób migracji na jej teren.
- Południowa część jednostki (Dąbrówka, Lipnica Dolna, Wróblowa) ma, z racji odległości i łatwości dojazdu do Jasta, większy potencjał osadniczy niż jej północne fragmenty. Zróżnicowanie atrakcyjności osadniczej pomiędzy poszczególnymi miejscowościami może prowadzić do dużego rozwarstwienia w postaci jednoczesnego rozwoju budownictwa mieszkaniowego i wyludniania

się części gminy, co należy równoważyć poprzez odpowiednią politykę przestrzenną i inwestycyjną;

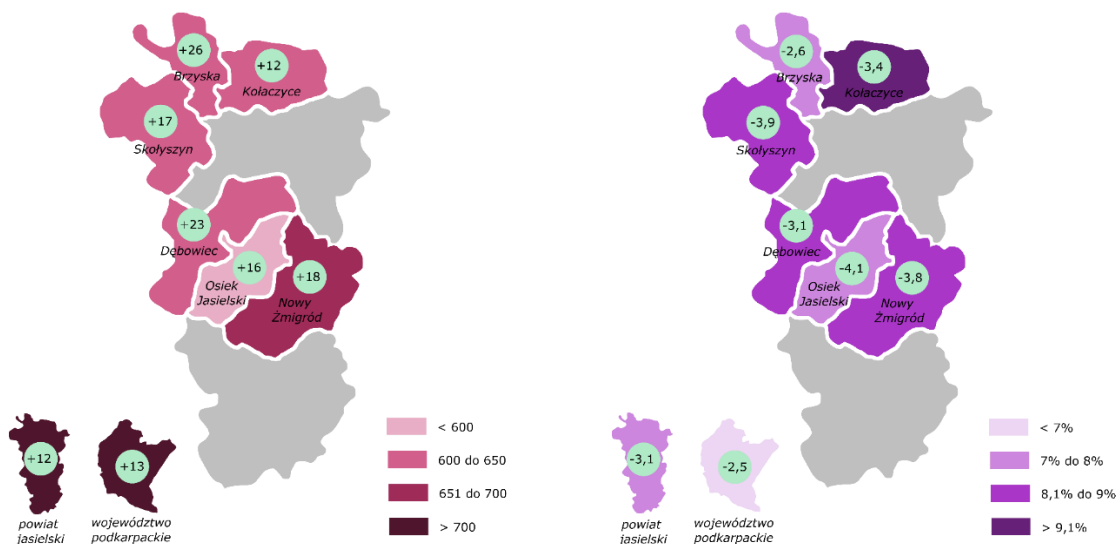
- Statystyki gminne wydają się wskazywać na zawyżoną liczbę mieszkańców – faktycznie gminę Brzyska zamieszkuje mniejsza liczba osób. Emigrują zwłaszcza ludzie młodzi, podejmujący naukę (studia) bądź pracę zarobkową w większych miastach (Kraków, Rzeszów, Lublin) lub za granicą. Fakt ten należy mieć na uwadze programując politykę rozwoju gminy na najbliższą dekadę.

c) potencjału gospodarczego

Wskaźniki przedsiębiorczości lokalnej są dość przeciętne. Rok 2020 zamknął się liczbą 395 podmiotów gospodarczych, działających na terenie gminy Brzyska. Zdecydowana ich większość (96,7%) zatrudniała nie więcej niż 9 pracowników. Przypuszczalnie dominują w tej grupie firmy jednoosobowe i zatrudniające do 2-3 pracowników, ze sporym udziałem przedsiębiorstw rodzinnych. W gminie nie było podmiotów, w których zatrudnienie przekraczałoby poziom 50 osób – wśród jednostek porównywanych był to jedyny taki przypadek. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na koniec 2020 r. wyniosła 606, co również było jednym z niższych rezultatów wśród gmin tła porównawczego.

Na wizerunek gospodarczy gminy Brzyska w dużej mierze wpływają uwarunkowania historyczne – na terenie jednostki w ciągu ostatnich kilku dekad nie rozwinął się przemysł. Ludność zamieszkująca Brzyska oraz okoliczne miejscowości utrzymywała się przede wszystkim z rolnictwa, z czasem znaczącym źródłem zatrudnienia były powstające od 1937 r., w ramach rozbudowy Centralnego Okręgu Przemysłowego, zakłady w Gamracie (obecnie część Jasła, granicząca z Dąbrówką).

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2020 r. i procentowa zmiana tej wartości w roku 2020 w stosunku do 2016 r. (lewa strona) oraz udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2020 r. i zmiana tej wartości (w punktach procentowych) w roku 2020 w stosunku do 2016 r. (prawa strona)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W strukturze gospodarczej gminy Brzyska na koniec 2020 r. dominowały podmioty zgrupowane w sekcjach PKD: F (Budownictwo – 27,8% ogółu), G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów – 24,1%) oraz C (Przetwórstwo przemysłowe – 9,1%). Zwraca uwagę fakt, że podmioty z dwóch najliczniej reprezentowanych sekcji stanowiły blisko 52% całości. Struktura ta była bardzo zbliżona do obserwowanej w skali całego województwa, powiatu oraz gmin stanowiących tło porównawcze.

W latach 2016-2020 liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Brzyska spadła, z poziomu 374 do 310 osób. Przyczyn wzrostu tej liczby w roku 2020 w stosunku do poprzedniego można upatrywać w pandemii koronawirusa. Z danych PUP w Jasle wynika, że spośród mieszkańców gminy Brzyska największy problem ze znalezieniem pracy mają osoby w wieku potencjalnie najatrakcyjniejszym na rynku pracy – w 2020 r. zarejestrowani bezrobotni w wieku 25-34 oraz 35-44 stanowili odpowiednio 28,7% i 29,0% ogółu. Wyróżnia się także skala problemu w znalezieniu zatrudnienia przez legitymujących się wykształceniem policealnym, średnim zawodowym oraz zawodowym – łącznie blisko 60% ogółu w 2020 r. W porównaniu z gminami tła porównawczego, udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Brzyska w 2020 r. wynosił 7,5%, co było jednym z niższych rezultatów.

Konsekwencje i wyzwania:

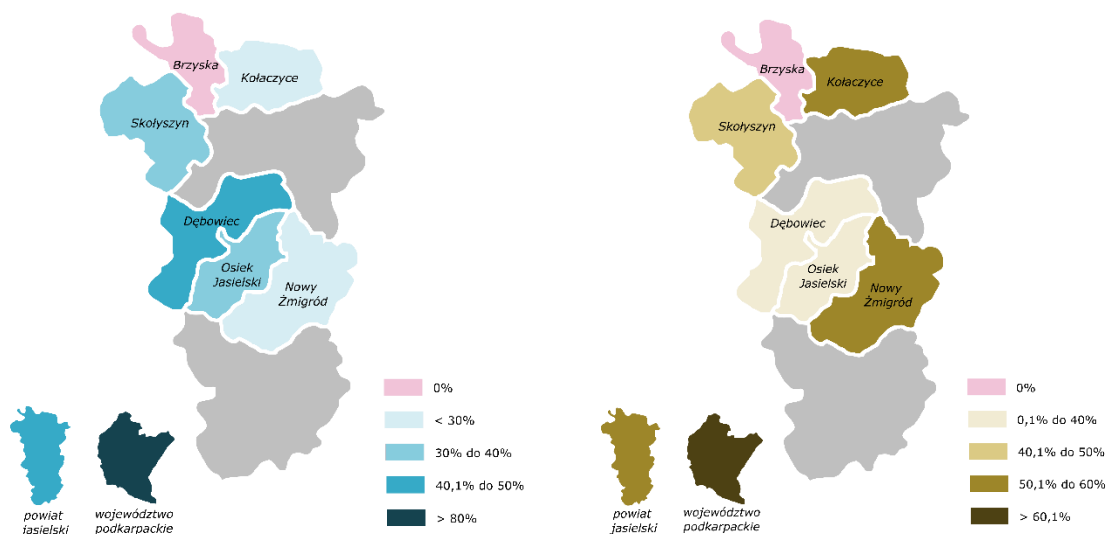
- Gmina Brzyska nie wyróżnia się pod względem struktury gospodarki lokalnej – przeważają niewielkie firmy usługowe, o zróżnicowanym profilu działalności. Obserwowana dominacja szeroko pojętej branży budowlanej jest charakterystyczna dla niewielkich gmin Małopolski i Podkarpacia;
- Jednostka nie posiada tradycji przemysłowych i gospodarczych, nie wytworzyły się one nawet na przełomie XIX i XX stulecia, będącym okresem gwałtownego rozwoju przemysłowego ziemi jasielskiej. Jednocześnie tuż za południową granicą gminy, na terenie Jasła, w okresie międzywojennym powstały zakłady przemysłowe, stanowiące dawniej i obecnie miejsce zatrudnienia dla wielu mieszkańców jednostki;
- Zwracają uwagę problemy lokalnego rynku pracy – wskutek pandemii koronawirusa wzrasta bezrobocie, a osoby o wykształceniu zawodowym mają duże problemy w znalezieniu pracy. Zjawiskiem o nierozpoznanych rozmiarach jest także tzw. „szara strefa”;
- Współpraca z powiatem jasielskim i jego jednostkami odpowiedzialnymi za lokalny rynek pracy powinna być nastawiona w dużej mierze na rozwiązanie problemu wysokiego bezrobocia wśród osób z wykształceniem zawodowym;
- Jedną z szans, stojących przed gminą, jest wspomniana wcześniej budowa nowego przebiegu DK73. Nawet, jeśli ślad drogi przejdzie po prawym brzegu Wisłoki (gmina Kołaczyce), pozwoli to na otwarcie nowych terenów inwestycyjnych – tyczy się to zarówno obszaru gminy, jak i wspomnianych terenów przemysłowych na terenie Jasła (Gamrat), które uzyskają znacznie lepszą dostępność transportową niż obecnie;
- Dominacja w strukturze gospodarczej gminy drobnych przedsiębiorstw, głównie z sektora usług, skłania ku kierowaniu wsparcia przede wszystkim w kierunku takich podmiotów. Planowana budowa nowego centrum Brzysk z lokalami usługowymi na wynajem wpisuje się w tę koncepcję.

d) stanu i potencjału środowiska naturalnego

Udział obszarów chronionych w powierzchni zajmowanej przez gminę Brzyska jest śladowy – na 0,6% obszaru składa się fragment rezerwatu przyrody „Liwocz”. Pomimo to, w zasobach środowiska naturalnego, na które składa się przede wszystkim góra Liwocz oraz rzeka Wisłoka, należy upatrywać jednego z większych potencjałów rozwojowych gminy.

Do największych zagrożeń środowiska naturalnego należy zaliczyć zanieczyszczenie powietrza, powodowane „niską emisją”. Przy braku stacji pomiarowych nadzorowanych przez WIOŚ Rzeszów, bieżące monitorowanie stanu powietrza na terenie gminy umożliwiają sensory zlokalizowane w Brzyskach, Błażkowej, Ujeździe, Lipnicy Dolnej oraz Wróblowej – dane na bieżąco publikowane są przez aplikację Airly. Warto nadmienić, że sponsorem 4 z 5 tych sensorów jest samorząd gminny. Gmina Brzyska dopiero od połowy 2021 r. prowadzi działania związane z inwentaryzacją przestarzałych palenisk w budynkach mieszkalnych. Dużym obciążeniem dla środowiska jest także eksploatacja złóż kruszywa w bezpośrednim sąsiedztwie Wiśłoki, co skutkuje nie tylko daleko idącym przekształceniem krajobrazu, ale także uciążliwościami związanymi z pozyskiwaniem i wywozem urobku.

Rysunek 4. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w wybranych jednostkach na koniec 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Bardzo dużym mankamentem, negatywnie wyróżniającym gminę Brzyska wśród pozostałych jednostek porównywanych, jest brak sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej. Gospodarka wodno-ściekowa opiera się o przydomowe ujęcia (studnie), także przydomowe oczyszczalnie ścieków, szamba oraz – czego nie można wykluczyć zwłaszcza w przypadku starszej zabudowy – odprowadzanie ścieków bezpośrednio do gruntu. Taki stan rzeczy negatywnie wpływa zarówno na atrakcyjność osadniczą jednostki, jak też i stan środowiska naturalnego. Coraz częściej uwidaczniającym się problemem jest także okresowy niedobór wody w studniach, wynikający z korelacji rosnącego zapotrzebowania i coraz częściej przydarzających się okresów bezopadowych.

Konsekwencje i wyzwania:

- Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest jednym z największych wyzwań, stojących przed samorządem gminy Brzyska w najbliższych latach. Pod tym względem jednostka wyraźnie odstaje od gmin otaczających Jasto, co ma znaczący wpływ nie tylko na stan środowiska naturalnego, ale również na jej atrakcyjność osadniczą i gospodarczą;
- Ukształtowanie terenu oraz układ osadniczy niektórych miejscowości w gminie, z mało zwartą zabudową i licznymi, rozrzuconymi wśród wzgórz przysiółkami, niejednokrotnie liczącymi po kilka domów, znacząco utrudnia cały proces rozbudowy oraz późniejszej eksploatacji infrastruktury sieciowej;
- Coraz częstszym problemem, dotyczącym korzystających z przydomowych studni, są okresowe niedobory wody. Należy przypuszczać, że wskutek zmian klimatycznych susze, zwłaszcza

w okresie wiosennym i letnim będą zdarzać się częściej. Poza rozbudową sieci wodociągowej istotne wydaje się być prowadzenie działań edukacyjnych, dotyczących rozsądnego gospodarowania wodą;

- Edukacja jest konieczna także w zakresie poprawy stanu powietrza – dotyczy się to zarówno ciągle zdarzającego się spalania śmieci w piecach centralnego ogrzewania, jak również zachęt do wymiany przestarzałych kotłów na instalacje przyjazne środowisku. W tym drugim przypadku duże znaczenie może mieć fakt wysokiego poziomu zgazyfikowania gminy;
- Cały obszar położony w sąsiedztwie koryta Wisłoki stanowią złoża kruszywa – piasku i żwiru. Ich eksploatacja już przyniosła znaczące przekształcenie krajobrazu naturalnego i należy się liczyć z kontynuacją tego procesu, wraz z wszystkimi jego konsekwencjami dla środowiska.

e) zasobów dziedzictwa kulturowego i tzw. oferty spędzania wolnego czasu

Instytucja odpowiedzialną za animację lokalnego życia kulturalnego jest Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach. W strukturach GCKiCz działa centrum kultury (Brzyska) oraz dwie biblioteki (Brzyska, Błażkowa). We współpracy z jednostką funkcjonuje m.in. zespół śpiewaczy „Liwozanie”. Zwraca uwagę koncentracja gminnych placówek kultury w północnej części jednostki, co teoretycznie może przekładać się na utrudnienie w dostępie do kultury dla mieszkańców Lipnicy Dolnej czy Wróblowej. Zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego gminy Brzyska należy ocenić jako dość ubogie, zwłaszcza w porównaniu z pozostałymi jednostkami powiatu. W Rejestrze Zabytków Nieruchomych Województwa Podkarpackiego znajduje się jedynie kilka obiektów z Brzysk, na czele z najczęściej kojarzonym z jednostką zespołem pałacowym otoczonym parkiem. Obiekt jest własnością samorządu gminnego, który stoi przed wyzwaniem zabezpieczenia funduszy na remont, nadania obiektowi nowych funkcji oraz późniejszego utrzymania.

W przypadku gminy Brzyska brak potencjału posiadanych obiektów dziedzictwa kulturowego do wygenerowania znaczącego ruchu turystycznego idzie w parze z dość szeroką – zwłaszcza jak na gminę pogórza karpackiego – ofertą w zakresie aktywnego wypoczynku i rekreacji. Magnesem przyciągającym licznych turystów jest góra Liwocz ze zlokalizowanym tam krzyżem – platformą widokową. Na szczyt Liwocza prowadzi kilka znakowanych szlaków i ścieżek, jednak najpopularniejsza i najłatwiej dostępna (m.in. za sprawą parkingu) prowadzi właśnie od strony Brzysk. Miejsce, obok krajoznawczego, ma także charakter pielgrzymkowy. Oferta aktywnego wypoczynku w gminie Brzyska może zostać rozszerzona za sprawą planowanego przekształcenia wyrobisk poźwirowych w miejsca rekreacyjno-wypoczynkowe, z możliwością kąpieli czy uprawiania sportów wodnych. Pierwszy krok – zakup terenu przez samorząd gminny – został wykonany wiosną 2021 r., a powodzenie przedsięwzięcia w dużej mierze będzie zależać od pozyskania dofinansowania zewnętrznego na przeprowadzenie koniecznych prac adaptacyjnych.

Konsekwencje i wyzwania:

- Możliwe jest występowanie utrudnień w dostępie do oferty kulturalnej w gminie – samorządowe placówki kultury mieszczą się jedynie w Brzyskach i Błażkowej. Co więcej, wspomniane deficyty mogą się dodatkowo ujawniać w przypadku niezadowalającej działalności tych organizacji, stąd konieczność jej weryfikowania, monitorowania zapotrzebowania zgłaszanego przez społeczność lokalną, dbałość o odpowiednie wyposażenie i infrastrukturę itd.;
- W skali gminy zauważalne jest przywiązanie i chęć kultywowania tradycji lokalnych, o czym świadczą chociażby funkcjonowanie kół gospodyń wiejskich czy zespołów ludowych. Jednocześnie gmina Brzyska nie posiada wydarzenia kulturalnego o rozpoznawalności w skali ponadlokalnej. Nie prowadzono także działań zmierzających do budowania marki w oparciu

o produkt lokalny, co odbywa się w kilku okolicznych gminach (np. Kołaczyce – miód, Skotyszyn – prozioki, Tarnowiec – pierogi);

- Potencjał zabytków i innych zasobów gminy Brzyska wydaje się być zbyt mały na stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, ale istnieje możliwość udziału w projektach zakładających współpracę większej liczby samorządów (np. szlaki tematyczne obejmujące np. cmentarze z I wojny światowej);
- Dużym wyzwaniem dla samorządu gminnego jest umiejętne wykorzystanie zespołu pałacowego w Brzyskach i nadanie zabytkowi nowych funkcji. Jest to zadanie o tyle pilne, że z roku na rok stan techniczny budynku pogarsza się;
- Gmina Brzyska jednoznacznie kojarzona jest z górą Liwocz i atrakcjami na jej szczycie – oprócz platformy widokowej jest to miejsce kultu religijnego. Chociaż Liwocz jest licznie odwiedzany przez turystów, nie przekłada się to jak dotąd na wymierne korzyści finansowe dla jednostki;
- Przekształcenie zakupionych wyrobisk poźwirowych w tereny wypoczynkowo-rekreacyjne, w połączeniu z rozbudową atrakcji rekreacyjnych Liwocza, może pozwolić na stworzenie zupełnie nowej oferty gminy Brzyska – miejsca aktywnego wypoczynku i zaplecza rekreacyjnego dla mieszkańców Jasła, z uwzględnieniem także obsługi ruchu turystycznego w kierunku Bieszczadów i Beskidu Niskiego.

f) zagospodarowania przestrzennego

Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego pokryte jest niespełna 1% obszaru gminy. Na rezultat ten składa się kilkanaście rozdrobnionych, wycinkowych planów. Pod tym względem gmina Brzyska znacząco odstaje od gmin tła porównawczego (kolejna gmina w zestawieniu, Kołaczyce, ma miejscowe plany pokrywające 5,3% powierzchni), a także średniej dla powiatu (28,4%) i całego województwa (9,1%).

Struktura zagospodarowania przestrzennego gminy nie różni się od obserwowanej w większości gmin pogórzańskich – przeważają tereny o potencjalnym wykorzystaniu rolniczym (m.in. grunty orne, łąki, sady itd.), jednak zauważalne jest stopniowe odejście od upraw. Częsty jeszcze 2-3 dekady temu model uprawy roli w niewielkich obszarowo gospodarstwach rolnych, stanowiący dodatkowe źródło utrzymania obok pracy zawodowej, jest porzucany zwłaszcza przez najmłodsze pokolenie. W efekcie coraz częściej obserwowane zjawisko samoistnego przekształcania się porzucanych pól uprawnych w odłogi.

Konsekwencje i wyzwania:

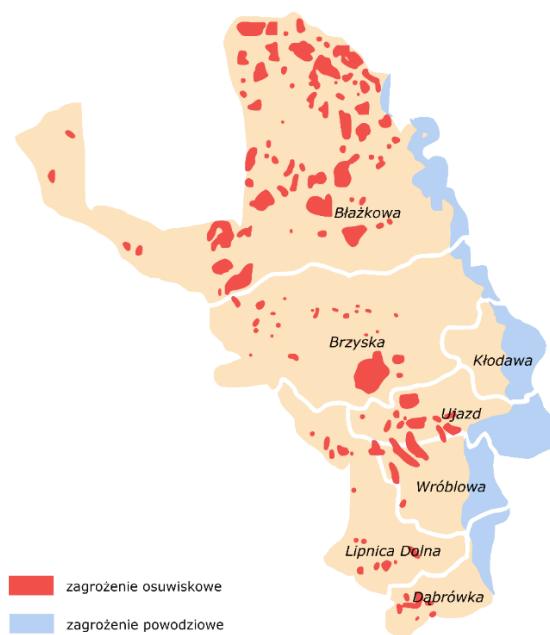
- Zdynamizowanie działań w zakresie przygotowywania i wdrażania planów zagospodarowania przestrzennego jest jednym z kluczowych wyzwań, stojących w perspektywie najbliższych lat przed samorządem gminnym. Ma ono bowiem bezpośrednie przełożenie na wiele kwestii, na czele z atrakcyjnością osadniczą i inwestycyjną gminy oraz zapewnieniem w niej ładu przestrzennego;
- Stopniowy zanik produkcji rolniczej znacząco zmienia krajobraz gminy – dotychczas uprawiane pola zarastają i „dziczeją”. Można przypuszczać, że proces ten będzie kontynuowany, ale nie można wykluczyć również powstania niewielkich gospodarstw rolnych, nastawionych na produkcję ekologiczną i specjalistyczną.

g) poziomu bezpieczeństwa publicznego

Jedynymi placówkami bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Brzyska są ochotnicze straże pożarne – działa ich 6, z czego OSP Brzyska i OSP Kłodawa zaliczone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Obszar jednostki obejmuje swoim działaniem Posterunek Policji w Kołaczycach, najbliższej położona komenda Państwowej Straży Pożarnej znajduje się w Jaśle. Także w Jaśle stacjonują Zespoły Ratownictwa Medycznego obsługujące gminę Brzyska – w obydwu przypadkach w normalnych warunkach przekłada się to na dojazd do miejsca zdarzenia w czasie nie przekraczającym kilkunastu minut.

Gminie Brzyska – podobnie jak większości gmin pogórzańskich – zagrażają osuwiska oraz powodzie. Według danych Systemu Ochrony Przeciwośuwiskowej (SOPO) Państwowego Instytutu Geologicznego, na jej terenie znajduje się 250 obszarów klasyfikowanych jako osuwiska oraz tereny zagrożone. Koncentrują się one przede wszystkim na terenie wsi Błażkowa oraz na stokach Liwocza, w rejonie Brzysk, Ujazdu i Wróblowej. Takie, które bezpośrednio zagrażają zabudowie mieszkalnej oraz infrastrukturze komunikacyjnej, należą do zdecydowanej mniejszości. Powodziami ze strony Wisłoki zagrożone są z kolei fragmenty Dąbrówki, Wróblowej, Ujazdu, Brzysk oraz Kłodawy – która z racji położenia i ukształtowania terenu jest miejscowością najbardziej narażoną na zalanie. Do zjawisk zagrażających gminie należy zaliczyć także występowanie tzw. powodzi błyskawicznych, powodowanych krótkimi, ale gwałtownymi ulewami i nawałnicami. W strefach ryzyka, związanych z takimi zjawiskami, znajdują się zabudowania zlokalizowane w zagłębieniach terenu (doliny rzek, potoków i strumieni).

Rysunek 5. Osuwiska i tereny zagrożone powodzią w gminie Brzyska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PGW „Wody Polskie” oraz SOPO PiG

Konsekwencje i wyzwania:

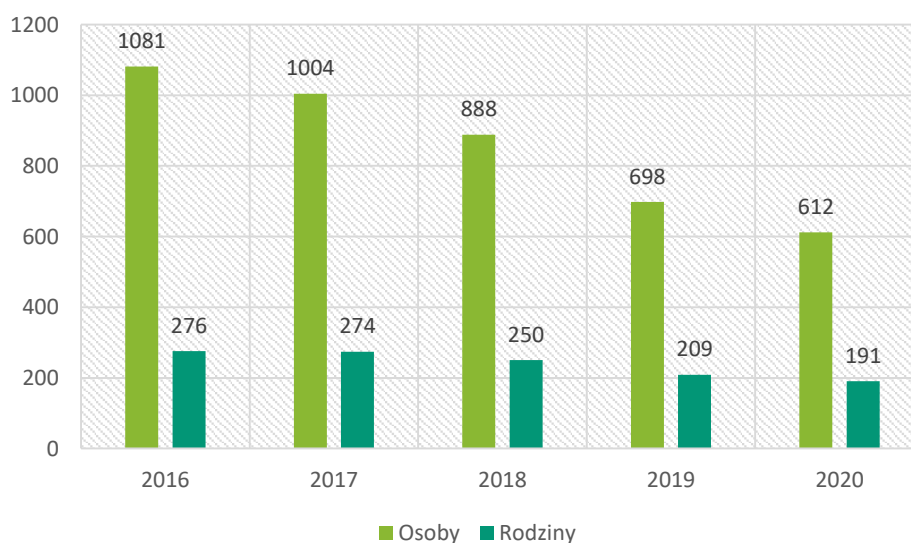
- Zagrożenia naturalne w gminie Brzyska w dużej mierze warunkowane są występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych (powodzie, podtopienia, zalania, uaktywnienie się osuwisk), wskutek zmian klimatycznych zdarzających się coraz częściej. Sporej części z nich można zapobiec – tym bardziej, że wiele rozwiązań (jak chociażby dbałość o drożność rowów i przepustów czy utrzymywanie magazynów ze sprzętem przeciwpowodziowym) jest relatywnie niskonakładowych;

- Inwestycje o najwyższej skali zaangażowania finansowego (np. budowa suchych zbiorników retencyjnych, obwałowań czy przesiedlenia z terenów osuwiskowych) przekraczają zarówno kompetencje, jak i możliwości finansowe gminy. Należy jednak działać w kierunku ich realizacji, poprzez lobbing, nawiązywanie partnerstw czy poszukiwanie możliwości uzyskania dofinansowań zewnętrznych;
- Także poza kompetencjami samorządu gminnego leży budowa nowego przebiegu DK73 na wysokości Kończyc i Brzysk. W kontekście bezpieczeństwa publicznego inwestycja ta będzie mieć znaczenie z uwagi na możliwą zmianę stosunków wodnych (nasyp drogowy będzie stanowić barierę spiętrzającą wodę i blokującą jej odpływ w przypadku powodzi);
- Niezbędne jest także współdziałanie z samorządem powiatowym w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na drogach powiatowych, tym bardziej, że skupiają one na sobie niemal cały ruch w obrębie gminy, z poszczególnych jej miejscowości w kierunku Jasła;
- Jednostki OSP, niezależnie od ich kulturowej roli, stanowią ważne ogniwo w systemie zabezpieczenia mieszkańców gminy oraz ich mienia. Z racji zdiagnozowanych zagrożeń konieczne jest utrzymywanie wysokiej sprawności bojowej tych jednostek, m.in. poprzez doposażenie sprzętowe oraz doskonalenie druhów.

h) polityki społecznej

Dane udostępnione przez GOPS Brzyska wskazują na sukcesywny spadek zarówno liczby osób, jak i rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2020. Pomimo braku wystąpienia takiego zjawiska w 2020 r. nie można wykluczyć zwiększenia się zapotrzebowania na wsparcie wskutek społecznych lub gospodarczych skutków pandemii koronawirusa. W strukturze wspieranych osób kwestią, która może wymagać dodatkowych analiz, jest bardzo wysoki odsetek osób wspieranych długotrwale, tj. powyżej jednego roku. Co prawda na przestrzeni lat 2016-2020 ich udział sukcesywnie malał, ale odnotowaną w 2020 r. wartość 90,5% należy uznać za bardzo wysoką. Wśród powodów udzielania świadczeń pomocy społecznej w 2020 r. dominowały te związane z długotrwłą lub ciężką chorobą (31,3% ogółu). Zwraca uwagę także utrzymujący się, dość wysoki odsetek świadczeń udzielanych z tytułu bezrobocia, sięgający poziomu 20% ogółu.

Wykres 2. Liczba osób i rodzin korzystających z wsparcia społecznego w gminie Brzyska w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Brzyska

Porównanie sytuacji pomiędzy poszczególnymi jednostkami umożliwia wskaźnik obrazujący liczbę beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców, publikowany przez GUS. Wartość odnotowana w 2019 r. dla gminy Brzyska wynosiła 1 046 osób. Wśród gmin tła porównawczego był to jeden z wyższych rezultatów, znacząco przekraczający średnie dla powiatu (760) oraz województwa (619).

W ramach systemu ochrony zdrowia na terenie gminy Brzyska działa prowadzony przez samorząd gminny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej z siedzibą w Brzyskach i filią w Błażkowej. Ofertę uzupełniają prywatne gabinety lekarskie zlokalizowane w Jaśle oraz niektórych sąsiednich miejscowościach – np. Brzostku czy Kołaczycach. Dostęp do rozmaitych usług medycznych dla mieszkańców gminy jest dostateczny, a ewentualne problemy w tym obszarze mogą być związane, podobnie jak i w skali całego kraju, głównie z ujawniającymi się coraz częściej brakami w kadrze medycznej, czy sprzęcie medycznym, kolejkami do specjalistów oraz utrudnionej dostępności do placówek medycznych dla osób niepełnosprawnych lub starszych, nieposiadających własnego transportu.

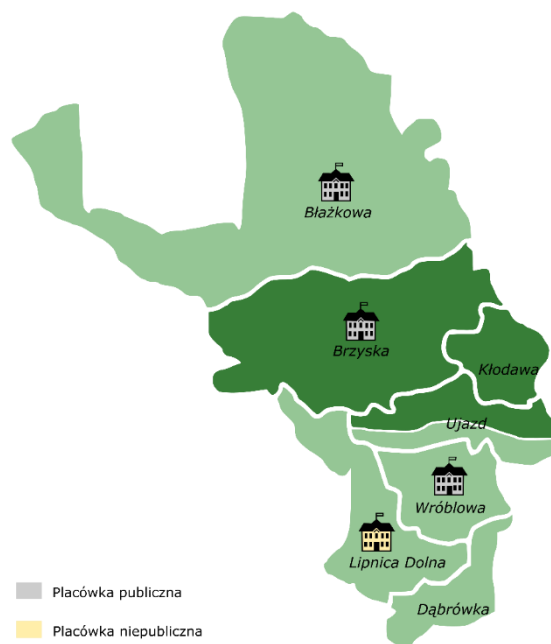
Konsekwencje i wyzwania:

- Dane statystyczne nie wskazują póki co na zwiększone zapotrzebowanie na wsparcie społeczne z tytułu negatywnych skutków pandemii koronawirusa, nie można jednak wykluczyć, że taka sytuacja się pojawi. Nawet ewentualne wygaśnięcie pandemii w najbliższych miesiącach nie spowoduje oddalenia zagrożenia (gospodarka zwykle reaguje na takie zjawiska z opóźnieniem). Można zatem zakładać, że w najbliższym czasie, poza „standardowym” zestawem problemów społecznych, samorząd gminny czeka szereg wyzwań związanych z łagodzeniem gospodarczych i społecznych skutków pandemii;
- Pogłębianych analiz, zmierzających do określenia przyczyn i dobrania najskuteczniejszych mechanizmów naprawczych, wymaga zjawisko bardzo wysokiego odsetka korzystających z pomocy społecznej długotrwale;
- Duże wyzwanie w zakresie pomocy społecznej wiąże się z wskazanymi wcześniej zmianami w strukturze demograficznej jednostki – w najbliższych latach liczba osób wymagających rozmaitych form wsparcia będzie rosła. Należy przez to rozumieć nie tylko działania typowe dla ośrodków pomocy społecznej, ale także wszelkie formy aktywizacji osób starszych, budowania oferty spędzania czasu wolnego, przeciwdziałania wykluczeniu itd.;
- Należy utrzymywać odpowiedni poziom opieki zdrowotnej w gminie (np. poprzez inwestycje w infrastrukturę i sprzęt), pamiętając jednocześnie o dostosowaniu usług do zapotrzebowania oraz zapewnieniu ich dostępności.

i) edukacji i wychowania

Sieć przedszkoli i szkół podstawowych na terenie gminy Brzyska tworzą cztery placówki, z czego trzy publiczne (Błażkowa, Brzyska i Wróblowa) oraz jedna niepubliczna (Lipnica Dolna), prowadzona przez stowarzyszenie. Okres 2016-2020 przyniósł wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych. Największy odsetek dzieci oraz uczniów, sięgający poziomu 50% ogółu, skupia przedszkole oraz szkoła w Brzyskach. W kontekście prognoz demograficznych, konieczna jest stała analiza sytuacji i ewentualne dostosowywanie sieci placówek oświatowych do zmieniających się potrzeb społecznych, a jednocześnie możliwości organizacyjno-finansowych gminy.

Rysunek 6. Rozmieszczenie szkół podstawowych i obwody szkolne w gminie Brzyska w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Brzyska

Poziom nauczania w szkołach podstawowych gminy Brzyska, mierzony rezultatami ogólnopolskiego egzaminu ósmoklasisty, w zestawieniu z jednostkami tła porównawczego należy ocenić jako przeciętny. Zwykle nie udaje się osiągnąć wartości średnich dla powiatu oraz województwa. W porównaniu do pozostałych pięciu gmin, na 9 przeanalizowanych egzaminów z lat 2019-2021 uczniowie z gminy ani razu nie odnotowali najgorszego rezultatu, za to dwukrotnie byli najlepsi.

Tabela 1. Średnie procentowe wyniki uczniów wybranych jednostek z egzaminu ósmoklasisty (j. polski, matematyka, j. angielski) w latach 2018-2020

	język polski			matematyka			język angielski		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
województwo podkarpackie	64%	61%	62%	46%	48%	49%	57%	53%	65%
powiat jasielski	64%	61%	62%	44%	45%	47%	57%	51%	62%
Brzyska	69%	59%	60%	41%	45%	47%	54%	44%	64%
Dębowiec	65%	57%	55%	39%	44%	41%	54%	46%	54%
Końce	57%	55%	57%	38%	39%	49%	51%	42%	55%
Nowy Żmigród	59%	63%	62%	43%	42%	42%	51%	43%	53%
Osiek Jasielski	55%	68%	53%	36%	44%	35%	40%	49%	57%
Skołyszyn	68%	64%	63%	48%	48%	48%	60%	53%	63%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków

Konsekwencje i wyzwania:

- Dostęp do edukacji na poziomie przedszkolnym i szkolnym jest jednym z ważniejszych czynników, przesądzających o atrakcyjności osadniczej danej jednostki. W przypadku gminy Brzyska dostęp ten należy ocenić jako zadowalający;
- Ważną kwestią jest poziom nauczania – ten, co sugerują wyniki z egzaminu ósmoklasisty, jest przeciętny. O ile bowiem uczniom z gminy Brzyska zdarza się osiągać rezultaty lepsze od ich rówieśników w gminach tła porównawczego, o tyle poziom średnich powiatowych i wojewódzkich jest zazwyczaj wyższy;

- Jednocześnie zmiany w strukturze demograficznej gminy Brzyska w przyszłości mogą spowodować dyskusję o zasadności utrzymywania aktualnej sieci placówek edukacyjnych – nawet ich prowadzenie przez podmioty zewnętrzne stanowi znaczące obciążenie dla budżetu gminnego;
- W kontekście funkcjonowania sieci przedszkoli i szkół w gminie Brzyska znaczenie ma także odległość od Jasła – dla wielu rodziców tamtejsze placówki mogą być bardziej atrakcyjne (ze względu na poziom nauczania, wyposażenie, ofertę zajęć pozalekcyjnych, czy w wielu przypadkach odwożenie dzieci do szkoły połączone z dojazdami do pracy);
- Konieczne jest także ponoszenie nakładów na utrzymanie infrastruktury szkolnej w odpowiednim stanie – dotyczy to zarówno samych budynków szkół i ich wyposażenia, jak również infrastruktury przyszkolnej i okołoszkolnej, ułatwiającej codzienne funkcjonowanie (jak chociażby parkingi typu „pocątaj i jedź”).

j) kapitału społecznego

Na koniec 2020 r. w gminie Brzyska działało 20 organizacji społecznych, głównie stowarzyszeń. Najliczniej reprezentowane w tym gronie są ochotnicze straże pożarne (6), stowarzyszenia skupiające się na rozwoju poszczególnych miejscowości (3) oraz organizacje skupiające się na szeroko pojętym krzewieniu kultury fizycznej, w tym kluby sportowe (3). Lokalnym centrum, skupiającym większość tych organizacji, są Brzyska. Wartość wskaźnika liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, odnotowana w analizowanej jednostce w 2020 r. wyniosła 3,22, co było rezultatem niższym od średniej dla całego powiatu (3,58) oraz województwa (3,77). Na tle porównawczym był to natomiast wynik przeciętny.

Z analizy frekwencji w ogólnopolskich wyborach z okresu 2014-2020 wynika, że poziom zainteresowania wyborami wśród mieszkańców gminy Brzyska rośnie, choć nie jest to wzrost ciągły. W uproszczeniu poziom uczestnictwa w wyborach w analizowanej jednostce kształtuje się bardzo podobnie do średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. W ostatnich jak dotąd wyborach, na urząd Prezydenta RP (II tura), do urn udało się 69,50% uprawnionych mieszkańców gminy Brzyska, co stanowiło rezultat nieco lepszy od powiatowego i wojewódzkiego a także, co warto podkreślić, najwyższy spośród wszystkich gmin stanowiących tło porównawcze.

Konsekwencje i wyzwania:

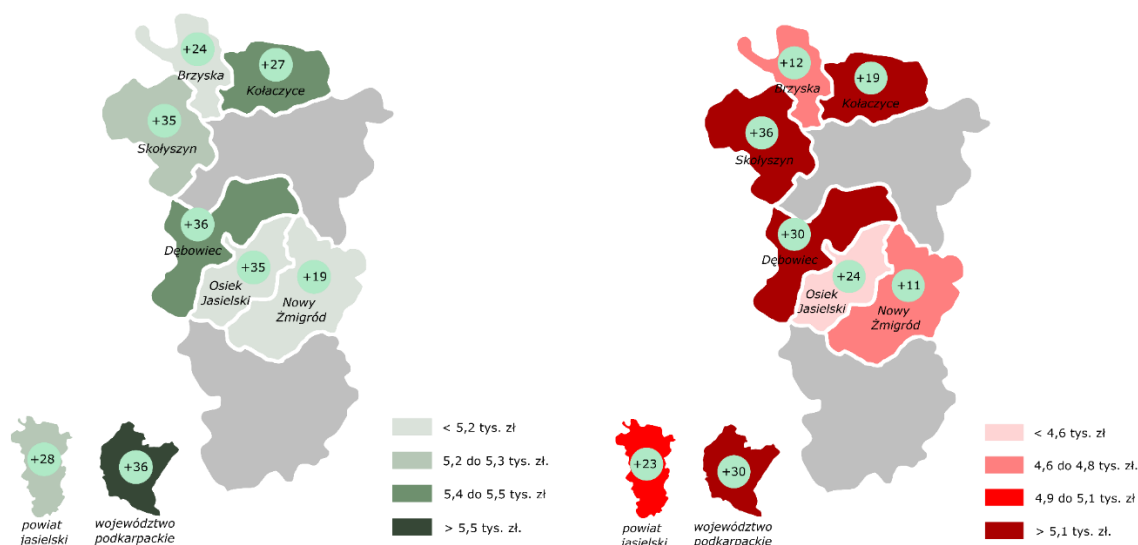
- Poziom partycypacji społecznej w gminie Brzyska jest – jeśli opierać się jedynie na statystyce i liczbie organizacji pozarządowych – przeciętny. Nie uwzględnia ona jednak jakości i ważności podejmowanych przez mieszkańców działań. W dużej mierze są one ukierunkowane na integrację i aktywizację społeczną oraz kultywowanie lokalnych tradycji, o czym świadczy aktywność kół gospodyń wiejskich oraz funkcjonowanie zespołu ludowego „Liwozanie”;
- Zaangażowanie w życie społeczne, mierzone frekwencją wyborczą, rośnie w skali kraju i regionu. Analogiczne trendy obserwowane są w gminie Brzyska, co korzystanie świadczy o kapitale społecznym jednostki;
- Dla wielu jednostek, w których z jednej strony występuje zjawisko migracji naukowej i/lub zarobkowej ludzi młodych, a z drugiej pojawia się dopływ nowych mieszkańców, zagrożeniem jest zmiana struktury społecznej – osłabienie więzi ze społecznością lokalną oraz obojętność na problemy związane z miejscem zamieszkania. Samorząd gminny, programując współpracę z organizacjami społecznymi, winien ten fakt uwzględnić i odpowiednio mu przeciwdziałać.

k) sytuacji finansowej gminy

Dochody gminy Brzyska w roku 2020 osiągnęły wysokość 33,7 mln zł. W przeliczeniu na jednego mieszkańca dochody gminy wyniosły 5 173,43 zł, co stanowiło rezultat niższy od średniej dla powiatu

(5 344,86 zł), województwa (6 055,73 zł) oraz większości gmin tła porównawczego. W strukturze dochodów na przestrzeni lat 2017-2020 zauważalny jest stopniowy wzrost udziału dochodów własnych, chociaż przez cały analizowany okres odsetek transferów z budżetu państwa (dotacje i subwencje) oscylował wokół wartości 80% ogółu. Pod względem skuteczności w absorbowaniu środków unijnych, gmina Brzyska za okres 2016-2020 notuje rezultat zbliżony do trzech innych gmin tła porównawczego. Kwota pozyskanych środków w okresie 2016-2020 mieściła się w ich przypadku w przedziale pomiędzy 8 a 9 milionów złotych.

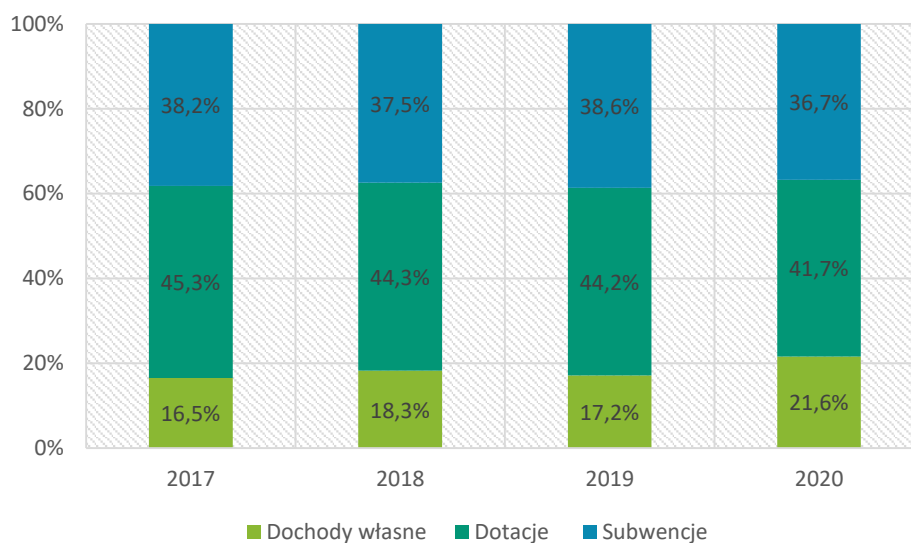
Rysunek 7: Dochody i wydatki budżetów gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca i procentowa zmiana tych wartości w roku 2020 w stosunku do 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Kwota wydatków z budżetu gminy Brzyska w 2020 r. wyniosła nieco ponad 30,7 mln zł. W przeliczeniu na jednego mieszkańca kwota ta wyniosła 4 715,96 zł – na tle porównawczym pozycja Brzysk była analogiczna jak w przypadku wydatków: niższa niż średnia dla powiatu (5 126,27 zł) oraz województwa (5 859,60 zł), a wśród gmin porównywanych gorszy rezultat osiągnęła jedynie gmina Osiek Jasielski. Wśród wydatków, poza dominującą pozycją działu „Rodzina”, zwraca uwagę fakt klasyfikowania przeszło ¼ ich ogółu w dziale „Oświata i wychowanie”, co wiąże się przede wszystkim z szeroko pojętym utrzymaniem placówek edukacyjnych. Poziom 10% ogółu przekroczyły jeszcze tylko wydatki klasyfikowane w dziale „Administracja publiczna”.

Wykres 3: Struktura dochodów gminy Brzyska w latach 2017-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Konsekwencje i wyzwania:

- Gospodarka finansowa gminy Brzyska jest uporządkowana. Zwraca uwagę dość niski odsetek dochodów własnych w strukturze dochodów oraz nadwyżka dochodów nad wydatkami, wypracowana w 2020 r. Konieczna jest kontynuacja zrównoważonej polityki finansowej, z szukaniem źródła nowych dochodów i optymalizacją kosztów łącznie;
- Pomijając dział „Rodzina”, związany z transferami w ramach programu „Rodzina 500+”, największym obciążeniem dla budżetu gminnego jest funkcjonowanie placówek oświatowych. Kwestia ta winna być przedmiotem szczególnej uwagi, z działaniami optymalizacyjnymi łącznie;
- Konieczne utrzymanie dużej sprawności w pozyskiwaniu środków unijnych w nowej perspektywie finansowej UE (2021-2027), z jednoczesnym racjonalnym doбором inwestycji;
- Dla wykorzystania potencjału płynącego z zaangażowania społecznego należy rozważyć unowocześnienie i upowszechnienie mechanizmów partycypacyjnych w wydatkowaniu części środków.

ANALIZA STRATEGICZNA (SWOT) GMINY BRZYSKA

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnostycznych. Służy porządkowaniu informacji, dokonywaniu oceny zasobów i czynników zewnętrznych, ułatwia też identyfikację wyzwań i określenie priorytetów rozwoju. W najbardziej podstawowym ujęciu, polega na grupowaniu czynników odnoszących się do polityki rozwoju na cztery kategorie, nazwane z j. ang.: strengths – mocne strony, weaknesses – słabe strony, opportunities – szanse i threats – zagrożenia.

Tabela 2. Wyniki analizy SWOT dla gminy Brzyska

Silne strony, potencjały konkurencyjne	Słabe strony, bariery rozwojowe
- Sąsiedztwo Jasła – ośrodka administracyjnego, usługowego i gospodarczego o oddziaływaniu ponadlokalnym oraz niewielka odległość do Krosna i Gorlic, pełniących podobne funkcje; - Potencjał wypływający z sąsiedniego przebiegu DK73, łączącej pogranicze Podkarpacia i Małopolski z Tarnowem i autostradą A4 – dodatni wpływ na potencjał inwestycyjny gminy, możliwość przechwycenia części ruchu turystycznego w Beskid Niski i Bieszczady z oparciem o niego oferty usługowej i gospodarczej; - Sprawnie funkcjonująca lokalna komunikacja zbiorowa (m.in. PGZK „Jasiel”, MKS Jasło) – czynnik zapewniający dostępność komunikacyjną Jasła i sąsiednich gmin; - Osobliwości przyrodnicze i malowniczość krajobrazu (góra Liwocz wraz z rezerwatem przyrody, obszary „Natura 2000”, Wisłoka i wyrobiska poźwirowe w jej sąsiedztwie itp.) – potencjał dla rozwoju oferty rekreacyjnej, wypoczynkowej i drobnej turystyki, pozytywnie wpływający również na atrakcyjność osadniczą; - Rozwinięte zasoby skupiające indywidualny i zbiorowy ruch pielgrzymkowy (krzyże na Liwocz i w Ujeździe) – podstawa do budowania wspólnej oferty w tym zakresie z sąsiednimi gminami; - Korzystna – zwłaszcza w porównaniu z sąsiednimi gminami, powiatem i województwem – sytuacja demograficzna, z relatywnie wysokim odsetkiem osób młodych oraz prognozami demograficznymi zakładającymi wzrost liczby mieszkańców; - Tradycje rolnicze lokalnej gospodarki – potencjał budowania inicjatyw gospodarczych dostosowanych do dzisiejszych warunków ekonomicznych i środowiskowych w oparciu o tradycję, a jednocześnie możliwość	- Bariery naturalne ograniczające dostępność gminy od zachodu (masyw Liwocza) oraz wschodu (rzeka Wisłoka) oraz ograniczona dostępność ponadlokalna Rzeszowa jako ośrodka regionalnego (brak bezpośrednich połączeń komunikacji zbiorowej) – bariera rozwoju do dóbr i usług wyższego rzędu oraz czynnik obniżający atrakcyjność osadniczą; - System osadniczy typowy dla pogórzy karpaccich – mozaika pól, lasów i zabudowy mieszkalnej – duże rozproszenie zabudowy podnoszące koszty rozbudowy i funkcjonowania usług publicznych (np. rozbudowa i utrzymanie infrastruktury sieciowej oraz drogowej); - Brak bezpośredniego dostępu do dróg wyższej kategorii – bariera w zakresie rozwoju działalności przemysłowej i usługowej, bazującej na transporcie towarów, obniżenie atrakcyjności potencjalnych terenów inwestycyjnych; - Transport publiczny w znikomym stopniu przystosowany do obsługi osób z ograniczoną mobilnością – czynnik wykluczenia transportowego tej grupy mieszkańców; - Niski poziom pokrycia terenów gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – czynnik ograniczający atrakcyjność inwestycyjną i osadniczą, a także zagrożenie dla krajobrazu i ładu przestrzennego; - Niskie wskaźniki przedsiębiorczości i brak wyróżniającego się profilu gospodarczego bądź usługowego – ograniczenie atrakcyjności osadniczej, negatywny wpływ na budżet lokalny; - Zagrożenia naturalne (osuwiska, niezabezpieczone mniejsze ciek wodne, powodzie oraz brak obwałowań Wisłoki) – czynnik ryzyka dla zdrowia i życia mieszkańców oraz infrastruktury, obniżający atrakcyjność gminy do zamieszkania i inwestycji;

dywersyfikacji działalności rolniczej w kierunku działalności ekologicznej, specjalistycznej i agroturystyki; • Rozwinięta sieć placówek oświatowych – jako baza dla kształtowania kapitału ludzkiego i społecznego (z założeniem doskonalenia jakości kształcenia); • Potencjał środowisk lokalnych w zakresie kultury i kultywowania tradycji (OSP, KGW, zespoły ludowe) – współpraca przy tworzeniu oferty kulturalnej, turystycznej i obywatelskiej; • Wysoki stopień zgazyfikowania gminy – czynnik podnoszący atrakcyjność osadniczą jednostki, m.in. poprzez ułatwienie procesu odchodzenia od nieekologicznych źródeł ciepła; • Zasoby kruszyw naturalnych w sąsiedztwie rzeki Wisłoki – potencjalne źródło zatrudnienia dla mieszkańców gminy (pozyskiwanie, sprzedaż, transport) oraz, w dalszej perspektywie, możliwość wykorzystania terenów pogórnich do rekreacji wodnej.	• Brak dostępności do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz utrudnione możliwości jej rozwoju w niektórych częściach gminy z uwagi na rozproszoną zabudowę oraz ukształtowanie terenu – negatywny wpływ na czystość gleb i wód, niepewność dostępu do wody w okresie suszy, czynnik ograniczający atrakcyjność gminy; • Niekorzystne trendy demograficzne pomimo braku wyraźnego spadku liczby ludności (postępujący proces starzenia się społeczeństwa, zjawisko emigracji edukacyjnej i zarobkowej) – wytracanie najważniejszego zasobu gminy; • Ograniczona dostępność miejsc i okazji służących integracji różnych grup mieszkańców, szczególnie młodych osób – czynnik ograniczający atrakcyjność osadniczą i możliwość budowania kapitału społecznego, sprzyjający rozluźnianiu się więzi społecznych; • Przeciętny poziom nauczania w szkołach – determinanta niskiego poziomu kapitału ludzkiego, bariera motywacji do podnoszenia swoich kompetencji i ambicji, zaś w perspektywie czasu bariera budowania przywiązania do miejsca zamieszkania związana z brakiem perspektyw i atrakcyjności inwestycyjnej związanej z niewielką dostępnością wykwalifikowanych pracowników.
Szanse	Zagrożenia
• Poprawa zewnętrznej dostępności drogowej, w tym modernizacja DK73 w nowym przebiegu, budowa linii kolejowej między Dębicą i Jasłem oraz budowa drogi S19 - jako stymulanty dla rozwoju całego regionu jasielskiego; • Potencjał pogłębiania się współpracy międzysamorządowej, z wykorzystaniem położenia przygranicznego (nowe instrumenty i platformy służące pogłębianiu współpracy, dedykowane fundusze itp.); • Dostępność funduszy unijnych, międzynarodowych i krajowych oraz nowych instrumentów finansowania na realizację szerokiego, zintegrowanego wachlarza kosztochłonnych projektów; • Programy rządowe i systemy finansowe ukierunkowane na politykę prorodziną, ofertę dla młodzieży i młodych dorosłych, kompleksową politykę senioralną i społeczną;	• Wzmocnienie się tendencji migracji do większych ośrodków miejskich i zagranicznych w związku z pogłębiającymi się różnicami pomiędzy Rzeszowem i resztą Podkarpacia oraz pomiędzy województwami, zaś w konsekwencji odpływ kapitału ludzkiego, ubożenie kapitału społecznego i odpływ płatników podatków stanowiących o budżecie lokalnym oraz możliwościach rozwojowych; • Przesunięcie potoku podróżnych – turystów udających się w Bieszczady na nowo otwartą S19 – zagrożenie marginalizacji regionu, utrata potencjalnych odbiorców usług turystycznych, rekreacyjnych i wypoczynkowych uruchamianych w gminie; • Niepewna sytuacja gospodarcza i na rynku pracy związane m.in. z epidemią koronawirusa; • Nieopłacalność produkcji rolniczej oraz negatywne środowiskowe konsekwencje zaprzestania upraw roli – m.in. pogłębiające się procesy „utrąty” gruntów o potencjalnym

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

• Rozwój infrastruktury wypoczynkowej i rekreacyjnej włącznie z wykorzystaniem mody na zdrowy i aktywny tryb życia oraz rozwijające spędzanie czasu wolnego, wzrost znaczenia turystyki jako gospodarki lokalnej oraz utrzymanie się trendu rosnącej popularności turystyki rekreacyjnej i wypoczynkowej w otoczeniu natury (budowa zintegrowanej oferty turystycznej z gminami ościennymi); • Wykorzystanie przewag konkurencyjnych w zakresie podnoszenia atrakcyjności osadniczej (np. bliskość względem Jasła, dostęp do dróg wyższej kategorii); • Polityczny i społeczny priorytet związany z ochroną środowiska oraz ograniczaniem zmian klimatu i adaptacją do nich, dostęp do wiedzy i sprawdzonych rozwiązań, dostępność środków finansowych; • Dynamiczny rozwój technologii informacyjnych, skutkujący wzrostem partycypacji społecznej oraz możliwościami pracy zdalnej, wpływającymi m.in. na zacieranie się różnic w atrakcyjności rynku pracy pomiędzy dużymi miastami a oddalonymi od takich ośrodków gminami wiejskimi.	wykorzystaniu rolniczym (odłogowanie i zarastanie nieuprawianych pól), ograniczenie bioróżnorodności środowiskowej; • Ryzyka związane ze zmianami klimatu – występowanie gwałtownych zjawisk pogodowych (np. deszcze nawalne, długookresowe susze) oraz konieczność ponoszenia kosztów przeciwdziałania ich zagrożeniom i skutkom; • Utrwalająca się biurokracja – ograniczenie kreatywności i inicjatywności administracji publicznej; • Niska jakość polityki centralnej i stanowionego prawa – brak wzorca prowadzenia długofalowej i profesjonalnej polityki rozwoju, nieporządek prawny oraz rosnące koszty realizacji zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego przy jednoczesnym braku rekompensat; • Rosnące koszty utrzymania i eksploatacji infrastruktury sieciowej oraz usług komunalnych; • Szybsze i skuteczniejsze wykorzystanie posiadanych potencjałów rozwojowych przez gminy o charakterze i zasobach zbliżonych do Brzysk – ryzyko utraty pomysłów na rozwój społeczno-gospodarczy jednostki; • Ryzyko wyhamowania poziomu inwestycji oraz rozwoju gminy ze względu na kryzys gospodarczy, inflację i skalę zmian w systemie finansów publicznych w odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego; • Korelacja występujących w skali całego kraju, pogłębiających się trudności w dostępie do podstawowych i specjalistycznych usług medycznych i opiekuńczych z procesem starzenia się społeczeństwa gminy Brzyska i wzrostem zapotrzebowania na takie usługi.
--	---

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie wyników z diagnozy oraz dyskusji w ramach spotkań warsztatowych z interesariuszami lokalnymi

WIZJA I MISJA ROZWOJU GMINY BRZYSKA

WIZJA ROZWOJU

Wizja rozwoju stanowi projekcję, opis pożądanego stanu gminy w perspektywie roku 2030. Określa stan docelowy, do którego dążyć będą władze samorządowe i wszyscy zaangażowani partnerzy. Wskazuje ona zasadniczy kierunek wspólnie podejmowanych interwencji.

W 2030 roku gmina Brzyska efektywnie korzysta w swoim strategicznym rozwoju z położenia na Pogórzu Ciężkowickim, w sąsiedztwie Jasła oraz z dobrej dostępności komunikacyjnej. Jest ona gwarantowana przez modernizowaną i rozbudowywaną infrastrukturę drogową i kolejową oraz przyjazny środowisku i dostosowany do potrzeb mieszkańców, a także turystów i gości, transport zbiorowy. Determinuje to jej wysoką atrakcyjność osadniczą, inwestycyjną i rekreacyjno-wypoczynkową. W małych strefach aktywności gospodarczej powstają nowe firmy, gwarantujące dobrze opłacane miejsca pracy. Przedsiębiorczość mieszkańców owocuje kolejnymi mikro, małymi i średnimi działalnościami gospodarczymi i usługowymi, które wykorzystują zasoby, tradycje i specjalizacje lokalne. Elementem gospodarki pozostaje również nowoczesne i innowacyjne rolnictwo, oparte na ekologicznych i naturalnych produktach. Wpływ na atrakcyjność gminy mają ponadto działania z zakresu ochrony oraz włączania w obieg społeczny i gospodarczy zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Oferta czasu wolnego, kreowana i promowana w partnerstwie z innymi gminami powiatu jasielskiego, zyskuje coraz więcej zadowolonych klientów. Gmina konsekwentnie stawia na inwestycje w ludzi, doskonaląc dostępność i jakość usług publicznych, w tym edukacyjnych, kulturowych, rekreacyjnych, społecznych i zdrowotnych. W gminie żyje się dobrze, spokojnie i bezpiecznie, a jest to przede wszystkim wynik własnej, wspólnej pracy całej społeczności lokalnej. Władze wsłuchują się w potrzeby mieszkańców i komunikują się z nimi regularnie. Widać rosnące zaangażowanie społeczne, zarówno w ramach organizacji społecznych, jak i nieformalnych inicjatyw oddolnych. Wzrostowi liczby i skali wyzwań towarzyszy rosnąca liczba osób, podmiotów i środowisk, które nawiązują ze sobą współpracę. Należy to uznać za jedno z najważniejszych osiągnięć, ale jednocześnie podstawę dla optymistycznego patrzenia w przyszłość.

MISJA

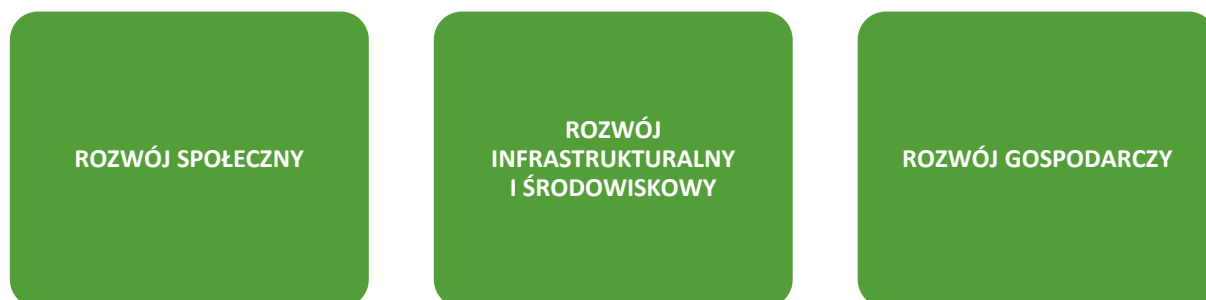
Misja wskazuje naczelny cel polityki rozwoju gminy, wokół którego powinny koncentrować się działania władz samorządowych i wszystkich zaangażowanych partnerów. Stanowi przesłanie, będące podstawą i określeniem kierunku współpracy na szczeblu lokalnym.

Jako społeczność lokalna Brzysk zobowiązujemy się wspólnie działać na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju naszej gminy, aby stanowiła miejsce, gdzie warto mieszkać, realizować się, pracować i wypoczywać, a także prowadzić działalność gospodarczą i inwestować.

OBSZARY, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ STRATEGII ROZWOJU GMINY BRZYSKA DO 2030 ROKU ORAZ OCZEKIWANE EFEKTY JEJ REALIZACJI

Wieloaspektowość zmian zachodzących w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym wymaga od samorządu lokalnego opracowania zintegrowanej interwencji publicznej, która będzie stanowić skuteczną odpowiedź na wyzwania będące ich następstwem. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w strukturze Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku, której podstawę stanowią **3 obszary rozwojowe**, które wzajemnie się przenikają i uzupełniają. W ramach tych obszarów dokonano koncentracji różnych działań wokół wyznaczonych celów.

Schemat 1. Obszary strategicznego rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

W ramach każdego z obszarów zdefiniowano cele rozwojowe w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. **Cele strategiczne** mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju gminy. **Cele operacyjne** dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Następnie określono kierunki działań, które wskazują przyjętą strategię postępowania, służą realizacji założonych celów, a tym samym stanowią podstawę wdrażania strategii. **Kierunki działań** oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków (aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej) podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Część z nich to **konkretne przedsięwzięcia rozwojowe (projekty), najczęściej o charakterze inwestycyjnym**, których realizacja będzie miała kluczowe znaczenie dla powodzenia prowadzonej polityki rozwoju gminy w perspektywie roku 2030. Strategia określa również **oczekiwane rezultaty** planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz **wskaźniki** ich osiągnięcia. Interwencje planowane w ramach poszczególnych obszarów nie silnie zintegrowane, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii, kluczowego dla ich powodzenia.

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

Schemat 2. Schemat celów Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

ROZWÓJ SPOŁECZNY	ROZWÓJ INFRASTRUKTURALNY I ŚRODOWISKOWY	ROZWÓJ GOSPODARCZY
<i>Cel strategiczny 1.</i> <i>Powszechna dostępność wysokiej jakości usług publicznych, gwarantujących rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.</i>	<i>Cel strategiczny 2.</i> <i>Infrastruktura techniczna i społeczna o prorozwojowym efekcie dla gospodarki, gminy i mieszkańców.</i>	<i>Cel strategiczny 3.</i> <i>Konkurencyjna gospodarka, bazująca na lokalnych zasobach i potencjałach oraz unikatowej ofercie spędzania czasu wolnego.</i>
Cel operacyjny 1.1. Zapewnienie wysokiej jakości lokalnego systemu oświaty w warstwach: infrastrukturalnej, ofertowej, zarządczej i prorozwojowej. Cel operacyjny 1.2. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości opieki społecznej i zdrowotnej. Cel operacyjny 1.3. Upowszechnienie kultury, sportu i rekreacji jako form aktywizacji i integracji lokalnej. Cel operacyjny 1.4. Doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego zintegrowanego z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym.	Cel operacyjny 2.1. Dbłość o stan środowiska oraz mitygacja i adaptacja do zmian klimatu. Cel operacyjny 2.2. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej, warunkującej atrakcyjność osadniczą, gospodarczą i bezpieczeństwo ekologiczne. Cel operacyjny 2.3. Poprawa dostępności transportowej gminy oraz mobilności mieszkańców. Cel operacyjny 2.4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego.	Cel operacyjny 3.1. Tworzenie dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie gminy oraz wsparcie i promocja przedsiębiorczości lokalnej. Cel operacyjny 3.2. Rozwój i promocja oferty spędzania czasu wolnego, opartej na bogactwie przyrodniczym i historyczno-kulturowym gminy.

OBSZAR STRATEGICZNY 1.

ROZWÓJ SPOŁECZNY

Cel strategiczny 1.

Powszechna dostępność wysokiej jakości usług publicznych, gwarantujących rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

Cele operacyjne:

1.1. Zapewnienie wysokiej jakości lokalnego systemu oświaty w warstwach: infrastrukturalnej, ofertowej, zarządczej i prorozwojowej.

1.2. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości opieki społecznej i zdrowotnej.

1.3. Upowszechnienie kultury, sportu i rekreacji jako form aktywizacji i integracji lokalnej.

1.4. Doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego zintegrowanego z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym.

Pierwszy z trzech obszarów strategicznych poświęcony został rozwojowi społecznemu i zawiera w sobie działania odpowiadające na zdiagnozowane wyzwania rozwojowe dotyczące wzmocnienia kapitału ludzkiego i społecznego oraz oczekiwania mieszkańców w zakresie wzrostu dostępności wysokiej jakości usług edukacyjnych, pomocy społecznej i opieki zdrowotnej, a także kultury i sportu. Realizacja celu strategicznego przełoży się bezpośrednio na wzrost aktywizacji, integracji i zadowolenia mieszkańców. Dodatkowo cel poświęcony został wzrostowi sprawności i efektywności zarządzania publicznego zintegrowanego z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym oraz podnoszeniu jakości działań administracji lokalnej, tak by wzmocnić postrzeganie gminy Brzyska jako miejsca atrakcyjnego i przyjaznego mieszkańcom oraz zapewnić wzrost ich wieloaspektowego zaangażowania w sprawy gminy.

Pierwszy cel operacyjny w ramach niniejszego obszaru został poświęcony stworzeniu nowoczesnej, włączającej i efektywnej oferty edukacyjnej na poziomie lokalnym. W tym zakresie priorytetem gminy Brzyska jest wysoka jakość kształcenia oraz dostosowanie systemu edukacji do obecnych i prognozowanych potrzeb społecznych, gospodarczych i cywilizacyjnych, w tym poprzez doskonalenie oferty i różnorodnych form nauczania, wychowania i opieki nad dziećmi, adekwatny rozwój bazy dydaktycznej i wyposażenia oraz informatyzację placówek, a także ciągłe doskonalenie systemu zarządzania sferą oświaty i podnoszenia kompetencji kadr w celu adaptacji do aktualnych trendów oraz dynamicznych zmian. System edukacji zostanie ukierunkowany na indywidualne potrzeby i preferencje uczniów, zarówno uwzględniając szczególne uzdolnienia, jak również ich trudności czy specjalne potrzeby. Ważny będzie rozwój wzajemnej współpracy szkół z ich otoczeniem, w tym również o charakterze międzynarodowym. Konieczne będzie także bieżące monitorowanie sytuacji oświatowej i podejmowanie adekwatnych działań w tej materii, w celu dostosowywania zasobów do skali popytu, wynikającego z sytuacji demograficznej jednostki.

Drugi cel operacyjny dotyczy ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Niezwykle ważna będzie tu profilaktyka i diagnostyka, zapewnienie dostępności konsultacji medycznych i promocja zdrowego trybu życia, a także działania inwestycyjne, leżące w granicach kompetencji gminy. W sferze społecznej identyfikuje się potrzebę wdrożenia działań z zakresu efektywnej polityki prorodzinnej, w tym dotyczących promocji i wsparcia rodzin we wszystkich fazach rozwoju oraz przeciwdziałania kryzysom i uzależnieniom. Równolegle przewiduje się działania z zakresu kompleksowej polityki senioralnej i opiekuńczej, adresowane do osób starszych oraz z niepełnosprawnościami, a także ich bliskich i opiekunów. Strategia postępowania zakłada aktywizację i integrację wszystkich mieszkańców gminy na wielu polach, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Mając na uwadze skutki wpływające z pandemii koronawirusa, kluczowe będą także wieloaspektowe działania ukierunkowane na przeciwdziałanie i minimalizowanie jej skutków. W przedmiotowym celu uwzględniono ponadto rozwój i efektywne zarządzanie gminnym zasobem mieszkaniowym oraz aktywizację sfery mieszkalnictwa.

Trzeci cel operacyjny jest ukierunkowany na aktywizację oraz rozwój sfery sportu i rekreacji oraz kultury. Zakłada zarówno rozwój instytucjonalny, w tym infrastrukturalny, jak i działania służące poprawie atrakcyjności i różnorodności oferty. Zidentyfikowano bowiem potrzeby w zakresie adaptacji przestrzeni publicznych w celu udostępnienia ich mieszkańcom oraz powstawania miejsc służących aktywności (kulturowej, społecznej, ruchowej itp.) mieszkańców w różnych grupach wiekowych, które zostaną zrealizowane m.in. poprzez przebudowę i zmianę przeznaczenia budynku Domu Ludowego w Lipnicy Dolnej, unowocześnienie domów ludowych, budowę stref rekreacji i boisk sportowych, a także oczekiwania społeczne w zakresie tworzenia nowych zajęć i warsztatów, wydarzeń,

programów, propozycji interdyscyplinarnych i wykorzystujących nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne. Integracja i aktywizacja społeczno-kulturowa będzie przejawiać się także we wsparciu materialnym i niematerialnym lokalnych stowarzyszeń, zespołów, kół gospodyń wiejskich i podobnych organizacji. Dodatkowym elementem, który powinien wpłynąć na ubogacenie oferty, będzie organizacja i współorganizacja imprez (sportowych, rekreacyjnych, krajoznawczych, kulturalnych, rozrywkowych, integracyjnych, animacyjnych itp.) o różnej randze i dla zróżnicowanych grup odbiorców.

Czwarty cel operacyjny jako pole do rozwoju wyznacza samodoskonalenie administracji lokalnej, które powinno prowadzić do wzrostu jakości i skuteczności zarządzania publicznego. Niezbędnymi działaniami na tym polu będą zwłaszcza: wzmacnianie kompetencji i motywacji kadr, rozwój i modernizacja bazy lokalowej, jej dostosowanie do wymogów społecznych i środowiskowych, cyfryzacja zasobów i rozwój e-usług oraz wdrażanie nowoczesnych narzędzi i usprawnień. Zarządzanie rozwojem gminy powinno mieć charakter włączający i aktywizujący, dlatego w proces wdrażania strategii rozwoju będzie angażowana jak największa liczba interesariuszy (lokalnych i ponadlokalnych). Zakładany jest rozwój sieci współpracy, zarówno samorządowej w wymiarze krajowym i międzynarodowym, jak i pogłębianie partnerstw ze środowiskami opiniotwórczymi. Doskonalona będzie współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi i społecznymi oraz dialog z mieszkańcami, w celu pobudzenia ich aktywności i podniesienia jakości partycypacji społecznej. W procesie zarządzania gminą szczególne miejsce zostanie poświęcone planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennemu, w tym dbałości o krajobraz i estetykę przestrzeni. Działania z zakresu kształtowania ładu przestrzennego, także te prowadzone na obszarach podlegających rewitalizacji, powinny doprowadzić do poprawy atrakcyjności osadniczej i gospodarczej gminy, wzrostu integracji społecznej, a także aktywności zawodowej i przedsiębiorczej mieszkańców.

CEL OPERACYJNY 1.1. Zapewnienie wysokiej jakości lokalnego systemu oświaty w warstwach: infrastrukturalnej, ofertowej, zarządczej i prorozwojowej.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
1.1.1.	Przystosowanie obiektów oświatowych do nowoczesnych standardów, w tym m.in.: • rozwój i modernizacja bazy, • likwidacja barier architektonicznych, • uzupełnienie infrastruktury rekreacyjno-sportowej, np. budowa sali pełnowymiarowej przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Brzyskach, • aranżacja przyjaznego otoczenia budynków (miejsca ćwiczeń, zabaw, ścieżki edukacyjne, ruchowe itp.).	Poprawa dostępności oraz funkcjonalności i jakości bazy dydaktycznej oraz przyszłolnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej Poprawa warunków pracy i nauki	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów oświatowych 	Placówki oświatowe	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Gminy Brzyska
1.1.2.	Utrzymanie wysokiej jakości bazy sprzętowej i wyposażenia szkół (sprzęt komputerowy, multimedialny, oprogramowanie, a także pomoce dydaktyczno-naukowe oraz inna potrzebna aparatura i urządzenia itp.).	Unowocześnienie i uzupełnienie bazy sprzętowej i wyposażenia szkół Poprawa warunków pracy i nauki	Średni wiek komputera w szkole oraz liczba uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu 	Placówki oświatowe	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Gminy Brzyska

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

		Zapewnienie możliwości atrakcyjnego, angażującego i efektywnego kształcenia			
1.1.3.	Doskonalenie i wsparcie kadr oświaty (kursy, szkolenia, doradztwo metodyczne, wsparcie w zakresie wdrażania nowoczesnych metod i form pracy z uczniem, w tym przy uwzględnieniu jego indywidualnych potrzeb i możliwości, a także przy wykorzystaniu technik cyfrowych itp.) oraz kreowanie oferty zajęć edukacyjnych i ruchowych, rozwijających kompetencje przyszłości, pożądane w życiu społecznym i zawodowym, w tym m.in. realizacja projektu partnerskiego z gminami powiatu jasielskiego i Powiatowym Ośrodkiem Edukacji Nauczycieli w Jaśle.	Podnoszenie poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz zaangażowania kadr oświaty Zapewnienie wsparcia w zakresie wdrażania atrakcyjnych, angażujących i efektywnych metod kształcenia Poszerzenie oraz wzrost różnorodności i jakości oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży Dostosowanie oferty edukacyjnej do wyzwań społecznych, gospodarczych, cywilizacyjnych Indywidualizacja procesu nauczania i zapewnienie adekwatnego wsparcia Wzrost jakości i efektów kształcenia, poprawa wyników egzaminów końcowych	Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na 1 nauczyciela w ciągu roku ↗ Liczba i/lub odsetek nauczycieli dyplomowanych w ogóle nauczycieli ↗ Wyniki egzaminów końcowych ↗ Liczba laureatów i finalistów olimpiad, konkursów przedmiotowych, artystycznych i zawodów sportowych ↗ Liczba uczniów objętych stypendiami	Placówki oświatowe	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Powiatowy Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Jaśle, Gminy powiatu jasielskiego, Urząd Gminy Brzyska, Przedsiębiorcy, Instytucje kultury, Kluby i organizacje sportowe, Organizacje pozarządowe, LGD LIWOCZ, Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

1.1.4.	Przybliżanie dzieciom i młodzieży świata nauki, przyrody, kultury i sztuki, biznesu, życia rodzinnego i społecznego, nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych, kształtowanie wrażliwości na drugiego człowieka, piękno i środowisko, w tym m.in. poprzez rozwój oferty oraz współpracy szkół z otoczeniem, także międzynarodowym (np. z instytucjami kultury, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, programy wymiany młodzieży i nauczycieli).	Silniejsza integracja szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym Poszerzenie oraz wzrost różnorodności i jakości oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży Dostosowanie oferty edukacyjnej do wyzwań społecznych, gospodarczych, środowiskowych, technologicznych i cywilizacyjnych Zdobycie przez uczniów wiedzy i specjalistycznych kompetencji (np. znajomość języka obcego) na poziomie międzynarodowym i wielokulturowym	Liczba projektów we współpracy szkoły i co najmniej jednego partnera oraz liczba uczestników ↗ Liczba projektów międzynarodowej wymiany uczniów oraz liczba uczestników ↗ Wyniki egzaminów końcowych z języków obcych ↗	Placówki oświatowe	Partnerzy zagraniczni, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Inne JST, Urząd Gminy Brzyska, Przedsiębiorcy, Instytucje kultury, Kluby i organizacje sportowe, Organizacje pozarządowe, Organizacje proekologiczne LGD LIWOCZ, Poradnie psychologiczno-pedagogiczne
1.1.5.	Działania prozdrowotne i profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży, a także rodziców i środowiska oświatowego, w tym w kontekście skutków pandemii COVID-19, m.in.: • edukacja i uświadamianie rodziców oraz dzieci i młodzieży, • rozwijanie oferty i wprowadzanie zachęt do korzystania z usług logopedów, terapeutów, psychologów i pedagogów	Wzrost liczby i jakości działań profilaktycznych Upowszechnienie korzystania z dostępnej oferty wsparcia Podniesienie ogólnego poziomu kondycji fizycznej dzieci i młodzieży szkolnej, ograniczanie występowania problemów rozwoju fizycznego	Liczba dedykowanych zajęć ruchowych oraz liczba ich uczestników ↗ Liczba dzieci przypadających na etat psychologa szkolnego w danej szkole ↘	Placówki oświatowe	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Urząd Gminy Brzyska, Placówki ochrony zdrowia, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Organizacje pozarządowe,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	organizowanych przez szkoły oraz pozostałe jednostki i organizacje, aktywizacja ruchowa i promocja zdrowego odżywiania.	Zapobieganie problemom i zaburzeniom psychicznym dzieci i młodzieży szkolnej, fachowe wsparcie	Liczba uczniów i/lub rodziców objętych różnymi formami wsparcia		Kluby i organizacje sportowe, Rodzice
1.1.6.	Monitorowanie sytuacji w oświacie wraz z działaniami w celu dostosowania sieci szkół i przedszkoli, infrastruktury oraz kadr do skali popytu, wynikającego z sytuacji demograficznej gminy Brzyska.	Podniesienie efektywności sieci oświatowej w wymiarze organizacyjnym i finansowym	Udział wydatków na oświatę w ogólnej puli wydatków gminy 	Urząd Gminy Brzyska	Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Władze samorządowe gminy, Centrum Usług Wspólnych Gminy Brzyska, Placówki oświatowe, Uczniowie, Rodzice
CEL OPERACYJNY 1.2. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości opieki społecznej i zdrowotnej.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
1.2.1.	Rozwój działań z zakresu profilaktyki i diagnostyki, m.in. w postaci badań i konsultacji medycznych oraz akcji informacyjno-edukacyjnych i aktywizujących dla mieszkańców gminy.	Poprawa profilaktyki i diagnostyki na terenie gminy Wzrost świadomości społecznej w zakresie ochrony zdrowia Podniesienie poziomu zdrowia publicznego	Liczba akcji profilaktyczno-diagnostycznych skierowanych i dostosowanych do różnych grup społecznych oraz liczba uczestników 	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzyskach	NFZ, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Urząd Gminy Brzyska, Placówki ochrony zdrowia, Kluby i organizacje sportowe, Organizacje pozarządowe, Firmy farmaceutyczne i medyczne
1.2.2.	Rozwój i modernizacja bazy lokalowej oraz wyposażenia podmiotów świadczących usługi medyczne	Poprawa dostępności oraz funkcjonalności i jakości infrastruktury ochrony zdrowia	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów ochrony zdrowia 	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzyskach	NFZ, Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	(diagnostyczne, lecznicze, rehabilitacyjne itp.).	Polepszenie warunków pracy i leczenia			PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Gminy Brzyska, Placówki ochrony zdrowia
1.2.3.	Wsparcie dla zapewnienia kompleksowości i wysokiej jakości świadczeń medycznych dla mieszkańców, w tym m.in. zwiększenia dostępu do lekarzy specjalistów.	Poprawa dostępności i jakości usług ochrony zdrowia, w tym lekarzy specjalistów Dostosowanie usług ochrony zdrowia do struktury i potrzeb społecznych	Liczba lekarzy specjalistów Poziom zadowolenia mieszkańców z działalności placówek ochrony zdrowia i/lub dostępu do lekarzy specjalistów 	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzyskach	NFZ, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Urząd Gminy Brzyska, Placówki ochrony zdrowia
1.2.4.	Promocja i wspieranie rodziny we wszystkich fazach jej rozwoju (rozwój form pracy bezpośredniej, dedykowane, zindywidualizowane wsparcie, tworzenie oferty wspólnego spędzania czasu wolnego, a także przestrzeni i dedykowanych placówek itp.).	Promocja i wsparcie rodziny Indywidualizacja podejścia w ramach systemu pomocy społecznej Zapewnienie prawidłowego rozwoju rodziny	Liczba oraz odsetek osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym objętych pracą socjalną oraz wsparciem finansowym Liczba osób korzystających z oferty dedykowanych placówek	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle, Urząd Gminy Brzyska, Instytucje kultury, Placówki oświatowe, Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Organizacje pozarządowe
1.2.5.	Przeciwdziałanie i zwalczanie kryzysów w rodzinie, w tym m.in.: – profilaktyka oraz wsparcie osób i rodzin z problemami uzależnień, – przeciwdziałanie i zwalczanie przemocy oraz ochrona i wsparcie ofiar,	Wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej Przeciwdziałanie i zwalczanie kryzysów oraz dysfunkcji w rodzinie	Liczba oraz odsetek osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym objętych asystenturą Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle, Urząd Gminy Brzyska,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	– pomoc prawna, psychologiczna i psychiatryczna, terapeutyczna, rehabilitacyjna itp., – organizacja miejsc w placówkach wsparcia dziennego itp.	Zapewnienie profesjonalnej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	Liczba przypadków uzależnień wśród dzieci i młodzieży szkolnej Liczba osób objętych leczeniem odwykowym		Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Ośrodki interwencji kryzysowej, Placówki ochrony zdrowia, Organizacje pozarządowe, Policja, sądy
1.2.6.	Wspieranie osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz prowadzenie działań służących ich aktywizacji oraz integracji m.in. poprzez: • projekty aktywizacji społecznej, kulturowej, ruchowej i zawodowej, a także działania międzypokoleniowe, • rozwój działalności kół i klubów seniora, • tworzenie i wspieranie dedykowanych placówek, • wsparcie finansowe, materialne, sprzętowe itp., • poradnictwo, pracę socjalną, usługi asystenckie i opiekuńcze itp., • przystosowywanie przestrzeni publicznej do mobilności osób ze specjalnymi potrzebami,	Zapewnienie szerokiej oferty wsparcia osób starszych i z niepełnosprawnościami Wzrost integracji oraz aktywności społecznej i zawodowej osób starszych i z niepełnosprawnościami Poprawa jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnościami	Liczba organizacji seniorskich i/lub klubów na terenie gminy oraz liczba ich członków ↗ Liczba projektów aktywizacyjnych dedykowanych seniorom i/lub osobom z niepełnosprawnościami oraz liczba ich uczestników ↗ Liczba oraz odsetek osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych lub z usług opieki wytchnieniowej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle, Urząd Gminy Brzyska, Placówki oświatowe, Placówki ochrony zdrowia, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, w tym senioralne, Kluby i organizacje sportowe, LGD LIWOCZ

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	• usługi odciążeniowe i wytchnieniowe dla opiekunów i rodzin osób zależnych, • rozwój zdalnych form wsparcia, w tym realizację projektu partnerskiego SOS Życie w zakresie kompleksowego programu teleopieki, w partnerstwie z gminami powiatu jasielskiego.		Liczba osób korzystających z całodobowych i dziennych form wsparcia		
1.2.7.	Wieloaspektowe działania ukierunkowane na przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków pandemii COVID-19, w tym m.in.: – wspieranie realizacji programów rehabilitacji pochorobowej, – promocja nowej kultury spędzania czasu wolnego, – promocja aktywności ruchowej, – profilaktyka i dbanie o zdrowie psychiczne mieszkańców, – przełamanie poczucia stygmatyzacji.	Przeciwdziałanie oraz niwelacja negatywnych skutków społecznych i zdrowotnych pandemii COVID-19 Zapewnienie dedykowanego systemu wsparcia Wzrost integracji i aktywności społecznej, kulturalnej i ruchowej mieszkańców Podniesienie poziomu zdrowia publicznego	Liczba gminnych i międzyinstytucjonalnych projektów antykrzysowych oraz liczba ich odbiorców 	Urząd Gminy Brzyska	NFZ, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle Inne JST, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach, Instytucje kultury, Placówki oświatowe, Placówki ochrony zdrowia, Organizacje pozarządowe, Kluby i organizacje sportowe
1.2.8.	Rozwój gminnego zasobu mieszkaniowego.	Wzrost możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkaniowych mieszkańców, w tym: młodych rodzin z dziećmi, osób średnio i najniżej zarabiających, osób	Liczba i/lub powierzchnia mieszkań komunalnych / socjalnych / chronionych itp. 	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach, Organizacje pozarządowe,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

		starszych, osób ze specjalnymi potrzebami, zagrożonych wykluczeniem społecznym, itp. Poprawa sytuacji mieszkaniowej na terenie gminy	Liczba osób i/lub rodzin oczekujących na przydział mieszkania ↓		Mieszkańcy
CEL OPERACYJNY 1.3. Upowszechnienie kultury, sportu i rekreacji jako form aktywizacji i integracji lokalnej.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
1.3.1.	Kreowanie, modernizacja, doposażanie, cyfryzacja oraz utrzymywanie w odpowiednim stanie obiektów i miejsc sprzyjających integracji i aktywizacji społecznej oraz prowadzeniu działalności kulturalnej, w tym przebudowa i zmiana przeznaczenia budynku Domu Ludowego w Lipnicy Dolnej (np. remiza OSP, świetlica, ośrodek kultury, mieszkania dla potrzebujących).	Poprawa dostępności oraz funkcjonalności i jakości bazy kulturalnej i społecznej Unowocześnienie i uzupełnienie bazy sprzętowej i wyposażenia instytucji kultury Poprawa warunków pracy i partycypacji w kulturze Stworzenie warunków dla integracji oraz aktywizacji społecznej, kulturowej itp. mieszkańców	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów bazy kulturalnej i społecznej ↑ Liczba osób korzystających z nowej lub zmodernizowanej bazy ↑	Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Gminy Brzyska, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach, Organizacje pozarządowe i społeczne, OSP, LGD LIWOCZ
1.3.2.	Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty kulturalnej, m.in. poprzez współpracę instytucji z ich otoczeniem, wprowadzanie nowych zajęć, kursów i warsztatów, wydarzeń	Poszerzenie oraz wzrost różnorodności i jakości oferty kulturalnej	Liczba zajęć stałych i czasowych w ofercie w ciągu roku oraz liczba ich uczestników ↑	Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Gminy Brzyska, Placówki oświatowe,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	i programów kulturalnych, propozycji interdyscyplinarnych i wykorzystujących nowoczesne rozwiązania ICT, a także lepsze wykorzystanie i animacja istniejącej bazy.	Dostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb różnych grup odbiorców Wzrost integracji i aktywności społeczno-kulturowej mieszkańców Silniejsza integracja instytucji kultury z otoczeniem Promowanie lokalnych zespołów, twórców, artystów i rzemieślników Rozwój społeczeństwa informacyjnego i cyfrowego			Organizacje pozarządowe i społeczne, LGD LIWOCZ, Przedsiębiorcy, Różne zespoły, twórcy, artyści i rzemieślnicy lokalni
1.3.3.	Rozwój tradycyjnych i nowoczesnych funkcji domów ludowych, w tym m.in. poprzez nowe programy użytkowe, rozwój oferty, włączenie funkcji komercyjnej, pilotażowe wdrażanie nowych modeli zarządzania, przy uwzględnieniu potrzeb różnych grup mieszkańców.	Poszerzenie oraz wzrost jakości i innowacyjności oferty domów ludowych oraz wzmocnienie interdyscyplinarności ich działania	Liczba domów ludowych, w których rozbudowano ofertę i/lub unowocześniono sposób prowadzenia działalności ↗ Liczba zajęć stałych i czasowych świadczonych w ofercie domów ludowych ciągu roku oraz liczba ich uczestników ↗	Urząd Gminy Brzyska, Sołtysi	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Placówki oświatowe, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe i społeczne, LGD LIWOCZ, Przedsiębiorcy, Różne zespoły, twórcy, artyści i rzemieślnicy lokalni

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

1.3.4.	Kształtowanie świadomości i ekspresji kulturowej wśród społeczności lokalnej oraz promocja lokalnego dziedzictwa, w tym m.in. wsparcie finansowe i pozafinansowe organizacji społecznych, kół gospodyń, zespołów, kapel i orkiestr, lokalnego środowiska twórczego i artystycznego, pasjonatów i depozytariuszy niematerialnego dziedzictwa kulturowego, włączanie nowych pokoleń do istniejących inicjatyw, realizacja tematycznych projektów, wydarzeń i konkursów, prowadzenie zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych w zakresie kultury i wiedzy lokalnej, digitalizacja i udostępnianie cyfrowych zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego, tworzenie wydawnictw, utworzenie izby regionalnej lub lokalnego muzeum we współpracy z mieszkańcami.	Zachowanie i promocja niematerialnego dziedzictwa kulturowego gminy Rozwój i profesjonalizacja organizacji pozarządowych i społecznych Wzrost integracji i aktywności społeczno-kulturowej mieszkańców Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie historii, kultury i tradycji lokalnej Wzmocnienie tożsamości i poczucia przynależności mieszkańców do wspólnoty lokalnej Zwiększenie dostępności do kultury	Liczba i/lub odsetek dzieci, które w szkołach uczestniczyły w zajęciach z zakresu edukacji kulturalnej ↗ Liczba osób należących do grup, organizacji i zespołów kultywujących dziedzictwo kulturowe gminy ↗ Liczba aktywnych twórców, artystów i rzemieślników na terenie gminy ↗	Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Urząd Gminy Brzyska, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe i społeczne, LGD LIWOCZ, Przedsiębiorcy, Różne zespoły, twórcy, artyści i rzemieślnicy lokalni, Media
1.3.5.	Kreowanie przestrzeni publicznych oraz rozwój i modernizacja infrastruktury sprzyjającej uprawianiu sportu i rekreacji, dostosowanej do potrzeb różnych grup społecznych, w tym m.in. budowa boiska sportowego wraz z zapleczem w Błażkowej.	Poprawa atrakcyjności, estetyki, dostępności i funkcjonalności przestrzeni Stworzenie warunków dla integracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów ↗ Liczba klubów sportowych korzystająca na stałe z danego obiektu sportowego ↗	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Kluby i organizacje sportowe, Organizacje pozarządowe i społeczne, LGD LIWOCZ

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

		Poprawa dostępności oraz funkcjonalności i jakości bazy rekreacyjnej i sportowej Poprawa warunków dla promocji zdrowego stylu życia oraz aktywizacji ruchowej mieszkańców (profesjonalnej i amatorskiej)			
1.3.6.	Współpraca finansowa i pozafinansowa z klubami i organizacjami sportowymi, w szczególności w zakresie rozwoju i dywersyfikacji oferty, promocji zdrowego trybu życia i aktywnego spędzania czasu wolnego.	Poszerzenie oraz wzrost różnorodności i jakości oferty aktywnego spędzania czasu wolnego Wzrost integracji i aktywności ruchowej mieszkańców Rozwój i profesjonalizacja klubów i organizacji sportowych	Liczba klubów sportowych i ich członków, prowadzonych przez nie sekcji oraz ćwiczących w ramach poszczególnych sekcji, w tym w podziale na grupy wiekowe i płeć 	Urząd Gminy Brzyska	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kluby i organizacje sportowe, Placówki oświatowe, Podmioty prywatne, Organizacje pozarządowe, LGD LIWOCZ
1.3.7.	Organizacja i współorganizacja imprez sportowych, rekreacyjnych i krajoznawczych, w tym zawodów i lig szkolnych, współzawodnictwa z sąsiednimi gminami, ale także imprez dla całych rodzin, czy osób ze specjalnymi potrzebami.	Poszerzenie oraz wzrost różnorodności i jakości oferty imprez sportowych, rekreacyjnych i krajoznawczych Wzrost integracji i aktywności ruchowej mieszkańców	Liczba imprez sportowych, rekreacyjnych i krajoznawczych na terenie gminy w skali roku oraz liczba uczestników 	Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jasle, Inne JST, Urząd Gminy Brzyska, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Kluby i organizacje sportowe, Podmioty prywatne, Organizacje pozarządowe, LGD LIWOCZ

CEL OPERACYJNY 1.4. Doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego zintegrowanego z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
1.4.1.	Rozwój i modernizacja oraz doposażenie infrastruktury administracji samorządowej, w tym m.in. dostosowanie administracji lokalnej do wymogów ustawy o dostępności (architektonicznej, cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej) oraz inwestycje proekologiczne.	Poprawa dostępności oraz funkcjonalności i jakości bazy administracyjnej Poprawa warunków pracy oraz korzystania z usług urzędu Poprawa efektywności energetycznej bazy, dywersyfikacja źródeł ciepła w kierunku bardziej ekologicznych Zapewnienie dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej ↗ Liczba zinwentaryzowanych barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, które nie zostały zlikwidowane ↘	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Jednostki gminne
1.4.2.	Cyfryzacja zasobów gminnych i zwiększenie dostępności usług publicznych świadczonych na drodze elektronicznej, m.in. w zakresie systemów informacji przestrzennej oraz gospodarki nieruchomościami.	Wzrost cyfryzacji administracji samorządowej Podniesienie efektywności świadczenia i jakości usług publicznych Wzrost dostępności i liczby e-usług	Liczba lub odsetek spraw załatwianych cyfrowo w urzędzie ↗ Liczba i/lub odsetek dostępnych e-usług ↗	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Jednostki gminne

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

		Zwiększenie liczby spraw załatwianych elektronicznie	Średni wiek komputera w urzędzie ↓		
1.4.3.	Podnoszenie kompetencji i wzrost motywacji kadr samorządowych – urzędu gminy oraz jednostek organizacyjnych.	Wzrost poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz zaangażowania kadr administracji samorządowej Poprawa jakości i efektywności procesów administracji i zarządzania	Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na 1 pracownika urzędu w ciągu roku ↑ Liczba uchylonych przez wojewodę decyzji ↓	Władze samorządowe gminy, Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa Pracownicy urzędu i jednostek gminnych Podmioty eksperckie, doradcze i szkoleniowe
1.4.4.	Rozwój systemu wsparcia (lokalowego, informacyjnego, doradczego itp.) oraz efektywnej i trwałej kooperacji z organizacjami pozarządowymi i inicjatywami społecznymi na rzecz rozwoju gminy, w tym zlecanie i powierzanie organizacjom realizacji zadań publicznych.	Rozwój i profesjonalizacja organizacji pozarządowych i społecznych Wzrost znaczenia i zaangażowania organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych Podniesienie jakości i efektywności kosztowej realizacji zadań publicznych	Liczba organizacji społecznych korzystających z gminnej bazy lokalowej ↑ Liczba zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe ↑ Suma środków publicznych przekazywanych organizacjom pozarządowym ↑	Władze samorządowe gminy, Urząd Gminy Brzyska	Jednostki gminne, Mieszkańcy, Organizacje pozarządowe i inicjatywy nieformalne, LGD LIWOCZ
1.4.5.	Wzmacnianie współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego, w szczególności w zakresie rozwoju usług publicznych oraz budowania	Zacieśnianie i koncentracja współpracy międzysamorządowej na rzecz rozwiązywania najważniejszych wspólnych	Liczba wspólnych projektów zrealizowanych na obszarze funkcjonalnym Jasła ↑	Władze samorządowe gminy, Urząd Gminy Brzyska	Partnerzy zagraniczni, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	konkurencyjności gminy i subregionu (wspólne działania w ramach powiatu jasielskiego, Lokalnej Grupy Działania "LIWOCZ" i innych koalicji, wyznaczenie gminy partnerskiej w kraju, rozwój współpracy transgranicznej i międzynarodowej itp.).	problemów i wykorzystywania potencjałów Osiągnięcie efektu synergii	Liczba projektów we współpracy gminy i co najmniej jednego partnera krajowego i/lub zagranicznego 		Starostwo Powiatowe w Jaśle Jasło i inne JST, Związek Gmin Dorzecza Wisłoki, Jednostki gminne, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, LGD LIWOCZ
1.4.6.	Prowadzenie i doskonalenie form dialogu z mieszkańcami oraz wspieranie zaangażowania społecznego, szczególnie wśród osób młodych (tradycyjne i elektroniczne kanały komunikacji, konsultacje społeczne, promocja i wsparcie wolontariatu, powołanie młodzieżowej rady gminy itp.).	Poprawa efektywności komunikacji na linii władze samorządowe/urząd a mieszkańcy i inni interesariusze administracji Wzrost integracji, aktywności i partycypacji społecznej mieszkańców, szczególnie osób młodych	Liczba zrealizowanych procesów konsultacyjnych i ich uczestników Liczba aktywnych wolontariuszy w szkołach na terenie gminy 	Władze samorządowe gminy, Urząd Gminy Brzyska	Jednostki gminne, w szczególności placówki oświatowe, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Sołtysi i rady sołeckie
1.4.7.	Upowszechnienie i unowocześnienie funduszu sołeckiego, aby angażował i lepiej służył całym społecznościom lokalnym.	Upowszechnienie i unowocześnienie funduszu sołeckiego Wzrost znaczenia głosu mieszkańców i ich wpływu na decyzje rozwojowe i budżetowe gminy Wzrost integracji, aktywności i partycypacji społecznej mieszkańców	Liczba osób zaangażowanych w tworzenie funduszu sołeckiego 	Władze samorządowe gminy, Urząd Gminy Brzyska	Placówki oświatowe, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Sołtysi i rady sołeckie
1.4.8.	Kształtowanie ładu przestrzennego, warunkującego atrakcyjność inwestycyjną, osadniczą i w zakresie	Uporządkowanie polityki przestrzennej i krajobrazowej gminy, zapewnienie ładu	Odsetek powierzchni gminy objętej miejscowymi planami	Urząd Gminy Brzyska	Starostwo Powiatowe w Jaśle, Mieszkańcy, Organizacje pozarządowe,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	spędzania czasu wolnego na terenie gminy, w szczególności przy użyciu narzędzi planowania przestrzennego.	przestrzennego, kreowanie warunków dla zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju Poprawa transparentności procesu wydawania decyzji przestrzennych Wzrost atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej gminy	zagospodarowania przestrzennego 		Przedsiębiorcy
1.4.9.	Działania rewitalizacyjne i z zakresu odnowy miejscowości, w tym m.in. tworzenie przyjaznych, dostępnych, atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, zharmonizowanych z krajobrazem oraz odwołujących się do lokalnych tradycji i dziedzictwa, w szczególności umożliwiających wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców i integrację społeczności lokalnych, a jednocześnie tworzących ofertę dla turystów i gości.	Poprawa atrakcyjności, estetyki, dostępności i funkcjonalności przestrzeni Zagospodarowanie terenów użyteczności publicznej Stworzenie warunków dla integracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców Niwelacja problemów rozwojowych Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej oraz życia mieszkańców	Liczba zrealizowanych inwestycji rewitalizacyjnych oraz liczba mieszkańców, którzy skorzystali z programów aktywizacji 	Urząd Gminy Brzyska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Sołtysi i rady sołeckie, LGD LIWOCZ

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

1.4.10	Dbłość o krajobraz i estetykę przestrzeni, w tym m.in. organizacja dedykowanych konkursów dla mieszkańców.	Poprawa atrakcyjności, estetyki, dostępności i funkcjonalności przestrzeni Ochrona krajobrazu	Liczba uczestników gminnych konkursów dotyczących dbłości o własne gospodarstwa i najbliższe otoczenie 	Urząd Gminy Brzyska	Jednostki gminne, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe i społeczne, Sołtysi i rady sołeckie, Media, Sponsorzy
--------	---	---	---	----------------------------	---

OBSZAR STRATEGICZNY 2.

ROZWÓJ INFRASTRUKTURALNY I ŚRODOWISKOWY

Cel strategiczny 2.

Infrastruktura techniczna i społeczna o prorozwojowym efekcie dla gospodarki, gminy i mieszkańców.

Cele operacyjne:

2.1. Dbłość o stan środowiska oraz mitygacja i adaptacja do zmian klimatu.

2.2. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej, warunkującej atrakcyjność osadniczą, gospodarczą i bezpieczeństwo ekologiczne.

2.3. Poprawa dostępności transportowej gminy oraz mobilności mieszkańców.

2.4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego.

Drugi obszar strategiczny dotyczy rozwoju infrastrukturalnego i środowiskowego gminy. Kreowanie warunków do poprawy atrakcyjności osadniczej, inwestycyjnej i rekreacyjno-turystycznej gminy wymaga szczególnej troski o kondycję środowiska, poprawę dostępności transportowej i wzrost bezpieczeństwa publicznego. W tym kontekście, najważniejszym problemem, z którym boryka się gmina Brzyska, są braki w podstawowej infrastrukturze sieciowej. Rozwój systemów wodno-kanalizacyjnych stanowi kluczowe wyzwanie gminy w perspektywie najbliższych lat. Dostępność komunikacyjną gminy, zarówno zewnętrzną jak i wewnętrzną, należy także ocenić jako wymagającą interwencji, zarówno w wymiarze inwestycji własnych, jak również współpracy z innymi właścicielami i zarządcami infrastruktury transportowej. Ponadto, w obliczu postępującego kryzysu klimatycznego i kryzysu bioróżnorodności niezbędne są efektywne działania z zakresu ochrony środowiska oraz przeciwdziałania zmianom klimatycznym i adaptacji do nich. Jeden z głównych problemów na tym polu stanowi zanieczyszczenie powietrza, którego główne źródło stanowi niska emisja, pochodząca z nieekologicznych źródeł ogrzewania budynków mieszkalnych. Dużym obciążeniem dla środowiska jest także eksploatacja złóż kruszywa, prowadzona w bezpośrednim sąsiedztwie Wisłoki. Jednocześnie to właśnie w bogactwie przyrodniczym i zasobach środowiska naturalnego, na które składa się przede wszystkim góra Liwocz oraz rzeka Wisłoka, należy upatrywać jednego z większych potencjałów rozwojowych jednostki. Powyższe stawia przed gminą Brzyska szereg ambitnych wyzwań dotyczących zapewnienia zrównoważonego rozwoju jednostki, akcentujących konieczność poszanowania zasobów środowiskowych w trosce o zapewnienie komfortu życia obecnych i przyszłych pokoleń zamieszkujących gminę.

W odpowiedzi na powyższe, pierwszy cel operacyjny w ramach niniejszego obszaru zakłada realizację działań z zakresu poprawy jakości środowiska, zwłaszcza powietrza, m.in. poprzez wymianę starych kotłów węglowych, modernizację energetyczną budynków i popularyzację wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Przedsięwzięcia realizowane będą bezpośrednio przez samorząd, jak i poprzez wsparcie finansowe oraz pozafinansowe kierowane do mieszkańców. Obok walki o czyste powietrze, strategia postępowania wytycza działania na rzecz poprawy stanu i jakości wód oraz racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi, w tym zakłada wsparcie i realizację inwestycji z zakresu retencji. By zapewnić wzrost selektywnie zbieranych odpadów komunalnych, konieczne będzie także doskonalenie systemu ich odbioru, segregacji i recyklingu, w tym m.in. budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie gminy Brzyska. Działaniami horyzontalnymi będą szeroko rozumiana edukacja ekologiczna oraz wszelkie przedsięwzięcia ukierunkowane na kształtowanie proekologicznych postaw i aktywności mieszkańców, a także „zielone projekty”, w tym we współpracy z partnerami publicznymi oraz pozarządowymi.

Drugi cel operacyjny grupuje działania inwestycyjne zmierzające do upowszechnienia dostępu do wysokiej jakości usług kanalizacji i oczyszczania ścieków oraz zaopatrzenia w wodę. Zaplanowano rozwój sieci, wykorzystujących technologie adekwatne do warunków osadniczych i przyrodniczych wraz z wdrażaniem rozwiązań alternatywnych tam, gdzie takie inwestycje napotykają trudności techniczne czy będą nieopłacalne ekonomicznie.

W celu operacyjnym trzecim działania skupiają się na poprawie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej gminy i zapewnieniu warunków dla rozwoju mobilności mieszkańców, by możliwie jak najlepiej zaspokoić ich potrzeby (społeczne, zawodowe, naukowe itp.) na tym polu. Ze względu na wielowymiarowość zagadnienia i liniowy charakter planowanych inwestycji, realizacja działań w wielu przypadkach będzie wymagała współpracy z różnymi interesariuszami – właścicielami, zarządcami i operatorami dróg oraz współpracującymi samorządami. Inwestycje dotyczyć będą głównie budowy,

przebudowy i rozbudowy dróg, a także tworzenia oraz uzupełniania infrastruktury parkingowej i miejsc przesiadkowych, w szczególności przy budynkach i miejscach użyteczności publicznej oraz przeznaczonych do rozwoju rekreacji i turystyki. Z punktu widzenia poprawy dostępności i rozwoju mobilności aktywnej, zwłaszcza w kontekście obecnych w gminie obszarów o atrakcyjnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, niezwykle ważna będzie rozbudowa infrastruktury pieszej i pieszo-rowerowej dedykowanych rekreacji oraz ich wewnętrzna i zewnętrzna integracja.

Uzupełnieniem działań typowo infrastrukturalnych będzie cel operacyjny czwarty, który poświęcony jest w całości zapewnieniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego. Zakłada kontynuację i intensyfikację działań z zakresu prewencji, edukacji i profilaktyki wśród mieszkańców, w szczególności grup najmłodszych, a także doskonalenie i integrację procesów zarządzania bezpieczeństwem, kompleksowe wsparcie służb i przedsięwzięć ukierunkowanych na zapobieganie epidemiom, katastrofom i klęskom żywiołowym oraz minimalizowanie ich skutków. Osobnym priorytetem pozostaje stałe doskonalenie bezpieczeństwa ruchu drogowego.

CEL OPERACYJNY 2.1. Dbłość o stan środowiska oraz mitygacja i adaptacja do zmian klimatu.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
2.1.1.	Poprawa jakości powietrza w gminie Brzyska m.in. poprzez świadczenie ekodoradztwa i wsparcie indywidualnych inwestycji w zakresie: - wymiany nieekologicznych źródeł ciepła, w szczególności wśród osób zagrożonych ubóstwem energetycznym, - instalacji odnawialnych źródeł energii przez prosumentów, w tym montaż instalacji solarnych i instalacji fotowoltaicznych, - termomodernizacji budynków, a także prowadzenie monitoringu i egzekwowanie wymagań środowiskowych.	Ograniczenie niskiej emisji, poprawa jakości powietrza Likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła na terenie gminy Zwiększenie wykorzystania OZE Poprawa efektywności energetycznej budynków i mieszkań prywatnych	Liczba gospodarstw domowych, które zainstalowały OZE przy wsparciu publicznym ↗ Liczba gospodarstw domowych, które dokonały termomodernizacji przy wsparciu publicznym ↗ Liczba gospodarstw domowych korzystających z nieekologicznych źródeł ciepła ↘ Poziom zanieczyszczenia powietrza i/lub liczba dni w ciągu roku z przekroczonymi normami ↘	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Związek Gmin Dorzecza Wisłoki, Inne JST, Mieszkańcy
2.1.2.	Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej i monitoring ich efektywności energetycznej zmierzające do zmniejszenia zapotrzebowania na energię, w tym:	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Liczba i/lub odsetek budynków użyteczności publicznej korzystających z OZE ↗	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Związek Gmin Dorzecza Wisłoki,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	- inwentaryzacja i audyty obiektów, - kompleksowa termomodernizacja m.in. następujących obiektów: Dom Ludowy w Dąbrówce, Dom Ludowy w Ujeździe, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzyskach, Szkoła Podstawowa w Wróblowej, Szkoła Podstawowa w Lipnicy Dolnej, Szkoła Podstawowa w Brzyskach; - wymiana źródeł grzewczych, - instalacja odnawialnych źródeł energii, w tym montaż instalacji fotowoltaicznych m.in. na budynkach: Urzędu Gminy i Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Brzyskach.	Wzrost udziału energii z OZE w bilansie energetycznym gminy Ograniczenie niskiej emisji, poprawa jakości powietrza Optymalizacja kosztów ogrzewania	Liczba i/lub odsetek budynków użyteczności publicznej, które zostały poddane termomodernizacji ↗ Poziom zanieczyszczenia powietrza i/lub liczba dni w ciągu roku z przekroczonymi normami ↘		Inne JST, Jednostki gminne
2.1.3.	Ochrona stanu i jakości zasobów wodnych, w tym wsparcie i realizacja inwestycji z zakresu retencji, także służących gromadzeniu i wykorzystywaniu wody opadowej w indywidualnych gospodarstwach, m.in. poprzez montaż zbiorników na deszczówkę wraz z oprzyrządowaniem przy budynkach mieszkalnych w gminie.	Poprawa retencji, bardziej racjonalna gospodarka zasobami wodnymi, zmniejszenie zagrożenia suszą hydrologiczną Ochrona i poprawa stanu środowiska, w szczególności wód Ograniczenie i adaptacja do zmian klimatu	Liczba gospodarstw domowych, które zrealizowały instalacje wykorzystania wody opadowej przy dofinansowaniu publicznym ↗	Urząd Gminy Brzyska	PGW Wody Polskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Związek Gmin Dorzecza Wisłoki w Jaśle, Inne JST, Mieszkańcy

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

2.1.4.	Modernizacja i budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego.	Objęcie całej gminy systemem nowoczesnego oświetlenia ulicznego Poprawa bezpieczeństwa publicznego Poprawa efektywności energetycznej i kosztowej systemu oświetlenia ulicznego	Liczba punktów oświetlenia na terenie gminy, w tym energooszczędnych Poziom odczuwalnego bezpieczeństwa na terenie gminy Koszty zasilania systemu oświetlenia publicznego	Urząd Gminy Brzyska	PGE Polska Grupa Energetyczna, Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego
2.1.5.	Doskonalenie systemu odbioru i segregacji odpadów, w tym m.in. budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie gminy Brzyska.	Wzrost poziomu segregacji i recyklingu odpadów, wdrożenie rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym Ochrona i poprawa stanu środowiska	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów Odpady poddane recyklingowi	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego Mieszkańcy
2.1.6.	Poprawa świadomości ekologicznej oraz kształtowanie postaw i zachowań prośrodowiskowych, w tym m.in. pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych gminy, edukacja ekologiczna, organizowanie dedykowanych akcji i kampanii społecznych.	Podniesienie wiedzy i świadomości z zakresu ekologii i zagrożeń środowiskowych (m.in. związanych ze zmianami klimatu) Upowszechnienie postaw i zachowań proekologicznych	Liczba wydarzeń i publikacji skierowanych do mieszkańców gminy z informacjami o zasadach i celach prowadzenia polityki proekologicznej oraz liczba ich odbiorców Liczba godzin zajęć z zakresu edukacji ekologicznej w szkołach	Placówki oświatowe	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Związek Gmin Dorzecza Wisłoki, Inne JST, Urząd Gminy Brzyska, Organizacje pozarządowe i proekologiczne, LGD LIWOCZ, Mieszkańcy, Media

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

			Liczba i/lub odsetek dzieci, które w szkołach uczestniczyły w zajęciach z zakresu edukacji ekologicznej ↗ Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów ↗ Liczba dzikich wysypisk śmieci ↘		
2.1.7.	Przekrojowe działania na rzecz ochrony przyrody oraz bioróżnorodności obszarów cennych środowiskowo – szczególnie Natura 2000 oraz dbałość o ich otulinę.	Wzmocnienie kondycji i bioróżnorodności środowiska naturalnego, zwłaszcza na obszarze Natura 2000	Liczba zagrożonych gatunków flory i fauny na terenie gminy ↘ Liczba opracowań, publikacji na temat bioróżnorodności na terenie gminy, służących upowszechnianiu ochrony przyrody ↗	Urząd Gminy Brzyska	Wody Polskie Nadleśnictwo, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Związek Gmin Dorzecza Wisłoki, Inne JST, Jednostki gminne, Organizacje pozarządowe i proekologiczne, LGD LIWOCZ, Mieszkańcy, Media

CEL OPERACYJNY 2.2. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej, warunkującej atrakcyjność osadniczą, gospodarczą i bezpieczeństwo ekologiczne.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
2.2.1.	Budowa i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenach umożliwiających jej efektywne i racjonalne ekonomicznie funkcjonowanie, w tym realizacja II i III etapu budowy kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Brzyska (Ujazd, Lipnica Dolna, Brzyska, Kłodawa, Błażkowa), wraz z prowadzeniem działań informacyjnych dotyczących podłączenia się mieszkańców do sieci.	Poprawa dostępności sieci kanalizacyjnej i wzrost jakości usług kanalizacyjnych Ochrona i poprawa stanu środowiska, w szczególności wód Wzrost atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej	Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacyjnej ↗	Urząd Gminy Brzyska	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego Mieszkańcy, Przedsiębiorcy i inwestorzy
2.2.2.	Wsparcie alternatywnych form kanalizacji sanitarnej, zwłaszcza poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, w przypadkach uzasadnionego braku możliwości rozwoju sieci.	Zapewnienie alternatywnych dla kanalizacji sieciowej rozwiązań na terenach trudnych i wykluczonych oraz optymalizacja systemu kanalizacji sanitarnej	Liczba nowo wybudowanych przydomowych oczyszczalni z dofinansowaniem publicznym ↗	Urząd Gminy Brzyska	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Mieszkańcy
2.2.3.	Rozwój i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę na terenie gminy.	Poprawa dostępności sieci wodociągowej i wzrost jakości usług wodociągowych Wzrost atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej	Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej ↗	Urząd Gminy Brzyska	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego Mieszkańcy, Przedsiębiorcy i inwestorzy

CEL OPERACYJNY 2.3. Poprawa dostępności transportowej gminy oraz mobilności mieszkańców.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
2.3.1.	Wsparcie strategiczne gminy Brzyska dla inwestycji służących wzmocnieniu zewnętrznej dostępności komunikacyjnej, w tym m.in. dla: – budowy obwodnic Kołaczyc i Brzostku (DK73), – budowy linii kolejowej nr 166 Dębica – Jasło.	Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Czas dojazdu z centrum gminy do wybranych lokalizacji, z uwzględnieniem różnych środków transportu ↓ Liczba wypadków na drogach ↓	Władze samorządowe Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, PKP, GDDKiA, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jasle, Inne JST, Policja
2.3.2.	Współpraca w zakresie budowy, modernizacji i przebudowy dróg powiatowych oraz ciągów pieszych i pieszo-rowerowych, w tym m.in. przy: • drodze 1835R relacji Kołaczycy – Brzyska, • drodze 1313R relacji Jasło – Błażkowa – Jodłowa.	Poprawa stanu i jakości infrastruktury drogowej o znaczeniu powiatowym na terenie gminy Brzyska Poprawa dostępności komunikacyjnej Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Długość wykonanych lub zmodernizowanych dróg powiatowych oraz ciągów pieszych i pieszo-rowerowych ↑ Liczba wypadków na drogach powiatowych, w tym z udziałem pieszych i rowerzystów ↓	Władze samorządowe Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jasle, Powiatowy Zarząd Dróg w Jasle, Inne JST, Policja
2.3.3.	Budowa oraz modernizacja i przebudowa dróg gminnych oraz infrastruktury towarzyszącej.	Poprawa stanu i jakości gminnej infrastruktury drogowej i towarzyszącej	Długość wykonanych lub zmodernizowanych dróg gminnych ↑	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Policja

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

		Poprawa wewnętrznej dostępności i integralności komunikacyjnej gminy Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Liczba wypadków na drogach gminnych ↓		
2.3.4.	Rozwój sieci bezpiecznych ciągów pieszych i rowerowych na terenie gminy, również dedykowanych rekreacji, zintegrowanych z sieciami ponadlokalnymi, ich oznakowanie, bieżące utrzymanie i animacja, w tym m.in. budowa ścieżek rowerowych wokół stawów w Ujeździe oraz na górę Liwocz i po tzw. trakcie cesarskim.	Rozwój sieci ścieżek rowerowych, zapewnienie ich ciągłości Wzrost dostępności do atrakcyjnych obszarów (przyrodniczo, kulturowo itp.) na terenie gminy Poprawa atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej gminy Wzrost aktywnej mobilności mieszkańców i komfortu rowerzystów Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Długość wykonanych lub zmodernizowanych ciągów pieszych i rowerowych ↑ Liczba osób korzystających z infrastruktury rowerowej ↑ Liczba wypadków na drogach gminnych z udziałem pieszych i rowerzystów ↓	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Policja
2.3.5.	Tworzenie miejsc parkingowych, zwłaszcza zlokalizowanych przy budynkach i miejscach użyteczności publicznej oraz atrakcyjnych dla rekreacji i turystyki, w tym m.in.: utworzenie, w ramach szlaku kamperowego, parkingu dla kamperów w miejscowości Kłodawa, na terenie Centrum Rekreacyjno-Sportowego Liwocz Arena.	Zapewnienie komfortu mieszkańców korzystających z usług publicznych oraz turystów i gości odwiedzających gminę Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy	Liczba budynków i miejsc użyteczności publicznej oraz atrakcyjnych dla rekreacji i turystyki, gdzie powstały nowe miejsca parkingowe ↑ Liczba miejsc parkingowych na terenie gminy ↑	Urząd Gminy Brzyska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Jednostki gminne, Przedsiębiorcy

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

2.3.6.	Współpraca z organizatorami i przewoźnikami na rzecz poprawy dostępności i jakości usług komunikacji zbiorowej, w tym m.in. przystosowania jej do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością, a jednocześnie upowszechnienia korzystania z tej formy transportu.	Podniesienie dostępności oraz komfortu podróżowania Poprawa jakości usług komunikacji zbiorowej Wzrost liczby użytkowników komunikacji zbiorowej Zapobieganie wykluczeniu transportowemu	Liczba osób korzystających z komunikacji zbiorowej oraz poziom zadowolenia z usług ↗	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Związek Komunikacyjny w Powiecie Jasielskim „PGZK Jasiel”, Publiczni i prywatni przewoźnicy, Organizacje pozarządowe, Media
CEL OPERACYJNY 2.4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
2.4.1.	Zapobieganie katastrofom, klęskom żywiołowym i epidemiom oraz minimalizowanie ich skutków, w tym m.in. przeciwdziałanie zagrożeniom osuwiskowym i powodziowym oraz eliminacja szkód powstałych w ich wyniku.	Poprawa bezpieczeństwa związanego z występowaniem katastrof, klęsk żywiołowych i epidemii oraz minimalizowanie ich ewentualnych skutków	Liczba projektów z zakresu przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych i katastrof, w tym inwestycyjnych, oraz zakres ich oddziaływania ↗ Wielkość strat w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof ↘	Urząd Gminy Brzyska	PGW Wody Polskie, Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Policja, OSP, PSP i inne podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo
2.4.2.	Współpraca z jednostkami zewnętrznymi w zakresie doskonalenia systemu bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego, w tym m.in. wdrażanie nowoczesnych rozwiązań	Poprawa efektywności współpracy jednostek i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo oraz zarządzanie kryzysowe	Liczba wdrożonych nowych rozwiązań w zakresie bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego ↗	Urząd Gminy Brzyska	PGW Wody Polskie, Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	i technologii, rozwój systemów monitoringu i wczesnego ostrzegania, integracja systemów ratownictwa, wspólne akcje i ćwiczenia, rozszerzenie systemu zarządzania kryzysowego o specyfikę współczesnych zagrożeń.	Poprawa bezpieczeństwa publicznego	Liczba wspólnych akcji i ćwiczeń ↗		Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Policja, OSP, PSP oraz inne podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo i zarządzanie kryzysowe
2.4.3.	Wspieranie funkcjonowania i rozwoju ochotniczych straży pożarnych, w szczególności poprzez zakup wyposażenia i sprzętu gaśniczego oraz i ratowniczego, a także modernizację remiz.	Podniesienie jakości bazy i wyposażenia jednostek pożarniczych Poprawa zdolności operacyjnych służb Poprawa bezpieczeństwa publicznego	Liczba jednostek OSP, które otrzymały wsparcie publiczne oraz jego wartość ↗ Średni wiek grup sprzętowych (np. pojazdy, motopompy) użytkowanych przez OSP w gminie ↘	Władze samorządowe Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, OSP, PSP
2.4.4.	Działania profilaktyczne, edukacyjne i prewencyjne adresowane do mieszkańców (zwłaszcza najmłodszych) dotyczące bezpieczeństwa w ruchu drogowym, pierwszej pomocy, rekomendowanych zachowań w sytuacjach kryzysowych, cyberbezpieczeństwa itp.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie unikania zagrożeń i reagowania w sytuacji zagrożeń	Liczba godzin zajęć z zakresu szeroko pojętego bezpieczeństwa w szkołach ↗ Liczba i/lub odsetek dzieci, które w szkołach uczestniczyły w zajęciach z zakresu szeroko pojętego bezpieczeństwa ↗	Placówki oświatowe	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Urząd Gminy Brzyska, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Policja, OSP, PSP i inne podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo, Media

OBSZAR STRATEGICZNY 3.

ROZWÓJ GOSPODARCZY

Cel strategiczny 3.

Konkurencyjna gospodarka, bazująca na lokalnych zasobach i potencjałach oraz unikatowej ofercie spędzania czasu wolnego.

Cele operacyjne:

3.1. Tworzenie dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie gminy oraz wsparcie i promocja przedsiębiorczości lokalnej.

3.2. Rozwój i promocja oferty spędzania czasu wolnego, opartej na bogactwie przyrodniczym i historyczno-kulturowym gminy.

Trzeci obszar strategiczny dotyczy rozwoju gospodarczego gminy. Został ukierunkowany na poprawę konkurencyjności jednostki poprzez pobudzanie inwestycji i przedsiębiorczości oraz wykorzystanie lokalnych zasobów i potencjałów. Aktualna pozycja gospodarcza Brzysk jest przeciętna, szczególnie na tle sąsiednich samorządów. Liczba firm istotnie odstaje od średniej wojewódzkiej oraz powiatowej. Trzeba jednak odnotować dynamiczny jej wzrost w ostatnich latach. Gmina przechodzi bowiem stopniowy proces transformacji z jednostki o profilu rolniczym w stronę budowy miejsca dogodnego dla lokowania inwestycji i rozwoju firm, a także aktywnego wypoczynku. Jedną z barier dla dalszego rozwoju jest brak wyznaczonych i uzbrojonych terenów pod działalność gospodarczą, a także dedykowanej oferty wsparcia. Zwracają także uwagę problemy lokalnego rynku pracy, na czele z rosnącym bezrobociem, stanowiącym jeden z istotnych skutków pandemii koronawirusa. Równolegle istotnym potencjałem lokalnym dla rozwoju rekreacji i wypoczynku są walory środowiskowe i historyczno-kulturowe. Szczególnie atrakcyjny punkt na mapie gminy, także dla ruchu pielgrzymkowego, stanowi góra Liwocz z platformą widokową i krzyżem. Kolejną szansę przekształcenia gminy w miejsce atrakcyjne dla turystów i gości stanowią wyrobiska poźwirowe, które można wykorzystać do stworzenia oferty rekreacji wodnej czy uprawiania sportów wodnych. Bariere dla rozwoju oferty czasu wolnego, bazującej na tych zasobach, są braki w zakresie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej oraz usług towarzyszących.

W odpowiedzi na powyższe, pierwszy cel operacyjny w ramach niniejszego obszaru obejmuje przede wszystkim realizację przedsięwzięć sprzyjających rozwojowi lokalnego biznesu oraz promocji postaw i zachowań przedsiębiorczych wśród mieszkańców gminy Brzyska. Strategia postępowania zakłada tworzenie stref zorganizowanej i skoncentrowanej działalności gospodarczej i usługowej w strategicznych lokalizacjach na terenie gminy (m.in. miejscowości Kłodawa i Ujazd, tereny wzdłuż projektowanej drogi DK73, centra miejscowości), co powinno skutkować przyciągnięciem inwestorów i docelowo powstaniem nowych miejsc pracy. Wśród działań stymulujących znajdują się również działania szkoleniowe, informacyjne, konsultacyjne i pomocowe, kierowane do przedsiębiorców i osób chcących założyć własną firmę, w tym w zakresie pozyskiwania środków na inwestycje i przedsięwzięcia rozwojowe. W odniesieniu do kurczącego się rolnictwa i branż powiązanych, które wciąż mogą stanowić ważny element gospodarki lokalnej, gmina kreowała będzie warunki dla rozwoju i modernizacji funkcjonujących gospodarstw rolnych, w szczególności w kierunku rolnictwa ekologicznego i specjalistycznego oraz agroturystyki, zapewniając rolnikom i producentom rolnym możliwości kształcenia i rozwoju, a także wsparcie marketingu i sprzedaży bezpośredniej ich produktów. Priorytetem pozostaje rozwój i promocja lokalnej przedsiębiorczości, pobudzanie aktywności zawodowej mieszkańców oraz edukacja ekonomiczna i finansowa młodzieży w celu wsparcia jej we wchodzeniu w dorosłość i na rynek pracy. Działania będą skoncentrowane również bezpośrednio na walce z bezrobociem, gdzie kluczową rolę odegrają instytucje rynku pracy, jak Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle. Mając na względzie trwającą pandemię koronawirusa, bardzo ważnym kierunkiem interwencji będzie współpraca międzysektorowa i międzyinstytucjonalna w zakresie wsparcia biznesu dotkniętego jej skutkami. W uzupełnieniu powyższych działań zakładana jest współpraca z operatorami dla rozwoju oraz polepszenia jakości usług telekomunikacyjnych na terenie gminy.

Drugi cel operacyjny dotyczy rozwoju i promocji oferty czasu wolnego, opartej o bogactwo przyrodnicze i historyczno-kulturalne gminy. Gmina będzie zarówno samodzielnie prowadzić aktywne działania i projekty, jak również szukać partnerów do współpracy na polu poszerzania oferty, rozbudowy i modernizacji infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej oraz kreowania nowych

atrakcji i produktów turystycznych, także w skali ponadlokalnej. Jednym z najważniejszych wyzwań w tym zakresie pozostaje renowacja Zespołu Pałacowo-Dworskiego w Brzyskach i przystosowanie go do nowych funkcji, z których skorzystają mieszkańcy oraz turyści i goście odwiedzający gminę. Planuje się także rewitalizację wyrobisk poźwirowych w Ujeździe oraz ich zagospodarowanie na cele rekreacji wodnej. Osobnym priorytetem jest tworzenie nowych szlaków turystycznych oraz ścieżek sportowych, rekreacyjnych i krajoznawczych wraz z ich promocją i animacją w ramach współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej. Zwiększenie oraz profesjonalizacja obsługi ruchu turystycznego będą ponadto możliwe dzięki rozwojowi i zintegrowaniu systemów wizualizacji, promocji i informacji turystycznej. Kontynuowane będzie organizacja różnego rodzaju imprez, aktywizujących i integrujących mieszkańców, a jednocześnie budujących pozytywny wizerunek i markę gminy Brzyska, np. Dni Liwocza czy różnego rodzaju questów.

CEL OPERACYJNY 3.1. Tworzenie dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie gminy oraz wsparcie i promocja przedsiębiorczości lokalnej.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
3.1.1.	Wydzielenie i uzbrojenie terenów oraz organizacja przestrzeni lokalowych pod zagospodarowanie na cele aktywności gospodarczej i usługowej, obejmujące m.in.: - przygotowywanie terenów inwestycyjnych w strategicznych lokalizacjach na terenie gminy (m.in. miejscowości Kłodawa i Ujazd, tereny wzdłuż projektowanej drogi DK73), z uwzględnieniem naczelnej zasady braku uciążliwości dla środowiska i otoczenia, - wsparcie rozwoju usług w centrach miejscowości, w tym m.in. budowę kompleksowej bazy lokalowej niezbędnej do prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej i społecznej na obszarze do tej pory zdegradowanym w centrum Brzysk.	Zwiększenie areалу terenów inwestycyjnych w gminie Zapewnienie warunków dla rozwoju działalności handlowej i usługowej Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy Rewitalizacja, ożywienie społeczne i gospodarcze centrum Brzysk	Liczba i powierzchnia działek o przeznaczeniu gospodarczym na terenie gminy ↗ Udział działek o przeznaczeniu gospodarczym podłączonych do sieci wodno-kanalizacyjnej wśród ogółu działek o przeznaczeniu gospodarczym na terenie gminy ↗ Liczba nowych działalności gospodarczych w centrum Brzysk (po rewitalizacji) ↗	Urząd Gminy Brzyska	Instytucje otoczenia biznesu, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Właściciele terenów, Przedsiębiorcy i inwestorzy
3.1.2.	Tworzenie oferty inwestycyjnej gminy, promocja gospodarcza, strategiczne i bieżące kontakty z inwestorami, przyciąganie nowych firm na teren gminy, stałe podnoszenie standardów obsługi inwestorów i przedsiębiorców.	Stworzenie gminnej oferty inwestycyjnej Wzrost zainteresowania inwestorów ofertą gminy	Liczba opublikowanych ofert inwestycyjnych gminy ↗	Urząd Gminy Brzyska	Instytucje otoczenia biznesu, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Przedsiębiorcy i inwestorzy

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

		Poprawa jakości obsługi i współpracy z inwestorami Pozyskanie nowych inwestorów i zwiększenie bazy podatników	Poziom zadowolenia inwestorów z obsługi ↗ Liczba średnich i dużych przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON ↗ Dochody gminy z tytułu podatku PIT i/lub CIT ↗		
3.1.3.	Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu i innymi podmiotami w zakresie zapewnienia wsparcia (szkoleniowego, doradczego, informacyjnego itp.) dla firm, zwłaszcza z sektora MMŚP, dotyczącego m.in. utrzymania pozycji konkurencyjnej na rynku oraz zachowania miejsc pracy w czasie kryzysu gospodarczego, rozwijania oferty, wdrażania innowacji oraz pozyskiwania funduszy na działania i inwestycje (nowa perspektywa Unii Europejskiej na lata 2021-2027, fundusze krajowe itp.).	Wzrost dostępności i jakości wsparcia dla przedsiębiorców Zapewnienie warunków dla rozwoju biznesu Wzrost zdolności adaptacji lokalnych przedsiębiorstw do nowych uwarunkowań rynkowych Podniesienie wiedzy i poziomu absorpcji zewnętrznych środków przez przedsiębiorców Poprawa konkurencyjności biznesu i wzrost przedsiębiorczości lokalnej	Liczba podmiotów zarejestrowanych i/lub nowo zarejestrowanych w REGON na 1 tys. mieszkańców ↗ Stosunek liczby nowych działalności gospodarczych zarejestrowanych w REGON na terenie gminy do podmiotów wyrejestrowywanych ↗ Liczba przedsiębiorstw utrzymujących się na rynku powyżej 3 lat ↗	Urząd Gminy Brzyska	Instytucje otoczenia biznesu, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle, Inne JST, Przedsiębiorcy i inwestorzy, LGD LIWOCZ

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

		Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy	Liczba przedsiębiorców z terenu gminy, którzy pozyskali wsparcie finansowe w ramach nowej perspektywy finansowej UE 2021-2027 ↗		
3.1.4.	Współdziałanie z instytucjami rynku pracy i innymi podmiotami na rzecz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy, w szczególności dla grup znajdujących się w szczególnej sytuacji, w tym dotkniętych skutkami pandemii koronawirusa, a także powstawania nowych działalności gospodarczych i miejsc pracy.	Zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla osób bezrobotnych, zmieniających pracę, chcących rozpocząć lub rozwinąć własną działalność gospodarczą Wzrost przedsiębiorczości lokalnej Wzrost aktywności zawodowej mieszkańców i spadek bezrobocia Poprawa jakości zatrudnienia Przeciwdziałanie skutkom kryzysu ekonomicznego na rynku pracy	Liczba osób pozostających bez pracy z terenu gminy ↘ Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia ↘ Pracujący w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców ↗ Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lata ↗	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach	Instytucje otoczenia biznesu, Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle, Inne JST, Urząd Gminy Brzyska, Przedsiębiorcy, LGD LIWOCZ
3.1.5.	Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz integracji lokalnego środowiska gospodarczego oraz rozwój współpracy samorządu gminnego z tymże środowiskiem.	Wzrost integracji i aktywności lokalnego środowiska biznesowego oraz zyskanie partnera dla samorządu do projektów gospodarczych itp.	Liczba wzajemnych konsultacji i/lub projektów sektora przedsiębiorców i administracji lokalnej ↗	Władze samorządowe gminy, Urząd Gminy Brzyska	Przedsiębiorcy, Rolnicy i producenci

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

3.1.6.	Wsparcie dla rozwoju nowoczesnego i innowacyjnego rolnictwa oraz branż powiązanych, w tym m.in. wsparcie rolnictwa opartego na produkcji ekologicznej i specjalistycznej, agroturystyki, zapewnienie odpowiedniej oferty szkoleniowej, doradczej i informacyjnej, wsparcie i promocja dla rozwoju drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego oraz procesu organizowania się rolników w nowoczesne formy współdziałania.	Wzrost dostępności i jakości wsparcia dla rolników i producentów Zapewnienie warunków dla rozwoju rolnictwa i branż powiązanych Wzrost zdolności adaptacji rolników i producentów do nowych uwarunkowań rynkowych i klimatycznych Podniesienie wiedzy i poziomu absorpcji zewnętrznych środków przez rolników i producentów Poprawa konkurencyjności rynkowej lokalnych rolników i producentów oraz wzrost całej branży rolniczej Wzrost dochodów lokalnego biznesu rolniczego i zwiększenie budżetu gminy	Liczba gospodarstw ekologicznych i specjalistycznych na terenie gminy ↗ Liczba rolników z terenu gminy, którzy uzyskali wsparcie finansowe w ramach środków unijnych ↗ Liczba rolników, którzy skorzystali z oferty szkoleniowo-doradczej ↗	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Jaśle, LGD LIWOCZ, Rolnicy i producenci
3.1.7.	Wsparcie marketingu i sprzedaży bezpośredniej produktów lokalnych m.in. poprzez dedykowaną informację na stronie internetowej gminy, organizację na terenie gminy miejsc sprzedaży produktów lokalnych, realizację imprez promocyjnych, animowanie współpracy sektora gastronomicznego, noclegowego	Zapewnienie warunków dla rozwoju rolnictwa i branż powiązanych Wzmocnienie współpracy sektora gastronomicznego, noclegowego i turystycznego z producentami Wzrost rozpoznawalności i zainteresowania ofertą	Liczba produktów lokalnych skatalogowanych i promowanych na stronie internetowej gminy ↗ Liczba imprez promocyjnych ↗	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	i turystycznego z producentami (np. comiesięczny lokalny rynek).	produktów i wyrobów lokalnych Wzrost dochodów lokalnego biznesu rolniczego i zwiększenie budżetu gminy			Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Jaśle, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, LGD LIWOCZ, Rolnicy i producenci
3.1.8.	Edukacja ekonomiczna i finansowa oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych wśród młodzieży szkół podstawowych, w tym m.in. poprzez rozwój doradztwa edukacyjnego i zawodowego, wprowadzanie autorskich programów, organizowanie konkursów, wykorzystanie gier symulacyjnych, współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami.	Poszerzenie oraz wzrost różnorodności i jakości oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży Dostosowanie oferty edukacyjnej do wyzwań społecznych, gospodarczych, cywilizacyjnych Poprawa jakości i efektów kształcenia, poprawa wyników egzaminów końcowych Podniesienie umiejętności rozpoznawania szans i zagrożeń związanych z produktami finansowymi oraz zarządzania finansami osób młodych Zwiększenie zaradności i przedsiębiorczości osób młodych	Liczba godzin zajęć z zakresu przedsiębiorczości w szkołach Liczba i/lub odsetek dzieci, które w szkołach uczestniczyły w zajęciach z zakresu przedsiębiorczości Liczba laureatów i finalistów olimpiad, konkursów itp. z zakresu przedsiębiorczości Liczba działalności gospodarczych założonych przez osoby fizyczne do 30 roku życia 	Placówki oświatowe	Administracja rządowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Urząd Gminy Brzyska, Instytucje kultury, Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe, LGD LIWOCZ

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

3.1.9.	Działania na rzecz poprawy dostępności usług komórkowych i internetowych, prowadzone we współpracy z operatorami sieci telekomunikacyjnych.	Poprawa sygnału sieci komórkowych oraz wzrost dostępności szybkiego Internetu na terenie gminy	Odsetek gospodarstw domowych bez dostępu do szybkiego Internetu ↓	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Przedsiębiorcy, Mieszkańcy, Operatorzy telekomunikacyjni
CEL OPERACYJNY 3.2. Rozwój i promocja oferty spędzania czasu wolnego, opartej na bogactwie przyrodniczym i historyczno-kulturowym gminy.					
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów i oczekiwany trend	Realizacja lub nadzór nad procesem po stronie gminy	Podmioty zaangażowane/partnerzy
3.2.1.	Wsparcie dla rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej na terenie gminy, w tym m.in. aktywna współpraca z inwestorami i przedsiębiorcami branżowymi.	Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej na terenie gminy Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy, przekładający się na zwiększenie liczby turystów i gości	Powierzchnia terenów z funkcjami usługowymi tj. turystyki, sportu, rekreacji i wypoczynku w dokumentach planistycznych gminy Liczba publicznych i/lub prywatnych inwestycji turystycznych na terenie gminy ↑	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Nadleśnictwo, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Instytucje otoczenia biznesu, Przedsiębiorcy, inwestorzy, PTTK, LGD LIWOCZ
3.2.2.	Podejmowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach o wartościach historycznych oraz przywracanie ich do obiegu społecznego i gospodarczego, m.in. renowacja Zespołu Pałacowo-Dworskiego w Brzyskach i przystosowanie go do nowych funkcji.	Ochrona krajobrazu kulturowego gminy Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych i ewentualne nadanie im nowych funkcji	Liczba obiektów poddanych pracom konserwatorskim, restauratorskim, robotom budowlanym ↑ Liczba wydarzeń na terenie Zespołu Pałacowo-	Urząd Gminy Brzyska	Administracja rządowa, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Przemyśle, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Przedsiębiorcy, inwestorzy, Właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

		Zwiększenie dostępności zabytków dla mieszkańców, jak również turystów i gości Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy, przekładający się na zwiększenie liczby turystów i gości	Dworskiego w Brzyskach oraz liczba ich uczestników ↗ Liczba turystów i gości odwiedzających rocznie Zespół Pałacowo-Dworski w Brzyskach ↗		Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, LGD LIWOCZ
3.2.3.	Rozwój oferty rekreacji wodnej poprzez m.in. rewitalizację i zagospodarowanie wyrobisk poźwirowych w Ujeździe do celów rekreacyjno-wypoczynkowych.	Rewitalizacja obszarów poeksploatacyjnych, zagospodarowanie dla potrzeb rekreacji, wypoczynku, turystyki Poszerzenie oraz wzrost różnorodności i jakości oferty aktywnego spędzania czasu wolnego Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy, przekładający się na zwiększenie liczby turystów i gości	Liczba korzystających z publicznych kąpielisk na bazie zbiorników po eksploatacji piasków i żwiru na terenie gminy ↗ Liczba firm obsługujących kąpieliska na bazie zbiorników po eksploatacji piasków i żwiru na terenie gminy ↗	Urząd Gminy Brzyska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Związek Gmin Dorzecza Wisłoki, Przedsiębiorcy, inwestorzy, Organizacje i kluby sportowe, Organizacje pozarządowe, LGD LIWOCZ
3.2.4.	Organizacja nowych szlaków turystycznych oraz ścieżek sportowych, rekreacyjnych i krajoznawczych wraz z ich promocją i animacją w ramach współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej.	Rozwój sieci szlaków turystycznych oraz ścieżek sportowych, rekreacyjnych i krajoznawczych Poszerzenie oraz wzrost różnorodności i jakości oferty aktywnego spędzania czasu wolnego	Długość szlaków turystycznych na terenie gminy oraz liczba wydarzeń zorganizowanych przy ich wykorzystaniu w ciągu roku ↗	Urząd Gminy Brzyska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Instytucje kultury, Przedsiębiorcy, inwestorzy, Organizacje i kluby sportowe, Organizacje pozarządowe, PTTK, LGD LIWOCZ, Media

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

		Promocja i upowszechnienie zasobów środowiskowych i kulturowych oraz atrakcji turystycznych gminy Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy, przekładający się na zwiększenie liczby turystów i gości			
3.2.5.	Kreowanie nowych i rozwijanie dotychczasowych produktów i usług, w szczególności w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe i dziedzictwo historyczno-kulturowe gminy, oraz ich integrowanie w ramach lokalnej i ponadlokalnej oferty czasu wolnego.	Poszerzenie oraz wzrost różnorodności i jakości oferty aktywnego spędzania czasu wolnego Promocja i upowszechnienie zasobów środowiskowych i kulturowych oraz atrakcji turystycznych gminy Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy, przekładający się na zwiększenie liczby turystów i gości Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki lokalnej	Liczba nowych atrakcji oraz produktów turystycznych na mapie turystycznej gminy ↗ Liczba przedsiębiorstw z branży turystycznej na terenie gminy ↗	Urząd Gminy Brzyska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Związek Gmin Dorzecza Wisłoki, Instytucje kultury, Przedsiębiorcy, inwestorzy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje i kluby sportowe, Organizacje pozarządowe, PTTK, LGD LIWOCZ, Media
3.2.6.	Rozwój systemu informacji, wizualizacji i promocji turystycznej, obejmujące m.in.: • promocję zasobów naturalnych i dziedzictwa kulturowego gminy	Promocja i upowszechnienie zasobów środowiskowych i kulturowych oraz atrakcji turystycznych gminy	Liczba działań promocyjnych i ich zasięg ↗	Urząd Gminy Brzyska	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Instytucje kultury,

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	i subregionu oraz bazującej na nich oferty turystycznej, w tym m.in. rezerwatu przyrody Liwocz, lokalnej sieci gastronomicznej i noclegowej, także gospodarstw agroturystycznych (produkcja filmów, wydawanie map i przewodników, promocja w sieci, w tym na stronie internetowej gminy, wykreowanie wizytówki gminy itp.), oznakowanie i opisanie najważniejszych miejsc i atrakcji turystycznych na terenie gminy i subregionu, także punktów widokowych.	Poprawa orientacji przestrzennej turystów i gości (ułatwienie poruszania się po terenie gminy i okolic oraz odnalezienia właściwej drogi do atrakcji) Poprawa rozpoznawalności gminy oraz zainteresowania jej ofertą spędzenia czasu wolnego Zwiększenie oraz profesjonalizacja obsługi ruchu turystycznego	Liczba osób odwiedzających stronę internetową gminy ↗ Liczba obiektów objętych gminnym systemem wizualizacji turystycznej ↗ Liczba turystów i gości odwiedzających poszczególne atrakcje gminy ↗		Przedsiębiorcy, Firmy i organizacje turystyczne, Organizacje pozarządowe, PTTK, LGD LIWOCZ, Media
3.2.7.	Organizacja i promocja wydarzeń (kulturalnych, rozrywkowych, sportowych, rekreacyjnych, krajoznawczych itp.) o ponadlokalnym charakterze, przyciągających turystów i gości oraz budujących wizerunek gminy jako miejsca atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, np. Dni Liwocza czy różnego rodzaju questów.	Poszerzenie oraz wzrost różnorodności i jakości oferty wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych, rekreacyjnych, krajoznawczych Wzrost integracji i aktywności mieszkańców Poprawa rozpoznawalności gminy oraz zainteresowania jej ofertą spędzenia czasu wolnego	Liczba wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych, rekreacyjnych, krajoznawczych na terenie gminy w skali roku ↗ Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych, rekreacyjnych, krajoznawczych ↗	Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego Starostwo Powiatowe w Jaśle, Inne JST, Urząd Gminy Brzyska, Instytucje i podmioty kultury, Placówki oświatowe, Organizacje i kluby sportowe, Organizacje pozarządowe, LGD LIWOCZ, Różne zespoły, twórcy, artyści i rzemieślnicy lokalni, Przedsiębiorcy, Media

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY BRZYSKA WRAZ Z USTALENIAMI I REKOMENDACJAMI W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

KWESTIE WODNE A STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRZYSKA DO 2030 ROKU

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2021r., poz. 624 ze zm.), Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do roku 2030 uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w ww. ustawie tj.:

- plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Zasoby wodne gminy i zarządzanie ryzykiem powodziowym

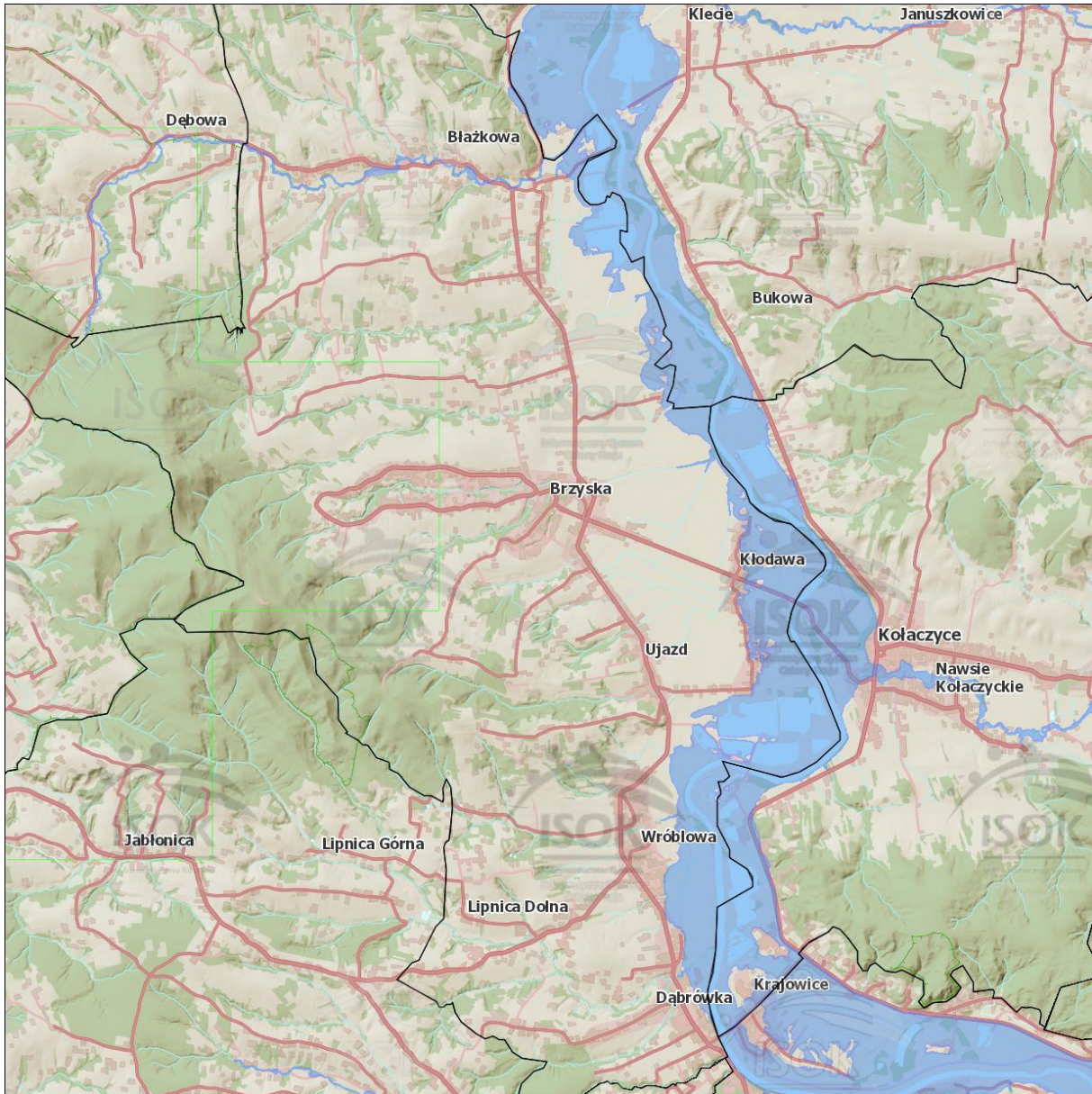
Obszar gminy charakteryzuje brak naturalnych zbiorników wód stojących. Sieć rzek stanowi cały zasób wód powierzchniowych na terenie gminy Brzyska. Największą z nich jest rzeka Wisłoka. Od swoich karpackich źródeł pokonuje drogę 164 km, przez Jasło, Pilzno, Dębicę i Mielec do ujścia na północ od ostatniego z wymienionych miast. Stanowi zlewnię dla pozostałych cieków wodnych z terenu gminy, w tym Dąbrówki i licznych potoków spływających ze wschodniego stoku Liwocza. Nad Wisłoką umiejscowione są sztucznie utworzone stawy (wyróbiska pożwirowe), częściowo zarybione, do wykorzystania rekreacyjnego.

Rzeka Wisłoka na terenie gminy ma charakter rzeki górskiej, wraz z swymi dopływami i szeregiem potoków tworzy sieć rzeczną, która w czasie obfitych i długotrwałych opadów kształtuje obszar zalewowy. W granicach gminy Brzyska występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią o wysokim (Q10%) i średnim (Q1%, tzw. powódź 100-letnia) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi. Są one położone we wschodniej części niemal każdego z sołectw (poza Lipnicą Dolną), a szczególnie zagrożone są miejscowości: Kłodawa, Wróblowa i Ujazd. W przypadku Błażkowej, Mapy Zagrożenia Powodziowego ISOK wskazują na umiarkowane niebezpieczeństwo wylewów i podtopień ze strony potoku Dąbrówka (in. Idźwinka). Obszary te zostały oznaczone na Mapie 1.

Zgodnie z art. 77 ust.1 Prawa Wodnego z dnia 20 lipca 2017 (t.j. Dz.U. z 2021r., poz. 624 ze zm.), na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią występuje bezwzględny zakaz lokalizowania nowych cmentarzy, gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania. W celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią poziom zagrożenia powodziowego wynikający z wyznaczenia obszarów szczególnego zagrożenia powodzią uwzględnia się w dokumentach planistycznych i strategicznych jednostek samorządu terytorialnego oraz w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzjach o warunkach zabudowy, dotyczących nieruchomości w całości lub w części położonych na tych obszarach. Projekty te wymagają uzgodnienia z Wodami Polskimi w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Podlegają one odmowie w przypadku: naruszenia ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza i planu zarządzania ryzykiem powodziowym; stanowienia zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi, środowiska i dóbr kultury wpisanych do rejestru zabytków; naruszenia funkcjonowania infrastruktury krytycznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym; oraz

utrudniania zarządzania ryzykiem powodziowym. Odstępstwa od odmowy mogą zostać wydane na podstawie pozwolenia wodnoprawnego ze strony odpowiedniej jednostki Wód Polskich. Pozwolenia tego nie wymaga m.in. lokalizowanie na okres do 180 dni tymczasowych obiektów budowlanych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Mapa 1. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią przy wysokim (Q10%) i średnim (Q1%) prawdopodobieństwie wystąpieniu powodzi na obszarze gminy Brzyska

Źródło: Hydroportal ISOK

Zgodnie z aktualizacją Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (jej przyjęcie planuje się na koniec I kw. 2022 r.), w najbliższym sąsiedztwie gminy Brzyska zaplanowano realizację projektu pn. „Budowa prawego obwałowania rzeki Wisłoki w km od 99+500 do 97+500 oraz w km od 97+000 do 95+000, chroniących miasto Kołaczyce – Kluczowa do Bukowej, gmina Brzyska” – L.p. 1213 na liście inwestycji kierunkowych aktualizacji Planu. Zauważa się przy tym błąd w tytule projektu – tereny w nim określone nie leżą w granicach gminy, lecz sąsiednich jednostek (gmin Kołaczyce i Brzostek).

Plany gospodarowania wodami

W odniesieniu do Planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, w poniższej tabeli Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do roku 2030 określa informacje na temat jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp) oraz jednolitych części wód podziemnych (jcwpd) znajdujących się w granicach gminy (nazwa, status jcwp, informacja o stanie jcwp i jcwpd oraz przypisane im cele środowiskowe), a także działań przypisanych poszczególnym jcwp i jcwpd w aktualizacji Programu wodnośrodowiskowego kraju (aPWŚK) oraz o stanie realizacji tych działań.

Tabela 3. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych oraz jednolitych części wód podziemnych znajdujących się w granicach gminy Brzyska wraz z przypisanymi celami i działaniami środowiskowymi

Kod JCWP (wody powierzchniowe)	Nazwa	Stan ogólny; stan/potencjał ekologiczny; stan chemiczny	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
RW2000122182899	Olszynka	zły; umiarkowany; dobry	dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: Budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących (działanie ciągłe); Regularny wywóz nieczystości płynnych (działanie ciągłe). Działania uzupełniające: Weryfikacja warunków korzystania z wód zlewni (IV kw. 2016).
RW200012218512	Dopływ z Lipnicy	zły; poniżej dobrego; dobry	dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: Kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata (działanie ciągłe); Regularny wywóz nieczystości płynnych (działanie ciągłe). Działania uzupełniające: Monitoring badawczy wód (IV kw. 2017); Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni (IV kw. 2021).
RW2000122185369	Dębówka	zły; poniżej dobrego; dobry	dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (działanie ciągłe); Budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących (działanie ciągłe); Kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata (działanie ciągłe); Regularny wywóz nieczystości płynnych (działanie ciągłe).

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

				Działania uzupełniające: Monitoring badawczy wód (IV kw. 2017); Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni (IV kw. 2021).
RW200015218719	Wisłoka od Ropy do Pot. Chotowskiego	zły; słaby; psd_sr	dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (działanie ciągłe), Budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących (działanie ciągłe); Regularny wywóz nieczystości płynnych (działanie ciągłe); Budowa nowej oczyszczalni ścieków Brzyska (IV kw. 2020); Budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Jaworze- Bielowy (IV kw. 2018); Modernizacja oczyszczalni ścieków: Jasło (IV kw. 2020); Kołaczyce (IV kw. 2020). Działania uzupełniające: Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni (IV kw. 2021), Przywrócenie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej (IV kw. 2021), Przywrócenie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej (IV kw. 2021); Wykonanie przebudowy/modernizacji budowli poprzecznych na rzece Wiśle i jej dopływach – Ropie oraz Jasiołce pod kątem zapewnienia warunków migracji ichtiofauny ze szczególnym uwzględnieniem ryb dwuśrodowiskowych (IV kw. 2020).
Kod JCWPd (wody podziemne)	Nazwa	Stan chemiczny; stan ilościowy; stan ogólny	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
PLGW2000151	151	dobry; dobry; dobry (2012)	dobry stan chemiczny; dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia (działanie ciągłe).

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem bazy danych PGW KZGW

Dane z bazy Planów Gospodarowania Wodami Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej przedstawiają stan ogólny wód powierzchniowych na terenie gminy jako zły we wszystkich JCWP. Najprawdopodobniej, do głównych przyczyn takiego stanu należy zaliczyć nierozbudowaną infrastrukturę kanalizacji sieciowej oraz zaniedbane przydomowe systemy kanalizacyjne gospodarstw domowych. Przypisane wodom powierzchniowym działania na terenie gminy dotyczą przede wszystkim budowy i remontów zbiorników przydomowych, rozwoju systemu kanalizacji sieciowej oraz

oczyszczalni, regularnego wywozu nieczystości oraz działań kontrolnych dotyczących gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa. Osobno, rzecze Wistoce przypisano dedykowane zadania zmierzające do poprawy jej stanu ekologicznego. Wśród działań uzupełniających wymienione zostały: opracowanie warunków korzystania z wód, monitoring jakości wód oraz użytkowania wód zlewni, w tym weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych. Ponadto, w granicach gminy znajdują się jednolite części wód podziemnych nr 151. Ich stan ogólny, chemiczny i ilościowy określony został jako dobry, zaś jako jedyne dedykowane im działanie to coroczny monitoring eksploatacji.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku zakłada i promuje działania minimalizujące skutki suszy, podejmowane zarówno przez samorząd, mieszkańców, jak i organy administracji rządowej. Bezpośrednio wskazuje na to m.in. kierunek działania 2.1.3. Ochrona stanu i jakości zasobów wodnych, w tym wsparcie i realizacja inwestycji z zakresu retencji, także służących gromadzeniu i wykorzystywaniu wody opadowej w indywidualnych gospodarstwach, m.in. poprzez montaż zbiorników na deszczówkę wraz z oprzyrządowaniem przy budynkach mieszkalnych w gminie. W tym zakresie strategia jest spójna z Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy, przyjętym na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021r. poz. 1615).

Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy Prawo wodne, plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Susza, obok powodzi jest jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę całego kraju. W najbliższych latach spodziewany jest wzrost intensywności i częstotliwości występowania susz. Głównym celem Planu jest przeciwdziałanie ich skutkom, co należy odnosić do procesu kształtowania zasobów wodnych oraz do racjonalnego korzystania z zasobów wodnych. Cele szczegółowe Planu dotyczą zidentyfikowanych obszarów ryzyka związanego z suszą: społeczeństwa, gospodarki i środowiska i obejmują:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Strategia postępowania w obszarze przeciwdziałania skutkom suszy zakłada przede wszystkim działania proaktywne, czyli zapobiegające oraz zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków suszy, realizowane niezależnie od faktycznego wystąpienia zjawiska suszy.

Zgodnie z założeniami Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy, w odniesieniu do obszaru gminy Brzyska mowa m.in. o następujących działaniach:

- Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie 1),
- Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych (działanie 3),
- Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji (działanie 4),
- Analiza możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji (działanie 6),
- Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracyjnych wodnych dla zwiększania retencji glebowej (działanie 8),
- Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa i przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych (działanie 10),
- Przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie 24).

Analizując zagrożenie suszą na terenie gminy Brzyska w zależności od jej typu tj. rolnicza, hydrologiczna i hydrogeologiczna, należy stwierdzić, że w przypadku tej pierwszej są to obszary słabo zagrożone, w drugim przypadku zagrożenie jest silne, a w trzecim umiarkowane. Stopień zagrożenia suszą według klas łącznego zagrożenia suszą dla obszaru gminy Brzyska określono jako umiarkowany.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY BRZYSKA

Wprowadzenie do modelu

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Brzyska przedstawia spodziewany i zaplanowany wpływ, jaki na kształtowanie się struktur przestrzennych będzie mieć realizacja zapisów strategii rozwoju jednostki. Funkcje terenów określono w oparciu o szereg czynników, związanych m.in. z uwarunkowaniami geograficzno-przyrodniczymi (np. ukształtowanie terenu, złoża surowców, walory środowiska naturalnego) i powiązaniem funkcjonalnymi (w tym układem komunikacyjnym). Uwzględniono także zdiagnozowane wcześniej problemy, potrzeby i potencjały rozwojowe gminy Brzyska, które będą rzutować na zmiany w strukturze przestrzennej jednostki.

Ogólne uwarunkowania modelu

Gmina wiejska Brzyska leży w północno-zachodniej części powiatu jasielskiego, w województwie podkarpackim. Głównym ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym i usługowym dla miejscowości gminy jest stolica powiatu – Jasło – oddalone od centrum Brzysk o ok. 12 kilometrów. W mniejszym stopniu funkcję taką pełnią położone na przeciwnym brzegu Wisłoki niewielkie miasta Kołaczycze oraz (i to co najwyżej dla mieszkańców północnej części gminy) Brzostek.

Główne uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne gminy Brzyska rozpatruje się w trzech podstawowych aspektach:

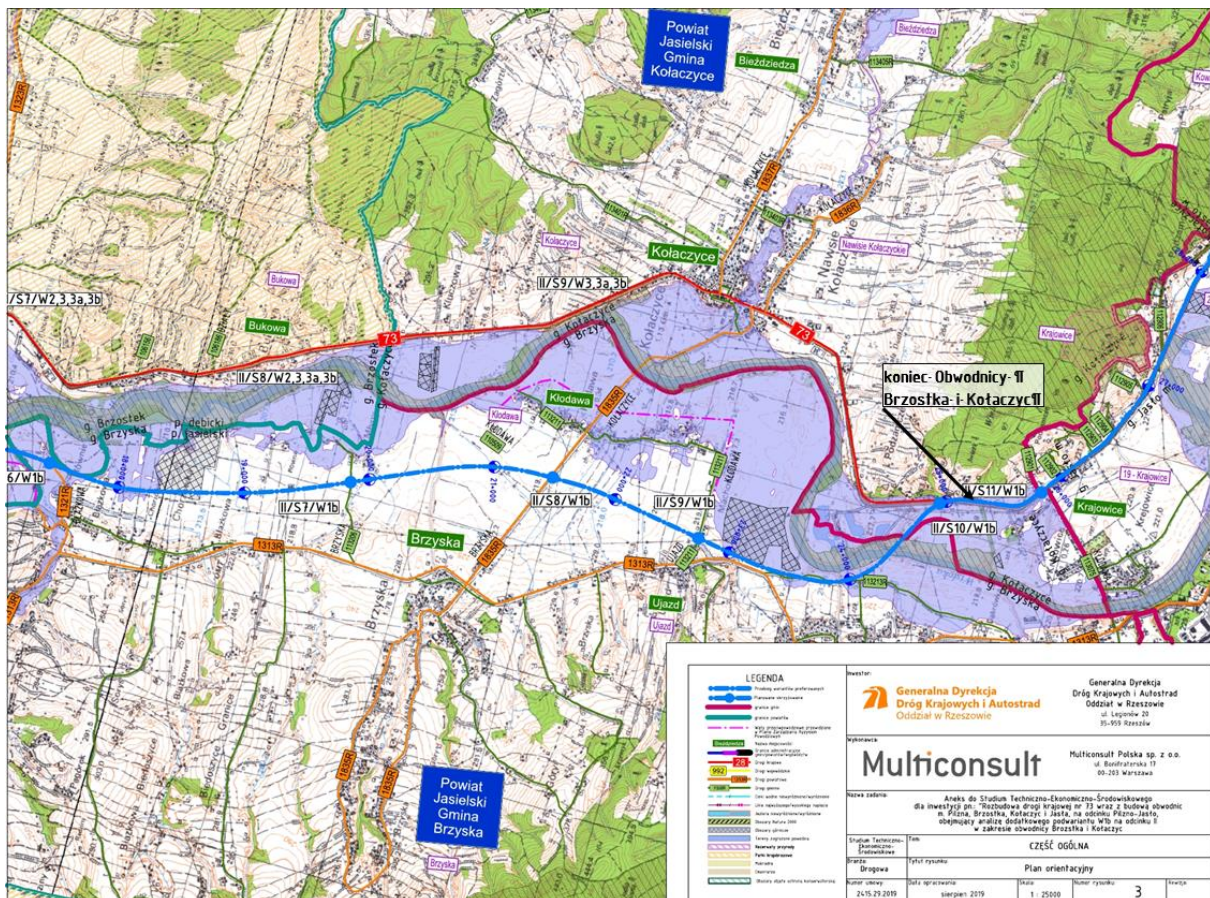
- Położenie względem drogi krajowej nr 73, łączącej Jasło z Pilznem i dalej, autostradą A4 oraz planowana budowa obwodnicy Kołaczyc

Droga warunkuje zewnętrzną dostępność transportową gminy w kierunku krajowych i międzynarodowych tras komunikacyjnych. Biegnie wzdłuż prawego brzegu rzeki Wisłoki, przez teren sąsiedniej gminy Kołaczycze. W czasie opracowania niniejszej strategii, GDDKiA prowadzi postępowanie mające na celu wyłonienie przebiegu obwodnicy Kołaczyc (stan na początek 2022 r.). Jeden z rozpatrywanych wariantów uwzględnia poprowadzenie trasy przez gminę Brzyska na terenach pomiędzy drogą powiatową nr 1313 i rzeką Wisłoką. Z jednej strony taki układ drogowy stwarza szerokie możliwości wykorzystania inwestycyjnego i przy tym wzmocnienia bazy dochodów własnych gminy. Z drugiej strony, biorąc pod uwagę ustalenia planu operacyjnego strategii, jednym z najważniejszych wyzwań dla władz samorządowych w kolejnych latach będzie zarządzanie przestrzenią gminy w taki sposób, by nie dochodziło do konfliktu przestrzennego pomiędzy różnymi funkcjami terenów, a w szczególności funkcjami wypoczynkowymi, rekreacyjnymi, gospodarczymi i mieszkaniowymi.

- Lokalny układ drogowy i rozkład przestrzenny zabudowy mieszkaniowej

Sieć drogowa gminy opiera się na zasobie dróg powiatowych. Umożliwiają one komunikację w stronę Brzostku, Kołaczyc i miasta Jasła. Droga powiatowa nr 1313 stanowi podstawowe połączenie z Jasłem i przypuszcza się, że jej znaczenie nie zmieni się w perspektywie budowy obwodnicy Kołaczyc. Centrum gminy stanowią Brzyska, lecz obecna oferta handlowa i usługowa skoncentrowana w miejscowości zaspokaja jedynie najbardziej podstawowe potrzeby mieszkańców. Głównym ośrodkiem ciężenia pozostaje miasto Jasło, czego dowodem jest wzrost ludności, liczba wydawanych pozwoleń na zabudowę i jej rosnąca koncentracja w ostatnich latach w południowych sołectwach gminy (Dąbrówka, Lipnica Dolna, Ujazd).

Rysunek 8. Jeden z projektowanych wariantów obwodnicy Kołaczyc i Brzostku na DK73, prowadzący przez teren gminy Brzyska (oznaczony niebieską linią)

Źródło: <https://www.archiwum.gddkia.gov.pl/pl/a/38815/Obwodnica-Brzostka-i-Kolaczyc-w-ciagu-drogi-krajowej-nr-73>,
dostęp: styczeń 2022 r.

- Walory przyrodnicze gminy i związane z nimi zagrożenia

Tereny gminy Brzyska rozciągają się pomiędzy rzeką Wisłoką, której bezpośrednia otulina wchodzi w skład obszaru Natura 2000 „Wisłoka z dopływami”, oraz stokami góry Liwocz, stanowiącej główny znak rozpoznawczy gminy. Fragment zboczy góry objęty jest ochroną rezerwatową, zaś sama otulina należy do obszaru Natura 2000 „Liwocz”. Drugą dominantę w krajobrazie stanowią liczne zbiorniki powyrobiskowe u brzegów Wisłoki. Oba krajobrazy – pogórza i nadrzeczne – połączone są potokami wyznaczającymi naturalne korytarze ekologiczne dla zwierząt. Z jednej strony, walory przyrodnicze gminy Brzyska kładą podstawy pod rozwój oferty wypoczynkowej i rekreacyjnej dla mieszkańców i gości z zewnątrz, co zostało ujęte w planie operacyjnym strategii. Z drugiej strony, związane są z nimi zagrożenia naturalne, do których bezpośrednich źródeł zalicza się ulewne i gwałtowne bądź utrzymujące się deszcze. W ich wyniku, zachodnie i północne tereny gminy uznaje się za narażone na ruchy osuwiskowe, zaś zabudowania wzdłuż szybko wzbierających potoków i nad Wisłoką – na zalanie i podtopienia.

Funkcje terenów w gminie

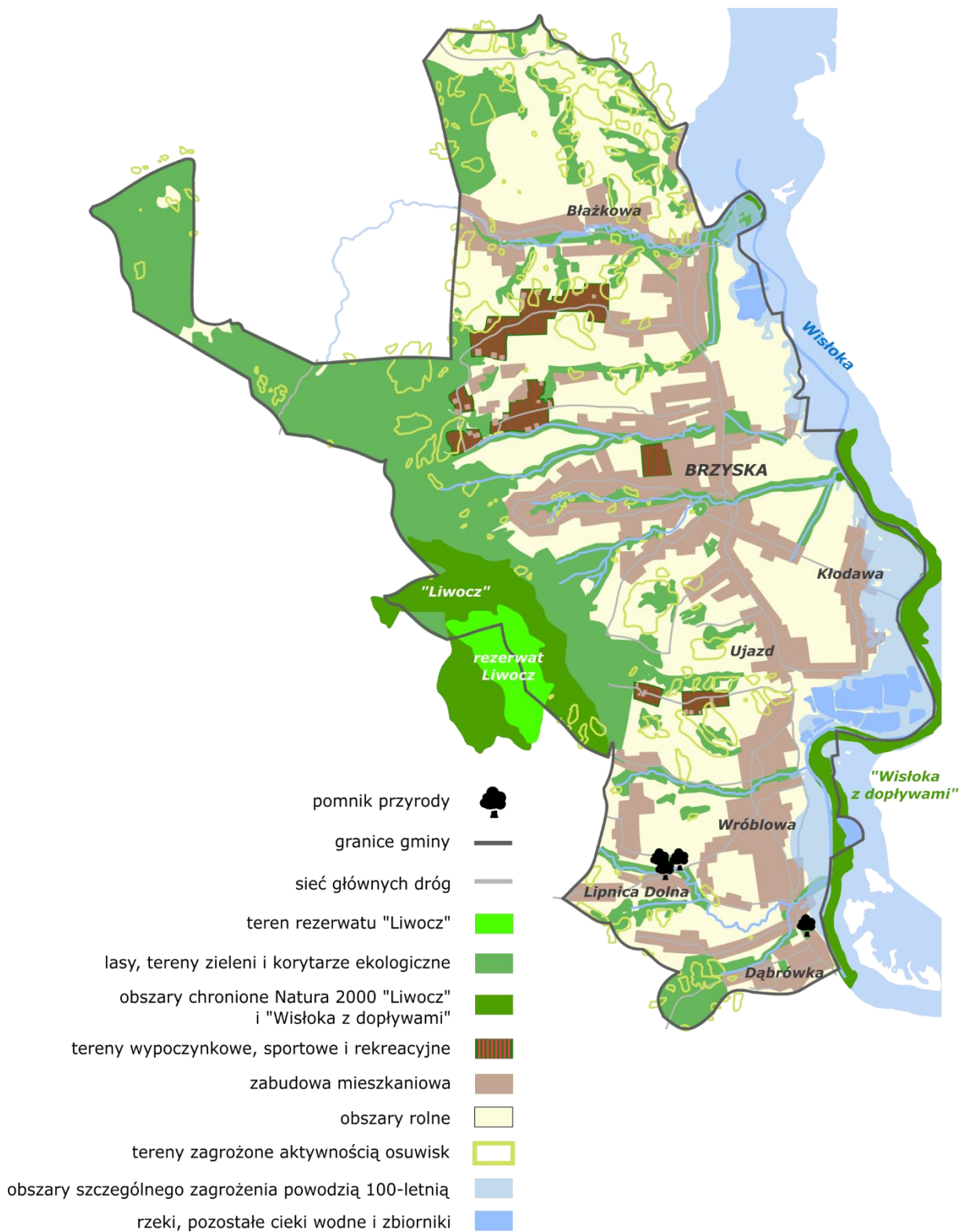
Podstawowe funkcje terenów w gminie Brzyska obrazuje rysunek nr 10. Przedstawia on scenariusz rozwoju przestrzennego gminy bez uwzględnienia ewentualnej budowy obwodnicy Kołaczyc w wymienionym wcześniej wariantcie (rysunek nr 8). Wyodrębniono na nim obszary o dominującym przeznaczeniu pod rozwój zabudowy mieszkaniowej z dopuszczalną funkcją działalności usługowej, tereny rolne, produkcyjne oraz wyrobisk, a także tereny zieleni, wód i korytarze ekologiczne wraz lokalizacjami przeznaczonymi pod rozwój funkcji wypoczynkowych, rekreacyjnych czy sportowych. Rysunek uzupełnia siatka komunikacyjna oraz główne linie energetyczne wysokiego i średniego napięcia.

W strukturze gminy dominują tereny o potencjalnym zagospodarowaniu rolniczym (przede wszystkim grunty orne, łąki i pastwiska – zarówno użytkowane zgodnie z przeznaczeniem, jak i odłogi). Drugą największą część i znaczący udział w krajobrazie gminy mają lasy, grunty zalesione i zadrzewione w zachodniej części jednostki oraz przecinające ją wszerz korytarze ekologiczne wzdłuż potoków. Osobno wyróżnia się teren zespołu pałacowo-parkowego w Brzyskach.

Dla zabudowy mieszkaniowej rezerwuje się ciąg w środkowym pasie obszaru jednostki: wzdłuż drogi powiatowej nr 1313, w odchodzących od niej dolinach (Brzyska i północna część gminy), a także wzdłuż dróg dojazdowych do miejscowości (np. Kłodawa, Lipnica Dolna). Zakłada się utrzymanie jej charakteru ulicowego, a także koncentrację w określonych granicach skupiskach (Lipnica Dolna, tereny między Brzyskami i Błażkową). W lokalizacjach sąsiadujących z terenami zieleni i nieograniczonych zabudową mieszkaniową, planuje się rozwój przestrzeni rekreacyjnych, sportowych i wypoczynkowych. Ich zagęszczenie przewiduje się pomiędzy Brzyskami i Błażkową oraz w mniejszym stopniu w Ujeździe, dla obsługi mieszkańców z południa. Ponadto, w każdej z miejscowości zostały zarezerwowane przestrzenie pod rozwój ich lokalnych centrów i towarzyszącej im działalności handlowo-usługowej.

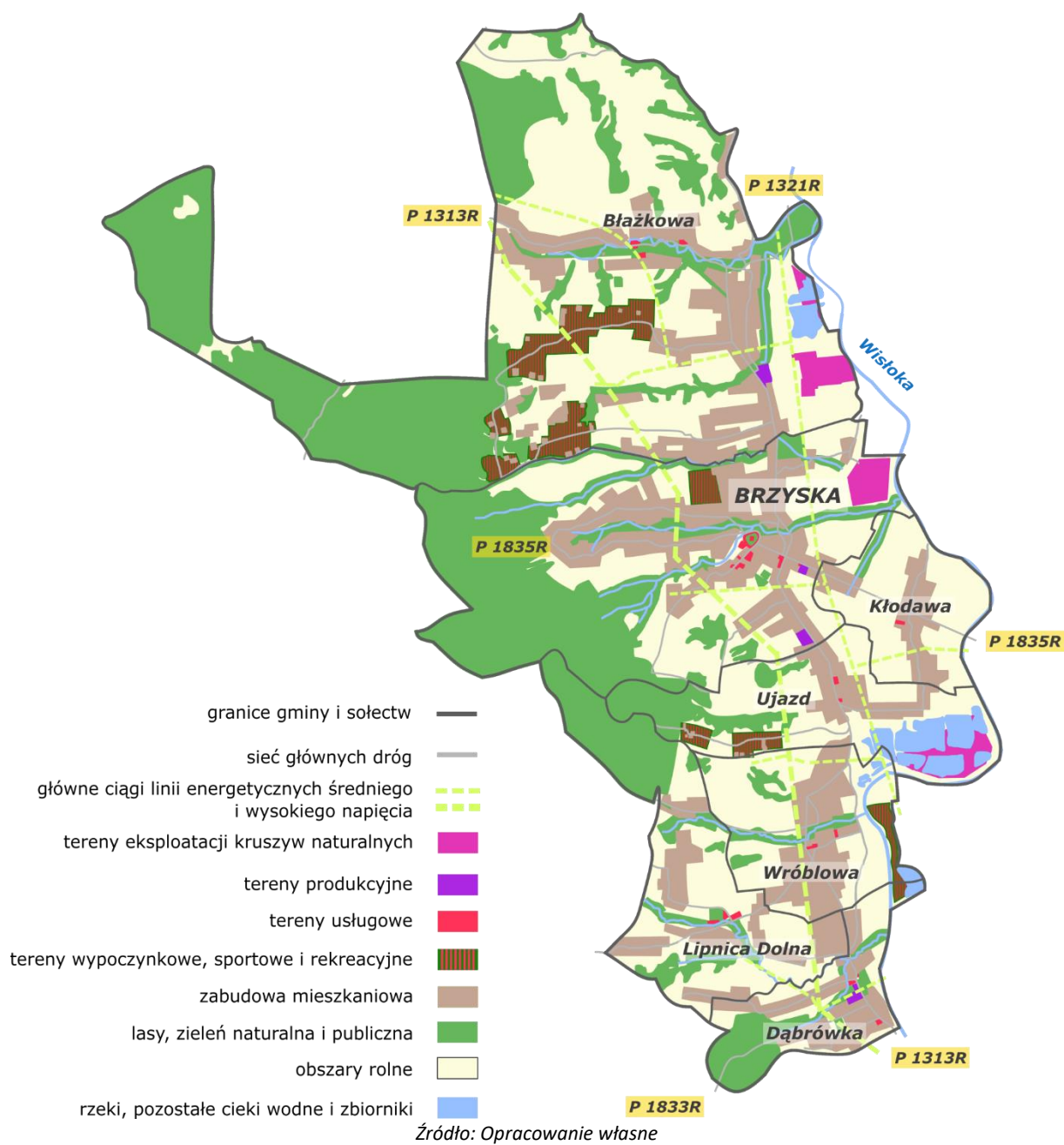
Listę funkcji terenów oznaczonych na rysunku uzupełniają grunty przeznaczone pod rozwój działalności produkcyjnej i wydobywczej kruszyw. Tereny produkcyjne wskazuje się w kilku pojedynczych lokalizacjach, w bezpośrednim sąsiedztwie drogi powiatowej nr 1313 (Dąbrówka, Brzyska, Błażkowa). Obszary o przeznaczeniu eksploatacji kruszyw określono w najbliższym sąsiedztwie Wiśłoki. Tereny oznaczone w granicach Brzysk i najbliższej sąsiadujące od strony Błażkowej pozostają obecnie niewykorzystane, z opcją włączenia w obieg gospodarczy w przyszłości.

Rysunek 9. Uwarunkowania i elementy środowiskowe na terenie gminy Brzyska

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 10. Funkcje terenów w gminie Brzyska

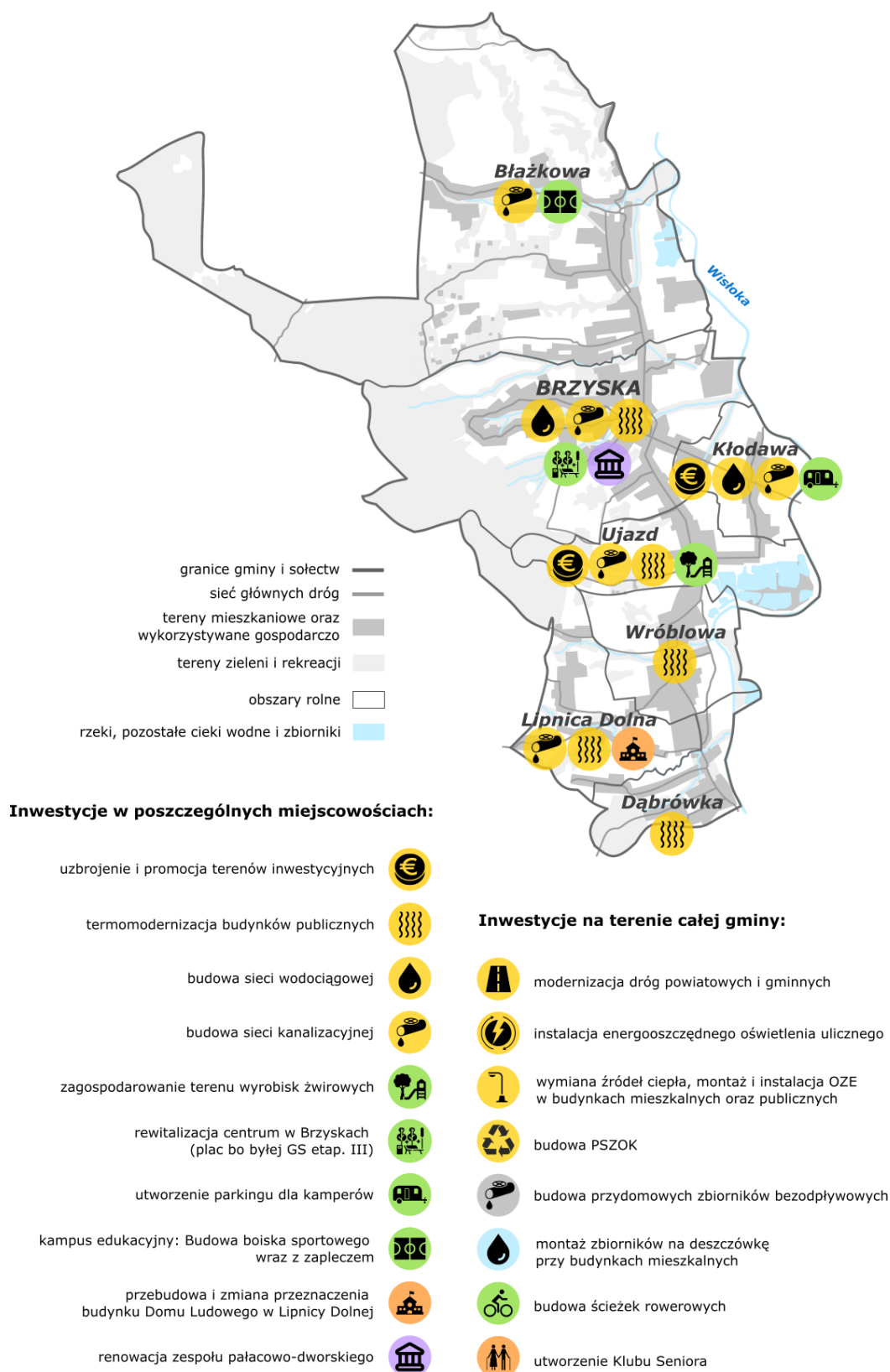

Rozmieszczenie planowanych inwestycji w przestrzeni gminy

Przewidywane w horyzoncie czasowym strategii działania można kierunkowo pogrupować na:

- podnoszące dostępność komunikacyjną jednostki i bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego, obejmujące modernizacje ciągów jezdnych i pieszo-rowerowych wraz z budową parkingów, głównie w miejscach koncentracji usług publicznych i turystyczno-rekreacyjnych, oraz modernizacją oświetlenia ulicznego;
- budujące atrakcyjność inwestycyjną gminy poprzez wydzielanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową bądź funkcje gospodarcze przy wykorzystaniu instrumentów planowania przestrzennego, ich uzbrajanie i przygotowanie dróg dojazdowych,
- poprawiające atrakcyjność osadniczą jednostki przy jednoczesnym ograniczaniu negatywnego wpływu na środowisko naturalne – głównie poprzez rozwój sieci wodociągowej, rozbudowę sieci kanalizacyjnej z wdrożeniem rozwiązań alternatywnych na obszarach, na których rozbudowa infrastruktury sieciowej nie posiada uzasadnienia ekonomicznego, a także budowę PSZOK;
- zmniejszające poziom zanieczyszczenia powietrza tzw. „niską emisją”, głównie w zakresie termomodernizacji budynków, likwidacji kotłów grzewczych niespełniających norm i szerszego wykorzystania OZE;
- podnoszące jakość infrastruktury społecznej, przewidujące m.in. przebudowę i zmianę przeznaczenia Domu Ludowego w Lipnicy Dolnej, utworzenie Klubu Seniora oraz budowę boiska sportowego wraz z zapleczem;
- poprawiające estetykę przestrzeni publicznych i wzmacniające funkcje Brzysk jako lokalnego centrum życia społecznego, jak np. renowacja zespołu pałacowo-dworskiego i rewitalizacja centrum miejscowości;
- ukierunkowane na podniesienie atrakcyjności turystycznej i wykorzystanie walorów środowiskowych, w tym m.in. zagospodarowanie wyrobisk poźwirowych oraz utworzenie parkingu dla kamperów.

Rysunek 11. Planowane inwestycje w przestrzeni gminy Brzyska

Źródło: Opracowanie własne

USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Brzyska wynikają z przyjętego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz są zgodne z założeniami dokumentów planistycznych gminy. Tabela opisuje 5 podstawowych stref funkcjonalnych z kierunkowymi wskazaniem dla lokalnej polityki przestrzennej.

Tabela 4. Charakterystyka stref funkcjonalnych oraz najważniejsze ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Brzyska

Strefa funkcjonalna	Najważniejsze ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
Strefa osadnictwa Obszary z zabudową mieszkaniową (głównie jednorodziną) oraz mieszkaniowo-zagrodową, skoncentrowaną w centrach miejscowości i wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych	• Zachowanie podstawowego przeznaczenia terenów pod budownictwo mieszkaniowe, zagrodowe i jednorodzinne; • Lokalizowanie obiektów usług podstawowych (handlu detalicznego, rzemiosła itp.) i małych zakładów produkcyjnych, z wykluczeniem inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi; • Ograniczanie zabudowy mieszkaniowej wzdłuż głównych dróg, szczególnie drogi powiatowej Nr 1313 i preferowanie w tych terenach zabudowy przeznaczonej na działalność usługową i gospodarczą; • Ograniczanie w terenach zabudowy rozproszonej nowych inwestycji do modernizacji istniejących zagród i adaptacji istniejącej zabudowy do działalności agroturystycznej; • Kształtowanie wiejskiej zabudowy z uwzględnieniem historycznie ukształtowanych sposobów lokalizacji budynków, zasad kompozycji, form architektonicznych, proporcji i detali: ganki, werandy itp. oraz osiągnięć współczesnej urbanistyki i architektury; • Rozluźnienie istniejącej zabudowy nadmiernie zatłoczonej na wąskich działkach; • Promowanie zasady kompleksowej realizacji zabudowy z pełnym uzbrojeniem w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną; • Zapewnianie dla obiektów usługowych odpowiedniej ilości miejsc postojowych dla aut, urządzania zieleni, wzbogacania formami małej architektury; • Inicjowanie realizacji placów zabaw i miejsc spotkań sąsiedzkich w zespołach zabudowy mieszkaniowej; • Zakładanie parków wiejskich z obiektami sportowymi małej architektury; • Lokalizowanie w miarę potrzeby domów opieki społecznej na obrzeżach zabudowy, ale nie w oderwaniu od terenów siedliskowych.
Strefa rolnicza przestrzeni produkcyjnej Grunty orne, łąki, pastwiska, sady itd., także obszary nieużytkowane rolniczo (odłogi)	• Rozwój zintegrowanej i ekologicznej produkcji rolnej przez stopniowe eliminowanie nienaturalnych, szkodliwych dla środowiska środków i w perspektywie osiągnięcie optymalnej średniej wielkości gospodarstwa rolnego; • Rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej z wykorzystaniem zabudowy rolniczej, szczególnie w terenach budownictwa rozproszonego; • Wyłączenie z zabudowy terenów o korzystnej bonitacji gleb dla produkcji rolnej oraz zakwalifikowanych do zalesienia, w tym odłogowanych słabych gleb rolniczych i terenów osuwiskowych o stromych zboczach; • Dopuszczenie lokalizacji sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym masztów przekaźników telekomunikacyjnych i innych z uwzględnieniem stref bezpieczeństwa.

Strefa działalności gospodarczej i pozarolniczej Tereny z podstawowym przeznaczeniem pod rozwój działalności gospodarczej o charakterze produkcyjno-wytwórczym	• Lokalizowanie obiektów przemysłowych, zaplecza dla obsługi produkcji rolnej oraz rozwój małych i średnich zakładów produkcyjnych o nienadmiernej uciążliwości dla środowiska, • Kształtowanie zabudowy magazynowej, produkcyjnej i biurowej z poszanowaniem dla krajobrazu i interesu lokalnej społeczności; • Kontynuacja eksploatacji zasobów złóż kopalin surowców mineralnych w dolinie rzeki Wisłoki w sposób zorganizowany, zgodnie z obowiązującymi unormowaniami prawnymi (zakaz dzikiej eksploatacji złóż, rekultywacja i zagospodarowanie terenów po wyrobiskach itp.), ze szczególnym uwzględnieniem korzyści ekologicznych i filarów ochronnych.
Strefa środowiska przyrodniczego i jego ochrony Lasy, grunty zalesione, zieleń urządzone i nieurządzone, obszary chronione i korytarze ekologiczne	• Kształtowanie wszelkiej zabudowy z uwzględnieniem zasad ochrony przyrody oraz zachowanie rolno-leśnego krajobrazu; • Kształtowanie ciągów ekologicznych w dolinach rzek i potoków, maksymalna ochrona terenów zieleni łąkowej oraz ograniczanie zabudowy w najbliższym sąsiedztwie tych terenów; • Zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych szkodzących ekosystemom i pogarszających stan zasobów wodnych, poza pracami związanymi z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym i budową ujęć wody; • Utrzymanie składów gatunkowych drzewostanów zbliżonych do naturalnych, charakterystycznych dla danego regionu; • Stworzenie w miejscach o dużych walorach turystycznych warunków dla odpoczynku i rekreacji dla zwiedzających; • Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych; • Rozwój agroleśnictwa i gospodarki leśnej poprzez zagospodarowanie najsłabszych odłogujących gleb rolniczych; • Udostępnienie dla turystyki, wypoczynku i nauki unikatowej przyrody, naturalnie wykształconych krajobrazów, a szczególnie terenów w okolicy góry Liwocz oraz stoków o ekspozycji północnej dla rozwoju sportów zimowych; • Wykluczenie spod zabudowy terenów osuwiskowych, niedopuszczenie do istotnych zmian w ukształtowaniu stoków stromych i osuwiskowych oraz szczególna ochronę lasów odgrywających rolę wodochronną oraz przeciwoerozyjną; • Poprzedzanie inwestycji badaniami geologiczno-inżynierskimi na terenach niedostatecznie rozpoznanych pod względem geologicznym; • Uregulowanie gospodarki ściekowej poprzez uszczelnienie już istniejących zbiorników, ochronę czystości wód powierzchniowych oraz eliminacja źródeł zanieczyszczania wód i ziemi.
Strefa turystyki, rekreacji i wypoczynku Zwarte obszary dedykowane infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej, otoczenie zbiorników powyrobiskowych, ciągi szlaków i tras pieszo-rowerowych wraz z najbliższym otoczeniem	• Wykorzystanie walorów krajobrazowych terenu i urządzenie punktów widokowych eksponujących walory krajobrazowe i kulturowe, szczególnie w miejscach biwakowych dla turystów pieszych i rowerowych; • Udostępnianie najbardziej atrakcyjnych turystycznie i krajobrazowo terenów poprzez rozwój sieci znakowanych szlaków turystycznych, ścieżek przyrodniczych i tras rowerowych itp.; • Urządzenie kąpielisk letnich w dolinie rzeki Wisłoki wraz z miejscami do biwakowania z boiskami sportowymi, placami zabaw, małą gastronomią z uwzględnieniem możliwości wykorzystania terenów powyrobiskowych; • Rozwój budownictwa agroturystycznego i letniskowego.

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem dokumentów przestrzennych gminy

SPÓJNOŚĆ ZAŁOŻEŃ STRATEGII ROZWOJU GMINY BRZYSKA DO 2030 ROKU Z CELAMI I KIERUNKAMI ROZWOJU ZAWARTYMI W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ORAZ W INNYCH DOKUMENTACH WYŻSZEGO RZĘDU. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku jest spójna z dokumentami strategicznymi szczebla unijnego, krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, m.in.:

- Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowym Planem Odbudowy,
- Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030,
- Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Strategią Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,
- Strategią zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,
- Polityką ekologiczną państwa 2030 – strategią rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030.

Rozporządzenie ogólne wskazuje pięć podstawowych celów polityki europejskiej. Zestawione z celami Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku ujawniają, że zaplanowana polityka rozwoju gminy wpisuje się w te założenia. Dotyczy to przede wszystkim wspólnych priorytetów w zakresie doskonalenia dostępności i jakości usług publicznych oraz aktywizacji i włączenia społecznego, ale również wszelkich inicjatyw wynikających z założeń zrównoważonego rozwoju. Ich zgodność z celami strategicznymi Unii Europejskiej wpłynie na możliwości pozyskiwania źródeł finansowania dla przewidzianych w strategii kierunków i pakietów działań.

Podobna spójność występuje w kontekście dokumentów programowych na poziomie krajowym i regionalnym. Założenia rozwojowe opisane w Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku pozostają w zbieżności z tymi przyjętymi dla całego kraju w ramach dokumentów programowych ogólnych czy sektorowych, a także określonymi regionalnie w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. To o tyle istotne, że szereg aspektów rozwojowych pozostaje poza możliwościami oddziaływania z poziomu samorządu lokalnego lub też efekty działań samorządu są uzależnione od aspektów pozostających w kompetencji innych podmiotów, np. władz centralnych czy regionalnych. Gwarantuje to zatem wsparcie, w tym również finansowe, i uprawdopodobnia wystąpienie efektu synergii.

Gmina Brzyska położona jest w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich, wśród których wymienić należy w szczególności:

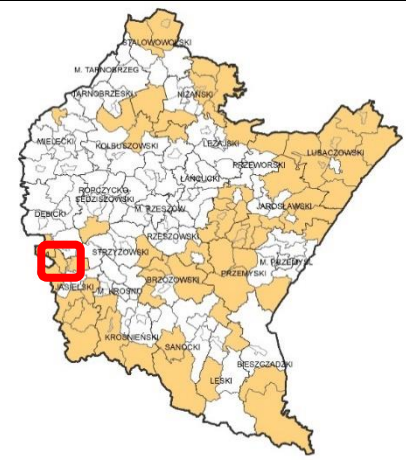
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),
- Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030.

Przez obszary specjalne rozumie się:

- obszary funkcjonalne – obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego); szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny;
- obszary strategicznej interwencji (OSI) – określone w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne.

1. OSI krajowe - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:

Tabela 5: Umiejscowienie gminy Brzyska w OSI uwzględnionych w KSRR 2030

Lp.	Nazwa OSI	Charakterystyka OSI	Odwzorowanie graficzne
1.	Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Obszarami największej koncentracji problemów rozwojowych i w największym stopniu zagrożonymi trwałą marginalizacją są skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, które cechują się peryferyjnym położeniem i słabą dostępnością transportową. Wyróżniają je m.in. problemy demograficzne, niski poziom przedsiębiorczości i atrakcyjności inwestycyjnej, relatywnie niski poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, słaby rozwój infrastruktury, niezadowalająca dostępność do usług publicznych, trudności w zakresie kreowania rozwoju. Kluczowym zagrożeniem jest dalsze pogarszanie się i tak słabej pozycji konkurencyjnej tych obszarów oraz zmniejszanie się ich udziału w procesach rozwojowych, co może prowadzić do ich trwałej społecznej i ekonomicznej marginalizacji. W zasięgu OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją znajduje się gmina Brzyska.	 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 118
2.	Polska Wschodnia	Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie – znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. W zasięgu OSI Wschodnia Polska znajduje się gmina Brzyska.	 Obszar polski wschodniej Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 118

2. OSI regionalne - Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030:

Tabela 6: Umiejscowienie gminy Brzyska w priorytetach strategii regionalnej

Lp.	Priorytet strategii regionalnej	Opis priorytetu	Zakładane działania
1.	7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju, w szczególności: 7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie.	Jak wskazano wcześniej, wschodnia część Polski, w tym województwo podkarpackie, skupia obszary zagrożone marginalizacją. W odpowiedzi na to wyzwanie, polityka regionalna zakłada wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju. Jej ideą jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom niezależnie od miejsca zamieszkania pełnego pakietu możliwości rozwojowych. Podejmowane działania mają identyfikować i eliminować bariery oraz wzmacniać czynniki rozwojowe obszarów o słabszych perspektywach rozwojowych. Mogą one wynikać ze struktury społeczno-gospodarczej, peryferyjnego położenia bądź utraty dotychczasowych funkcji. W efekcie oczekuje się, że nastąpi m.in. zwiększenie zasobów infrastrukturalnych w strategicznych sektorach, zdynamizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o lokalne potencjały, rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, poprawa dostępu do podstawowych usług publicznych, zniwelowanie wykluczenia transportowego. Obszary te zostały wyznaczone na poziomie powiatów, w oparciu o syntetyczny wskaźnik uwzględniający ich poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Wśród nich jest powiat jasielski i gmina Brzyska.	- Rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby; - aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców; - poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych; - pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej; - włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności; - dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców; - wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu; - ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej; - intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.
2.	7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy	Obszary wiejskie (w gmina Brzyska) w województwie podkarpackim zajmują ok. 93% ogólnej powierzchni regionu. W wielu przypadkach dotyczy je zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia, co zostało wskazane już wyżej. Kluczową kwestią	Poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

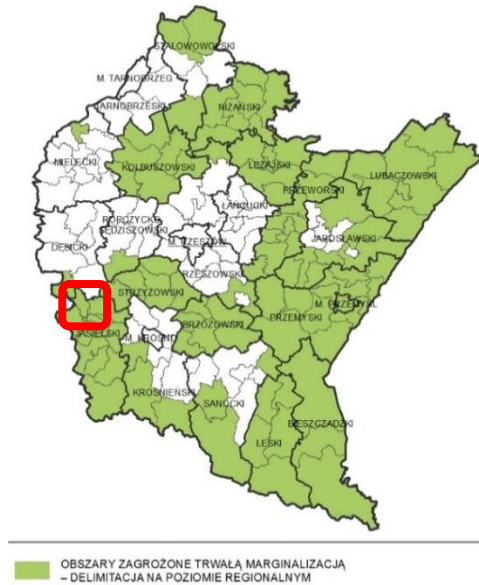
	i wypoczynku, w szczególności: 7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej.	przeciwdziałającą tym trendom jest likwidacja braków infrastrukturalnych, w szczególności w odniesieniu do sieci: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Strategia regionalna zakłada działania, które mają umożliwić rozwój gospodarki i przedsiębiorczości, w tym powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.	• zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej; • modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców; • rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej; • poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami; • tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.
3.	7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku, w szczególności: 7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	Strategia regionalna zakłada, że rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Nie mniej istotne będzie aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej lokalne zasoby jako elementy konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności. Takim przykładem może być rozwój funkcji turystycznych, bazujących na walorach kulturowych i środowiskowych. Dotyczy to gminy Brzyska.	• Promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów; • aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej; • kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej; • wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych; • ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych; • rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.
4.	7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku, w szczególności:	Żadna zmiana rozwojowa nie może się dokonać bez udziału mieszkańców, stąd strategia regionalna zakłada wielokierunkową aktywizację społeczności lokalnej. Grupy społeczne mają uczestniczyć w diagnozie potrzeb i możliwości danego obszaru oraz wyznaczaniu kierunków rozwoju i zarządzaniu lokalnymi zasobami. Zakłada się	• Wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej; • podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym	również oddolne angażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.	- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; - promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby; - promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.); - upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; - wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.
5.	7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku, w szczególności: 7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej	Jakość przestrzeni obszarów wiejskich warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Stąd racjonalne wykorzystanie tej przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych, stanowi jeden z priorytetów strategii regionalnej. Określać to mają dedykowane opracowania urbanistyczne. Wyzwaniem jest także zachowanie zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.	- Dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców; - efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów; - wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej; - poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku; - budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich; - racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

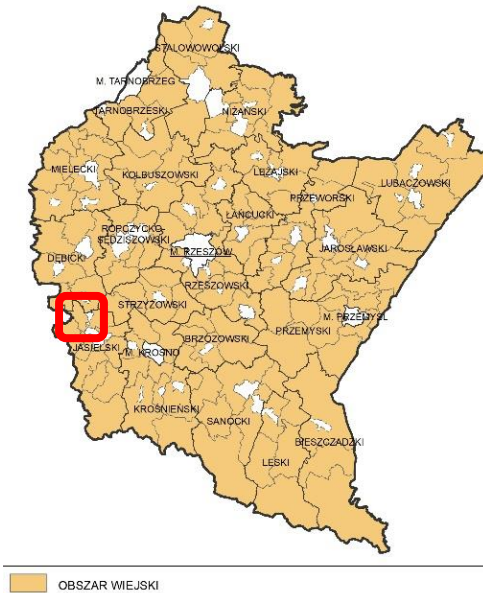
Odwzorowanie graficzne

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 129

Obszary wiejskie województwa podkarpackiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 132

Źródło: opracowanie na podstawie Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, s. 127-134

3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030:

Tabela 7: Umiejscowienie gminy Brzyska w obszarach funkcjonalnych województwa podkarpackiego

L.p.	Znaczenie obszaru funkcjonalnego	Nazwa obszaru funkcjonalnego	Opis	Wiodące kierunki zagospodarowania	Zasady i warunki zagospodarowania
1.	Ponadregionalne	Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych	Ze względu na dużą powierzchnię Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego, został on podzielony na 2 części: WOF uczestniczący w procesach rozwojowych oraz WOF wymagający wsparcia. Pierwsza część stanowi 50,5% całego obszaru i charakteryzują ją lepsze wskaźniki i potencjału rozwojowe, w tym wyższa średnia gęstość zaludnienia. Za priorytet polityki regionalnej w tym przypadku uznano rozwój wielofunkcyjny, z założeniem, że funkcją podstawową jest rolnictwo, a towarzyszącymi są funkcje obsługi ludności i rolnictwa oraz przemysłowa. Dotyczy to gminy Brzyska.	• Rozwój gospodarki rolnej, leśnej oraz działalności pozarolniczej; • rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców; • poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym; • wzmocnienie powiązań obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi – włączenie terenów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe; • ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych; • racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego; • rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.	• Zagospodarowanie terenów wiejskich umożliwiające wzrost towarowości w rolnictwie; • rozwój powiązań komunikacyjnych drogowych i kolejowych, poprawiający wewnętrzną i zewnętrzną dostępność obszaru; • zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych; • rozwój rolnictwa dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw; • rozwój i modernizacja bazy usług publicznych, • poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

2.	Ponadregionalne	Górski Obszar Funkcjonalny	Za Górski Obszar Funkcjonalny w województwie podkarpackim uznano pasmo Karpat, gdzie priorytetem polityki regionalnej pozostaje aktywizacja społeczno-gospodarcza w oparciu o potencjał przyrodniczo-kulturowy. Dotyczy to gminy Brzyska.	• Rozwój różnych form usług turystycznych i uzdrowiskowych; • ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych; • rozwój gospodarki rolnej i przemysłu; • rozwój infrastruktury technicznej i transportowej; • poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym.	• Rozwój społeczno-gospodarczy z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju; • poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową; • tworzenie warunków rozwoju powiązań komunikacyjnych, społecznych i gospodarczych pomiędzy ośrodkami miejskimi a obszarami wiejskimi; • rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym: form specjalistycznej produkcji rolniczej (winiarstwo, pszczelarstwo) z zachowaniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego; • ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej; • rozwój infrastruktury turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo; • ochrona walorów przyrodniczych i klimatycznych miejscowości uzdrowiskowych; • przeciwdziałanie suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych oraz dostosowanie zabudowy do otaczającego krajobrazu; • wzmocnienie roli ośrodków miejskich – rozwój innowacyjnego przemysłu i bazy usług publicznych; • uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem
----	-----------------	-----------------------------------	--	---	---

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

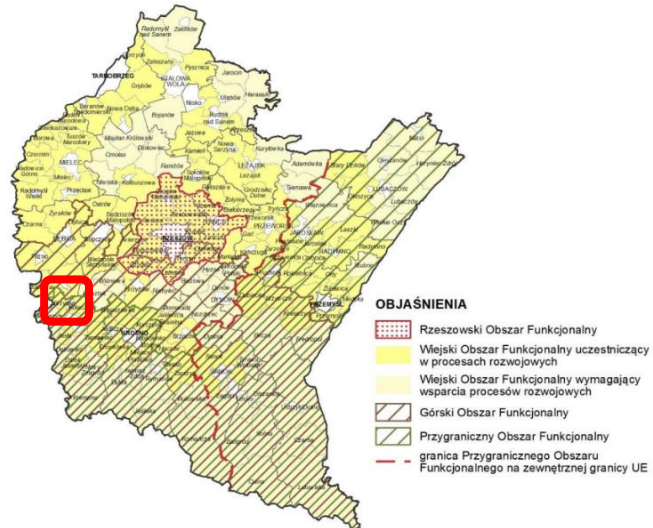
					na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i zagrożonych osuwiskami; • budowa małych zbiorników wodnych celem zwiększenia zdolności retencyjnej terenów górskich.
3.	Ponadregionalne	Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	Polsko-ukraińska oraz polsko-słowacka strefa przygraniczna w województwie podkarpackim (w tym powiat jasielski i gmina Brzyska), gdzie priorytetem polityki regionalnej pozostaje rozwój usług, w tym o charakterze dystrybucyjnym i logistycznym, z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa.	• Poprawa dostępności komunikacyjnej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym; • wzmocnienie funkcjonalne ośrodków miejskich; • rozwój gospodarki rolnej i leśnej; • rozwój funkcji turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo, • rozwój w infrastruktury technicznej i transportowej.	• Zagospodarowanie przestrzenne obszaru z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym; • rozwój i modernizacja infrastruktury granicznej, transportowej i logistycznej; • integrowanie systemów komunikacyjnych i usprawnienie powiązań transportowych; • wspieranie rozwoju nowych funkcji, zwiększających zakres świadczonych usług o charakterze ponadlokalnym, w tym logistycznych; • poprawa dostępu do usług publicznych zlokalizowanych w miastach i na obszarach wiejskich; • współpraca transgraniczna w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, realizacja i koordynacja wspólnych działań i projektów, zapewniających integrację planowania w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transgranicznej, • poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

4.	Regionalne	Obszar Funkcjonalny Pogórzy Karpackich	Obszar obejmuje gminy położone w podkarpackiej części Pogórza Ciężkowickiego (gmina Brzyska) oraz na terenach Pogórza Strzyżowskiego, Pogórza Dynowskiego i Pogórza Przemyskiego, gdzie priorytetem polityki regionalnej pozostaje wykorzystanie walorów naturalnych dla ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru przez rozwój agroturystyki, rolnictwa oraz małej i średniej przedsiębiorczości	• Rozwój turystyki, w tym agroturystyki, turystyki kwalifikowanej, w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i kulturowego; • rozwój rolnictwa tradycyjnego i specjalistycznego oraz sadownictwa (w tym winnic); • rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, w tym w zakresie przetwórstwa rolnospożywczego oraz przetwórstwa drzewnego; • rozwój energetyki odnawialnej.	• Zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa, przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych; • poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym m.in. przekształcenia struktury agrarnej gospodarstw; • rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej; • uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i zagrożonych osuwiskami; • rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy; • rekultywacja w kierunku wodnym wyrobisk po odkrywkowym wydobyciu kruszyw; • rozwój infrastruktury związanej z energetyką opartą na odnawialnych źródłach energii.
----	------------	---	---	---	--

Odwzorowanie graficzne

Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030, s. 142

Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030, s. 160

Źródło: opracowanie na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030, s. 141-197

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

Tabela 8. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku z wytycznymi i założeniami zawartymi w wybranych dokumentach wyższego rzędu

	Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku	1. Powszechna dostępność wysokiej jakości usług publicznych, gwarantujących rozwój kapitału ludzkiego i społecznego				2. Infrastruktura techniczna i społeczna o prorozwojowym efekcie dla gospodarki, gminy i mieszkańców				3. Konkurencyjna gospodarka, bazująca na lokalnych zasobach i potencjałach oraz unikatowej ofercie spędzania czasu wolnego	
	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku	1.1. Zapewnienie wysokiej jakości lokalnego systemu oświaty w warstwach: infrastrukturalnej, ofertowej, zarządczej i prorozwojowej	1.2. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości opieki społecznej i zdrowotnej	1.3. Upowszechnienie kultury, sportu i rekreacji jako form aktywizacji i integracji lokalnej	1.4. Doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego zintegrowanego z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym	2.1. Dbalność o stan środowiska oraz mitygacja i adaptacja do zmian klimatu	2.2. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej, warunkującej atrakcyjność osadniczą, gospodarczą i bezpieczeństwo ekologiczne	2.3. Poprawa dostępności transportowej gminy oraz mobilności mieszkańców	2.4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego	3.1. Tworzenie dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie gminy oraz wsparcie i promocja przedsiębiorczości lokalnej	3.2. Rozwój i promocja oferty spędzania czasu wolnego, opartej na bogactwie przyrodniczym i historyczno-kulturowym gminy
	Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych										
Rozporządzenie ogólne – cele polityki europejskiej	Bardziej inteligentna Europa – innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza.										
	Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa.										
	Lepiej połączona Europa – mobilność i regionalne połączenia teleinformatyczne.										
	Europa o silniejszym wymiarze społecznym – wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.										
	Europa bliżej obywateli – zrównoważony i zintegrowany rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych.										
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.										
	II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.										
	III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.										

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym										
	1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo.										
	1.2 Wykorzystywanie potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.	Nie dotyczy									
	1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska.	Nie dotyczy									
	1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.										
	1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.										
	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych										
	2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.										
	2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.										
	2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.										
	Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie										
	3.1 Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.										
	3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.										
	3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.										
	3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.	Nie dotyczy									
Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030	1. GOSPODARKA I NAUKA										
	1.1. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe wspierające gospodarkę Rozwój szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój gospodarczy regionu.										

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030	1.2. Inteligentne specjalizacje województwa Wdrożenie priorytetów RIS dla utrzymania innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki opartej na trafnie zdefiniowanych inteligentnych specjalizacjach gospodarczych oraz wspieranie sektorów wysokiej szansy.										
	1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki.										
	1.4. Gospodarka cyrkularna (Gospodarka obiegu zamkniętego) Dostosowanie procesów gospodarczych do warunków wynikających ze współczesnych standardów środowiskowych.										
	2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY										
	2.1. Edukacja Podniesienie jakości edukacji i jej dostosowanie do wyzwań społeczeństwa przyszłości.										
	2.2. Regionalna polityka zdrowotna Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.										
	2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe Rozwój form i instytucji kultury z uwzględnieniem dziedzictwa oraz wymagań nowoczesności.										
	2.4. Rynek pracy Wsparcie rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej oraz tworzenia dobrej jakości miejsc pracy.										
	2.5. Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne.										
	2.6. Włączenie społeczne Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie.										
	2.7. Aktywny styl życia i sport Kształtowanie postaw prozdrowotnych, promocja aktywności fizycznej i wsparcie sportu kwalifikowanego.										
	3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA										
	3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu oraz optymalizacji wykorzystania energii i zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym województwa										
	3.2. Rozwój infrastruktury transportowej oraz integracji międzygałęziowej transportu Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz zrównoważenie struktury komunikacyjnej na obszarze województwa										
	3.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu oraz rozwój transportu publicznego Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej zapewniającej spójność przestrzenną regionu oraz integrację obszarów funkcjonalnych										

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	3.4. Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie Rozbudowa wysokiej jakości sieci informacyjno-komunikacyjnej dla zapewnienia możliwości rozwojowych województwa oraz dostępności do usług										
	3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych										
	3.6. Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi Zwiększenie odporności wszystkich struktur regionalnych na zagrożenia wynikające ze zmian klimatycznych										
	3.7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania rozwoju cywilizacyjnego na stan środowiska										
	3.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu Ochrona środowiska oraz zachowanie różnorodności biologicznej w regionie										
	4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG										
	4.1. Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych Poprawa dostępności mieszkańców do usług publicznych oraz zwiększenie ich kompleksowości i podniesienie standardu dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych										
	4.2. Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych Poprawa zarządzania przestrzenią oraz przeciwdziałanie występowaniu wykluczenia osób i obszarów ze względu na ograniczenia ekonomiczne czy infrastrukturalne										
	4.3. Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Rozwijanie infrastruktury i integrowanie systemów zapewniających wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego										
	4.4. Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa Łączenie potencjałów i budowanie partnerstw oraz praktyczna implementacja rozwiązań organizacyjnych i technicznych wzmacniających procesy służące rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu										
	4.5. Współpraca ponadregionalna i międzynarodowa Rozwój ponadregionalnych i transgranicznych powiązań regionu dla wzmocnienia pozycji konkurencyjnej i wykorzystania szans rozwojowych										

Źródło: opracowanie własne

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY BRZYSKA DO 2030 ROKU

SYSTEM WDRAŻANIA

Organizacja i podmioty zaangażowane w realizację strategii

Odpowiedzialność za realizację założeń Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku ponoszą przede wszystkim lokalne władze samorządowe. Wójt Gminy Brzyska, jako organ wykonawczy samorządu gminnego, pełni kluczową rolę w stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również w mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów i kierunków działań określonych w strategii. Z kolei Rada Gminy Brzyska, jako organ uchwałodawczy, odpowiada za uchwalenie strategii oraz jej ewentualną aktualizację, zgodnie z nowymi uwarunkowaniami oraz potrzebami rozwojowymi gminy i jej mieszkańców.

Na poziomie organizacyjno-promocyjno-informacyjnym w strukturze Urzędu Gminy Brzyska wyznaczony zostanie koordynator wdrażania strategii, do którego zadań należeć będzie w szczególności:

- koordynacja współpracy w zakresie realizacji zapisów strategii,
- monitoring i ewaluacja oraz wsparcie procesu aktualizacji strategii,
- poszukiwanie (wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi) pozabudżetowych źródeł finansowania realizacji zadań i projektów.
- zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji strategii.

Dla skutecznego wdrożenia założeń określonych w strategii niezbędna będzie współpraca referatów Urzędu Gminy Brzyska i gminnych jednostek organizacyjnych, które odpowiadają za realizację przypisanych im zadań oraz biorą udział w procedurze monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii.

Strategia uwzględnia ponadto zadania wykraczające poza bezpośrednie kompetencje gminy, zakładając działania wspierane lub realizowane w różnych partnerstwach lokalnych i ponadlokalnych, stąd potrzeba uwzględniania procesów współpracy m.in. z administracją rządową, innymi jednostkami samorządu terytorialnego i ich związkami, przedstawicielami biznesu, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami czy partnerami zagranicznymi.

Mechanizmy i instrumenty realizacji strategii

W ramach realizacji Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku wykorzystane zostaną różne mechanizmy i instrumenty realizacyjne, wśród których można wymienić:

- uchwały budżetowe Rady Gminy Brzyska i wieloletnią prognozę finansową gminy, określające krótko i długookresowe priorytety finansowe jednostki,
- inne merytoryczne uchwały Rady Gminy Brzyska i zarządzenia Wójta Gminy Brzyska w obszarach oddziaływania strategii,
- gminne plany i programy branżowe (określone w podrozdziale dotyczącym wytycznych do sporządzania dokumentów wykonawczych),

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uszczegóławiające założenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy,
- projekty inwestycyjne i nieinwestycyjne, mieszczące się w katalogu działań przewidzianych strategią, realizowane przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych, głównie europejskich,
- różne umowy, kontrakty i porozumienia pomiędzy gminą a innymi samorządami, administracją rządową, partnerami społecznymi i gospodarczymi,
- zespoły zadaniowe i projektowe, ciała o charakterze opiniodawczo-doradczym, powoływane w celu usprawnienia procesu wdrażania strategii,
- działania edukacyjne, informacyjne, promocyjne i konsultacyjne, stanowiące o poparciu społecznym i jakości podejmowanych interwencji (wykorzystanie strony internetowej gminy, aktywność w mediach społecznościowych, współpraca z mediami, aktywizacja i partycypacja społeczna, w tym poprzez otwarte konkursy ofert, konsultacje społeczne itp.).

Poziom społeczny

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych, jak np. sąsiednie gminy, powiat jasielski, województwo podkarpackie, organizacje pozarządowe, przedstawiciele biznesu instytucje rynku pracy, czy zagraniczni partnerzy gminy) dla realizacji zapisanych w niej zadań. W tym celu proponuje się realizację m.in. następujących działań:

- opracowanie krótkiego materiału przybliżającego treść strategii, umieszczenie go do pobrania w wersji elektronicznej na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej,
- przekazanie pełnej i/lub skróconej wersji strategii interesariuszom lokalnym i ponadlokalnym,
- udzielanie przez lokalne władze samorządowe wypowiedzi dla mediów, np. wywiadów dla prasy, na temat zakończenia prac nad strategią oraz rozpoczęcia procesu jej wdrażania.

WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Dokumenty wykonawcze względem strategii należy rozumieć jako obowiązkowe oraz pożądane plany i programy gminne, które pozwolą skutecznie wdrożyć jej założenia w życie. Opisują one w większym przybliżeniu niż strategia lub w sposób bardziej specjalistyczny podejście do danego zagadnienia, obszaru czy grupy społecznej, uszczegóławiające priorytety oraz strategię postępowania w ramach konkretnych obszarów. Zgodnie z tym, w ramach prac nad Strategią Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku dokonano przeglądu dokumentów w kluczowych obszarach działania urzędu i jednostek gminnych, w kontekście ich aktualności, przydatności i spójności ze strategią. Poniższa tabela stanowi podsumowanie tych analiz, formułując jednocześnie kierunkowe rekomendacje w zakresie sporządzenia lub zmiany tychże dokumentów.

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

Tabela 9. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Obszar tematyczny	Rodzaj dokumentu	Dokument i/lub dedykowana uchwała	Wytyczne dla aktualizacji lub sporządzania dokumentów
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	Studium - Uchwała Nr XXXXI/233/02 Rady Gminy Brzyska z dnia 31.07.2002 r. Aktualizacja „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzyska” Uchwała Nr XXXV/249/18 Rady Gminy Brzyska z dnia 17.10.2018 r. Uchwała Nr XXXIII/200/21 w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzyska	Aktualizacja zgodnie z potrzebami, w tym w celu dostosowania do nowych i perspektywicznych potrzeb oraz uwarunkowań i zmian społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych itp. Aktualizacja powinna być kierunkowo zgodna z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, określonym w strategii.
	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Wróblowa I – 0,17 ha - Uchwała Nr VI/28/99 Rady Gminy Brzyska z dnia 24.02.1999 r. Dąbrówka I – 0,45 ha - Uchwała Nr XXIII/127/00 Rady Gminy Brzyska z dnia 18.09.2000 r. Wróblowa II – 0,83 ha - Uchwała Nr XXIV/132/2000 Rady Gminy Brzyska z dnia 25.10.2000 r. Brzyska I – 0,35 ha - Uchwała Nr XXIII/196/01 Rady Gminy Brzyska z dnia 31.08.2001 r. Ujazd I – 7,11 ha - Uchwała Nr XL/226/10 Rady Gminy Brzyska z dnia 09.06.2010 r. Błażkowa I – 18 ha - Uchwała Nr XL/227/10 Rady Gminy Brzyska z dnia 09.06.2010 r. Błażkowa II – 1,7 ha - Uchwała Nr XL/228/10 Rady Gminy Brzyska z dnia 09.06.2010 r. Ujazd II – 15,6 ha - Uchwała Nr XLIII/250/2010 Rady Gminy Brzyska z dnia 14.09.2010 r. Wróblowa i Dąbrówka – ok. 28,7 ha - Uchwała Nr XX/148/2017 Rady Gminy Brzyska z dnia 28.02.2017 r. Błażkowa II – 20,15 ha - Uchwała Nr XXIII/132/20 Rady Gminy Brzyska z dnia 25.11.2020 r.	Pożądana aktualizacja i opracowanie miejscowych planów zagospodarowania dla pozostałych terenów gminy. Wskazuje na to strategia, cel operacyjny 1.4. Doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego przestrzennym, gdzie mowa m.in. o kształtowaniu ładu przestrzennego, warunkującego atrakcyjność inwestycyjną, osadniczą i w zakresie spędzania czasu wolnego na terenie gminy, w szczególności przy użyciu narzędzi planowania przestrzennego. (kierunek działania 1.4.8).

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

		Uchwała Nr XXXIII/201/21 Rady Gminy Brzyska w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzyska w miejscowości Wróblowa i Dąbrówka „Dąbrówka” „Wróblowa usługi”?	
Energetyka	Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Uchwała Nr XI/91/16 Rady Gminy Brzyska z dnia 16 marca 2016 roku w sprawie uchwalenia „Założeń do planu w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Brzyska”	Dokument aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami strategii, obowiązujący do 2029 r. Aktualizacja co najmniej raz na 3 lata, przy zachowaniu spójności ze strategią.
Gospodarka komunalna	Wieloletnie plany gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy	Uchwała Nr XXXIII/235/15 Rady Gminy Brzyska z dnia 19 czerwca w sprawie przyjęcia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Brzyska na lata 2018 – 2022	Dokument kierunkowo zgodny z założeniami strategii, obowiązujący do 2022 r. Potrzebna jest aktualizacja lub opracowanie nowego planu, przy zachowaniu spójności ze strategią.
	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	Brak	Zgodnie z Ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych opracowuje przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne. Przez to przedsiębiorstwo rozumie się przedsiębiorcę, jeżeli prowadzi działalność gospodarczą w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków, oraz gminne jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, prowadzące tego rodzaju działalność. Plan powinien być zgodny z kierunkami rozwoju gminy. Obowiązek opracowania planu nie dotyczy przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, które nie planują budowy urządzeń wodociągowych lub urządzeń kanalizacyjnych. Opracowanie planu z zachowaniem spójności z założeniami strategii, w szczególności z celem operacyjnym 2.2. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej, warunkującej atrakcyjność osadniczą, gospodarczą i bezpieczeństwo ekologiczne.

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminny program opieki nad zabytkami	Brak	Zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wójt jest odpowiedzialny za opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami. Program sporządza się na okres 4 lat. Program przyjmuje rada, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Opracowanie programu z zachowaniem spójności z założeniami strategii, która wyznacza kierunek działania 3.2.2. Podejmowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach o wartościach historycznych oraz przywracanie ich do obiegu społecznego i gospodarczego, m.in. renowacja Zespołu Pałacowo-Dworskiego w Brzyskach i przystosowanie go do nowych funkcji.
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Gminny program ochrony środowiska	Uchwała Nr XV/11118/16 Rady Gminy Brzyska z dnia 31 sierpnia 2016r. w sprawie przyjęcia Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Brzyska na lata 2015-2022 r.	Dokument kierunkowo zgodny z założeniami strategii, obowiązujący do 2022 r. Potrzebna jest aktualizacja lub opracowanie nowego programu, przy zachowaniu spójności ze strategią.
	Plan gospodarki niskoemisyjnej	Uchwała nr IX/74/15 Rady Gminy Brzyska z dnia 29 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia planu gospodarki niskoemisyjnej	Okres obowiązywania planu zakończył się. Trwają prace nad jego aktualizacją. Konieczne zachowanie zgodności z założeniami strategii, szczególnie celami operacyjnymi 2.1. Dbłość o stan środowiska oraz mitygacja i adaptacja do zmian klimatu, 2.2. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej, warunkującej atrakcyjność osadniczą, gospodarczą i bezpieczeństwo ekologiczne.
	Program usuwania azbestu	Uchwała Nr XXXI/223/18 Rady Gminy Brzyska z dnia 28 marca 2018 r.	Dokument aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami strategii.
	Program małej retencji	Brak	Dokument opcjonalny, ważny z uwagi na konsekwencje zmian klimatu, a jednocześnie dostępność środków zewnętrznych na inwestycje retencyjne. Strategia traktuje te kwestie priorytetowo, o czym świadczy m.in. kierunek działania 2.1.3. Ochrona stanu i jakości zasobów wodnych, w tym wsparcie i realizacja inwestycji z zakresu retencji, także służących gromadzeniu i wykorzystywaniu wody opadowej w indywidualnych gospodarstwach, m.in. poprzez montaż zbiorników na

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

			deszczówkę wraz z oprzyrządowaniem przy budynkach mieszkalnych w gminie.
Transport	Strategia rozwoju elektromobilności	Brak	Dokument opcjonalny, ważny w kontekście dążenia do realizacji zasad zrównoważonego rozwoju w zakresie mobilności, w której szczególne miejsce zajmuje elektromobilność, a także ze względu na dostępność środków zewnętrznych na przedmiotowe działania. Ewentualne opracowanie w szerszym partnerstwie, np. powiatowym.
	Plany rozwoju sieci drogowej wraz planami finansowania w zakresie dróg gminnych	Brak	Zgodnie z Ustawą z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, do zarządcy drogi należy w szczególności opracowywanie planów rozwoju sieci drogowej. Opracowanie planu z zachowaniem spójności z założeniami strategii, w szczególności z celem operacyjnym 2.3. Poprawa dostępności transportowej gminy oraz mobilności mieszkańców.
Polityka społeczna	Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych	Uchwała nr V/44 /15 Rady Gminy Brzyska z dnia 10 czerwca 2015r. w sprawie przyjęcia „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Brzyska na lata 2015 – 2020”	Okres obowiązywania strategii zakończył się. Trwają prace nad jej aktualizacją. Konieczne zachowanie zgodności z założeniami strategii, szczególnie celem operacyjnym 1.2. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości opieki społecznej i zdrowotnej.
	Gminny program rewitalizacji	Uchwała nr XXI/155/17 Rady Gminy Brzyska z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie: przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 Uchwała nr XXVII/183/17 Rady Gminy Brzyska z dnia 25 października 2017 r. w sprawie: zmiany załącznika do uchwały nr XXI/155/17 Rady Gminy Brzyska z dnia 29 marca 2017 r.	Dokument aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami strategii. Rekomendowana aktualizacja lub opracowanie programu w 2023 r. Strategia zakłada działania rewitalizacyjne oraz z zakresu odnowy centrów miejscowości (kierunek działania 1.4.9. Działania rewitalizacyjne i zakresu odnowy miejscowości, w tym m.in. tworzenie przyjaznych, dostępnych, atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, zharmonizowanych z krajobrazem oraz odwołujących się do lokalnych tradycji i dziedzictwa, w szczególności umożliwiających wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców i integrację społeczności lokalnych, a jednocześnie tworzących ofertę dla turystów i gości). Dokument stanowi instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	Uchwała Nr XI/90/16 Rady Gminy Brzyska z dnia 16 marca 2016r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Brzyska na lata 2016 – 2022”	Dokument kierunkowo zgodny z założeniami strategii, obowiązujący do 2022 r. Potrzebna jest aktualizacja lub opracowanie nowego programu, przy zachowaniu spójności ze strategią. Rozpoczęto dedykowane prace.
	Gminny program wspierania rodziny	Uchwała Nr XXXIII/207/21 Rady Gminy Brzyska z dnia 27 października 2021r. w sprawie przyjęcia „Programu Wspierania Rodzin dla Gminy Brzyska na lata 2021 – 2023”	Dokument aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami strategii. Najpóźniej w 2023 r. aktualizacja lub opracowanie nowego programu, przy zachowaniu spójności ze strategią.
	Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii	Uchwała Nr XXXVI/222/22 Rady Gminy Brzyska z dnia 26 stycznia 2022r. . w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022.	Program przyjmowany corocznie. Aktualizacja lub opracowanie nowego programu, przy zachowaniu spójności ze strategią.
Rozwój lokalny	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Uchwała Nr XXXIV/215/21 Rady Gminy Brzyska w sprawie przyjęcia rocznego programu współpracy na 2022 r. Gminy Brzyska z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Program przyjmowany corocznie. Obszary współpracy finansowej i niefinansowej powinny uwzględniać szczególnie te pola, które strategia uznaje za kluczowe i w których organizacje pozarządowe zostały wskazane jako partnerzy realizacyjni.
	Programy odnowy miejscowości i podobne	Brak	Opcjonalne opracowanie dokumentów. Programy mogą uszczegółowić zapisy strategii, tworząc przestrzeń do realizacji wielu działań lokalnych, w tym przy zaangażowaniu mieszkańców, a jednocześnie stać się instrumentami pozyskiwania środków na dedykowane przedsięwzięcia.
Oświata	Plan sieci publicznych szkół podstawowych	Uchwała Nr XI/50/19 rady gminy Brzyska z dnia 28.08.2019 r w sprawie uchwalenia planu sieci	Dokument aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami strategii. Strategia zakłada jednak „monitorowanie sytuacji w oświacie

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	prowadzonych przez gminę	publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Brzyska oraz określenia granic obwodów publicznych szkół podstawowych od dnia 1.09. 2019 r.	wraz z działaniami w celu dostosowania sieci szkół i przedszkoli, infrastruktury oraz kadr do skali popytu, wynikającego z sytuacji demograficznej gminy Brzyska” (kierunek działania 1.1.6).
Zarządzanie kryzysowe	Gminny plan zarządzania kryzysowego	Gminny Plan Zarządzania Kryzysowego	Rekomendowana bieżąca aktualizacja, m.in. wykorzystująca doświadczenia kadr zarządzających gminą w czasie pandemii COVID-19.
Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa	Uchwała Nr XXXVI/221/22 Rady Gminy Brzyska z dnia 26 stycznia 2022r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Brzyska na lata 2022-2027.	Dokument aktualny, kierunkowo zgodny z założeniami strategii. Aktualizacja zgodnie z potrzebami.

Źródło: Opracowanie we współpracy z gminą

MONITORING, EWALUACJA I AKTUALIZACJA DOKUMENTU

Podstawą skutecznego wdrażania strategii jest dysponowanie wiedzą na temat postępów w zakresie realizacji wskazanych w niej działań oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami. Zgodnie z tym założeniem, sprawozdawczość z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku będzie prowadzona systematycznie w układzie rocznym. Będzie zintegrowana z obowiązkiem przygotowywania i publikacji corocznego raportu o stanie gminy. Obejmuje on podsumowanie działalności w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy. Poszczególne referaty Urzędu Gminy Brzyska oraz jednostki gminne będą składały sprawozdania częściowe, opisujące przebieg realizacji zaplanowanych działań w zakończonym roku kalendarzowym oraz osiągnięte efekty, w tym w wymiarze wskaźnikowym. Wyznaczony w urzędzie koordynator wdrażania strategii na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniach częściowych będzie przygotowywał zbiorczy raport sprawozdawczy i w określonym terminie przekazywał go Wójtowi Gminy Brzyska. Ten zatwierdza raport i przekazuje go Radzie Gminy Brzyska w określonym terminie. Raport będzie stanowił podstawę oceny i sformułowania zaleceń na kolejne lata wdrażania strategii (proponowania priorytetów realizacyjnych podpartych budżetowo, wprowadzania uzupełnień oraz dokonywania niezbędnych i uzasadnionych zmian w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne). Sprawozdawczość powinna uwzględniać działania określone w planie operacyjnym strategii a także przypisane im wskaźniki, z których kluczowe znaczenie mają wskaźniki zgromadzone w poniższej tabeli, którym przypisano wartości bazowe i docelowe. Zostały one określone w oparciu o dostępne dane historyczne oraz na podstawie założonych efektów działań. Należy pamiętać, że wpływ na ich osiągnięcie będzie miał szereg czynników wewnętrznych i zewnętrznych, niemożliwych do określenia w momencie tworzenia strategii. Mogą one być poszerzane, zamieniane lub aktualizowane, zgodnie z potrzebami.

Ponadto, rekomenduje się, aby w połowie okresu obowiązywania i wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku oraz po jej zakończeniu przeprowadzić badanie ewaluacyjne, w celu uzyskania praktycznych wniosków, które posłużą udoskonaleniu bieżącej lub przyszłej interwencji strategicznej. Ewaluacja może zostać zrealizowana w formie spotkania z udziałem władz samorządowych oraz najważniejszych interesariuszy lokalnych i partnerów realizacyjnych. Pożądanym jest, aby badania ewaluacyjne były wspierane przez niezależnych ekspertów zewnętrznych, co pozwoli na uwzględnienie wiedzy eksperckiej, doświadczenia i potencjału instytucji wyspecjalizowanych w tego typu badaniach, a także na zapewnienie bezstronności i obiektywizmu w procesie oceny.

Tabela 10. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

OBSZAR STRATEGICZNY 1. ROZWÓJ SPOŁECZNY					
Cel strategiczny 1. Powszechna dostępność wysokiej jakości usług publicznych, gwarantujących rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.					
Cele operacyjne:	Rezultat	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskiwania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika
1.1. Zapewnienie wysokiej jakości lokalnego systemu oświaty w warstwach: infrastrukturalnej, ofertowej, zarządczej i prorozwojowej.	Poprawa jakości kształcenia, poprawa wyników egzaminów końcowych	Wyniki egzaminów końcowych	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna	j. polski 60% matematyka 47% j. obcy 64 %	j. polski 67% matematyka 50% j. obcy 69 %
	Poprawa dostępności oraz funkcjonalności i jakości bazy dydaktycznej oraz przyszłolnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej	Liczba zmodernizowanych obiektów oświatowych	Placówki oświatowe	0	3

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

1.2. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości opieki społecznej i zdrowotnej.	Poprawa dostępności i jakości usług ochrony zdrowia, w tym lekarzy specjalistów	Liczba zatrudnionych lekarzy specjalistów	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzyskach	7	9
	Poprawa dostępności oraz funkcjonalności i jakości infrastruktury ochrony zdrowia	Liczba zmodernizowanych obiektów ochrony zdrowia	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzyskach	0	1
1.3. Upowszechnienie kultury, sportu i rekreacji jako form aktywizacji i integracji lokalnej.	Poprawa dostępności oraz funkcjonalności i jakości bazy rekreacyjnej i sportowej	Liczba nowych obiektów	Urząd Gminy Brzyska	0	1
	Poprawa dostępności oraz funkcjonalności i jakości bazy kulturalnej i społecznej	Liczba nowych obiektów bazy kulturalnej i społecznej	Urząd Gminy Brzyska	0	1
1.4. Doskonalenie jakości administracji oraz strategicznego zarządzania publicznego zintegrowanego z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym.	Poprawa efektywności energetycznej bazy, dywersyfikacja źródeł ciepła w kierunku bardziej ekologicznych Poprawa dostępności oraz funkcjonalności i jakości bazy administracyjnej	Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	Urząd Gminy Brzyska	5	10
	Wzrost poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz zaangażowania kadr administracji samorządowej	Średnia liczba szkoleń i/lub innych form doskonalenia na 1 pracownika urzędu w ciągu roku	Urząd Gminy Brzyska	2,45	3,35
OBSZAR STRATEGICZNY 2. ROZWÓJ INFRASTRUKTURALNY I ŚRODOWISKOWY					
Cel strategiczny 2. Infrastruktura techniczna i społeczna o prorozwojowym efekcie dla gospodarki, gminy i mieszkańców.					
Cele operacyjne:	Rezultaty	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskiwania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika
2.1. Dbłość o stan środowiska oraz mitygacja i adaptacja do zmian klimatu.	Poprawa efektywności energetycznej budynków	Liczba budynków użyteczności publicznej korzystających z OZE	Urząd Gminy Brzyska	1	4
	Wzrost poziomu segregacji i recyklingu odpadów, wdrożenie rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów	Urząd Gminy Brzyska	31,7%	50%
2.2. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej, warunkującej atrakcyjność	Poprawa dostępności sieci kanalizacyjnej i wzrost jakości usług kanalizacyjnych	Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacyjnej	Urząd Gminy Brzyska	0%	65%

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

osadniczą, gospodarczą i bezpieczeństwo ekologiczne.	Poprawa dostępności sieci wodociągowej i wzrost jakości usług wodociągowych	Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej	Urząd Gminy Brzyska	0%	25%
2.3. Poprawa dostępności transportowej gminy oraz mobilności mieszkańców.	Rozwój sieci ścieżek rowerowych, zapewnienie ich ciągłości	Długość wykonanych lub zmodernizowanych ciągów pieszych i rowerowych	Urząd Gminy Brzyska	2 km	10 km
	Zapewnienie komfortu mieszkańców korzystających z usług publicznych oraz turystów i gości odwiedzających gminę	Liczba budynków i miejsc użyteczności publicznej oraz atrakcyjnych dla rekreacji i turystyki, gdzie powstały nowe miejsca parkingowe	Urząd Gminy Brzyska	3	5
2.4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego.	Poprawa efektywności współpracy jednostek i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo oraz zarządzanie kryzysowe	Liczba wspólnych akcji i ćwiczeń	Urząd Gminy Brzyska	1	3
	Podniesienie jakości bazy i wyposażenia jednostek pożarniczych	Liczba jednostek OSP, które otrzymały wsparcie publiczne	Urząd Gminy Brzyska	6	6
OBSZAR STRATEGICZNY 3. ROZWÓJ GOSPODARCZY					
Cel strategiczny 3. Konkurencyjna gospodarka, bazująca na lokalnych zasobach i potencjałach oraz unikatowej ofercie spędzania czasu wolnego.					
Cele operacyjne:	Rezultaty	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskiwania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika
3.1. Tworzenie dogodnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania na terenie gminy oraz wsparcie i promocja przedsiębiorczości lokalnej.	Zapewnienie warunków dla rozwoju rolnictwa i branż powiązanych	Liczba produktów lokalnych skatalogowanych i promowanych na stronie internetowej gminy	Urząd Gminy Brzyska	0	3
	Wzrost dostępności i jakości wsparcia dla przedsiębiorców	Liczba podmiotów zarejestrowanych i/lub nowo zarejestrowanych w REGON na 1 tys. mieszkańców	Urząd Gminy Brzyska	26	30
3.2. Rozwój i promocja oferty spędzania czasu wolnego, opartej na bogactwie przyrodniczym i historyczno-kulturowym gminy.	Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych i ewentualne nadanie im nowych funkcji	Liczba obiektów poddanych pracom konserwatorskim, restauratorskim, robotom budowlanym	Urząd Gminy Brzyska	0	1
	Rewitalizacja obszarów poeksploatacyjnych, zagospodarowanie dla potrzeb rekreacji, wypoczynku, turystyki	Liczba firm obsługujących kąpieliska na bazie zbiorników po eksploatacji piasków i żwiru na terenie gminy	Urząd Gminy Brzyska	0	1

Źródło: opracowanie przez UG Brzyska

RAMY FINANSOWE I POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY BRZYSKA DO 2030 ROKU

RAMY FINANSOWE

Ramy finansowe wskazują wielkości środków finansowych szacowanych na realizację strategii, a jednocześnie potwierdzają możliwość realizacji przez gminę zaplanowanych działań. Uzależnione są one od zakresu przedmiotowego i horyzontu czasowego podejmowanych działań, kondycji finansowej gminy oraz jej możliwości inwestycyjnych, w tym założeń długofalowej polityki finansowej i inwestycyjnej. Przy jej konstruowaniu wykorzystano doświadczenia zebrane w wyniku działań podejmowanych w ostatnich latach, w tym przede wszystkim związane z wdrażaniem poprzedniej strategii na lata 2014-2020, a także dostępności potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania. Finansowanie działań rozwojowych, określonych w Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do roku 2030, będzie się odbywać przy wykorzystaniu środków, które pozostają w dyspozycji samorządu lub o które gmina może skutecznie zabiegać. Wśród nich najistotniejsze są środki publiczne, wspomagane funduszami prywatnymi w ramach zawiązywanych partnerstw. Środki pochodzące z budżetu gminy będą zapewniały niezbędne współfinansowanie projektów w ramach programów operacyjnych i innych finansowanych ze źródeł krajowych i międzynarodowych.

Analizując zdolność gminy Brzyska do realizacji zadań wynikających z zapisów strategii, należy odnieść się do danych historycznych przedstawiających stan finansów gminnych, a także dokonać próby określenia potencjału inwestycyjnego gminy w perspektywie objętej strategią, opierając się przy tym na danych prognostycznych.

W analizowanym okresie 2011-2020 dochody budżetu gminy rosły z roku na rok, zwiększając się prawie dwukrotnie z ok. 17,2 mln zł w roku 2011 do 33,8 mln zł w roku 2020. Równolegle rosły także dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca – na początku analizowanego okresu było to 2685 zł, zaś pod koniec dekad już 5 173 zł. Z punktu widzenia struktury budżetu, najważniejszym źródłem dochodów gminy były transfery zewnętrzne: dotacje i subwencje. Udział tych pierwszych w budżecie wzrósł z poziomu 28,5% w 2011 roku do 41,7% w roku 2020. Nominalnie wzrost ten wyniósł ponad 9 mln zł (z 4,9 mln do 14 mln zł). W istotnej mierze należy go wszystkim z rządowymi transferami pieniężnymi m.in. w ramach programu „Rodzina 500+”. Kwoty te gmina w całości dystrybuje wśród mieszkańców i nie mają one żadnego przełożenia na jej realne zdolności finansowe. Odpowiedzialność za obsługę rządowych transferów w tym zakresie przechodzi w 2022 r. na Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Należy się spodziewać, że znacząco odbije się to na statystykach finansowych samorządów w całej Polsce. Z kolei drugą część budżetu stanowią subwencje, których udział widocznie zmalał z 54,4% w roku 2011 do 36,7% w 2020 – pomimo wzrostu nominalnego z 9,3 mln do 12,4 mln zł. Za najmniejszą część dochodów gminy – niespełna 22% w 2020 roku – odpowiadały dochody własne. Ich poziom wzrósł w ostatniej dekadzie o ponad 4,3 mln, do niemal 7,3 mln zł.

Wymiarem aktywności samorządu terytorialnego w kreowaniu podstaw rozwoju lokalnego są przede wszystkim wydatki budżetowe. Należy wskazać wyraźny wzrost wydatków budżetowych ponoszonych przez gminę Brzyska. W analizowanym okresie 2011-2020 wzrosły one o +74% z ok. 17,7 mln zł do ok. 30,7 mln zł. Odpowiednio wzrastały wydatki gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W roku 2011 było to 2 765 zł, zaś w 2020 r. 4 716 zł. Największy skok odnotowały po roku 2015, czyli wraz z początkiem funkcjonowania wspomnianego programu „Rodzina 500+”. Szczególnym rodzajem wydatków są wydatki inwestycyjne, które służą kreowaniu nowej jakości życia mieszkańców gminy,

tworząc podstawy trwałego rozwoju społecznego, gospodarczego, środowiskowego i przestrzennego. W okresie analizowanych ostatnich 10 lat inwestycje pochłaniały średniorocznie niecałe 2,4 mln złotych. Zwraca uwagę ich nieregularny poziom, szczególnie spadek do 1,3-1,4 mln zł w ostatnich latach. Na przestrzeni dekady próg 2,4 mln gmina przekroczyła jedynie 4 razy.

Wraz ze zwiększającymi się wydatkami, w tym wydatkami inwestycyjnymi, gmina z powodzeniem realizowała swoje zobowiązania z zakresu obsługi zadłużenia. Na przestrzeni dekady widoczny jest trend konsekwentnego ograniczenia kosztów z ponad 204 tys. zł w roku 2012 do ok. 23 tysięcy w roku 2020.

Przytoczone informacje pozwalają stwierdzić, że w okresie 2011-2020 gmina Brzyska prowadziła odpowiedzialną politykę inwestycyjną zabezpieczającą stan budżetu – wydatki rosły współmiennie z dochodami, poziom zadłużenia stopniowo malał, zaś z kolei wydatki inwestycyjne wahały się, nie przekraczając jednak poziomu 14,5% wydatków. Ocenia się, iż stan finansów publicznych gminy zarządzany jest w sposób ostrożny, co otwiera możliwości wykorzystania wsparcia funduszy zewnętrznych w realizacji projektów zapisanych w strategii.

Strategia określa kierunki interwencji podejmowanej w perspektywie roku 2030, w tym kluczowe inwestycje gminne. W ich zestawieniu wyróżniono m.in. projekty budowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, poprawy efektywności energetycznej infrastruktury gminnej i gospodarstw domowych, modernizacje/remonty infrastruktury społecznej, uzbrajanie terenów inwestycyjnych, tworzenie przestrzeni dedykowanych branży turystycznej i rekreacyjnej. Łączną wartość wszystkich inwestycji szacuje się na ok. 162 mln zł. Są to jednak w dużej mierze projekty współrealizowane, gdzie liderem pozostaje np. Związek Gmin Dorzecza Wisłoki oraz powiat jasielski. Wycena wykorzystuje m.in. bazę wiedzy i doświadczeń powstałą w wyniku prac nad ramami finansowymi dla innych dokumentów funkcjonujących na poziomie gminy, a także u wspomnianych partnerów, realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach w gminie, powiecie i w ramach współpracy międzygminnej, informacje finansowe zapisane w opracowanych już projektach, studiach wykonalności itp., a także informacje o możliwym dofinansowaniu.

Tabela 11. Inwestycje kluczowe wraz z szacowanymi ramami i potencjalnymi źródłami finansowania

Lp.	Określenie inwestycji	Lokalizacja inwestycji	Szacowane koszty	Potencjalne źródło finansowania	Uwagi
1.	Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Brzyska – etap II i III	Ujazd, Lipnica Dolna, Brzyska, Kłodawa, Błazkowa.	34 000 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt Związku Gmin Dorzecza Wisłoki
2.	Budowa sieci wodociągowej na terenie gminy Brzyska	Brzyska, Kłodawa	7 000 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt Związku Gmin Dorzecza Wisłoki
3.	Budowa Przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Brzyska	Teren całej gminy	4 000 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt Związku Gmin Dorzecza Wisłoki
4.	Wymiana źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych na terenie gminy Brzyska (wymiana min. 200 źródeł ciepła)	Teren całej gminy	4 500 000,00	Polski Ład, RPO WP, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt Związku Gmin Dorzecza Wisłoki

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

5.	Montaż i instalacji OZE w budynkach mieszkalnych na terenie gminy Brzyska (ok. 100 instalacji solarnych i ok. 200 instalacji fotowoltaicznych)	Teren całej gminy	5 000 000,00	Polski Ład, RPO WP, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt Związku Gmin Dorzecza Wistoki
6.	Montaż instalacji OZE w budynkach publicznych na terenie gminy Brzyska (na Urzędzie Gminy w Brzyskach i Zespole Szkolno-Przedszkolnych w Brzyskach)	Teren całej gminy	200 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt Związku Gmin Dorzecza Wistoki
7.	Mała retencja – montaż zbiorników na deszczówkę przy budynkach mieszkalnych w gminie Brzyska (montaż ok. 100 zbiorników z oprzyrządowaniem)	Teren całej gminy	700 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt Związku Gmin Dorzecza Wistoki
8.	Energooszczędne oświetlenie uliczne – modernizacja i budowa (modernizacja 448 opraw oświetleniowych na energooszczędne, w tym 237 będących własnością gminy)	Teren całej gminy	1 500 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt Związku Gmin Dorzecza Wistoki
9.	Modernizacja dróg powiatowych na terenie gminy Brzyska (droga 1835R relacji Kołaczyce – Brzyska – Brzyska oraz droga 1313R relacji Jasło – Błażkowa – Jodłowa)	Teren całej gminy	5 000 000,00	Polski Ład, PROW, FDS, Powiat Jasielski.	Projekt powiatu jasielskiego
10.	Szlak kamperowy: utworzenie parkingu dla kamperów	Kłodawa	550 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt powiatu jasielskiego
11.	Budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych (w ciągu dróg powiatowych: 1835R relacji Kołaczyce – Brzyska – Brzyska oraz 1313R relacji Jasło – Błażkowa – Jodłowa, wokół stawów w Ujeździe oraz na górę Liwocz)	Teren całej gminy	1 000 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt powiatu jasielskiego
12.	SOS Życie: teleopieka (dla ok. 50 mieszkańców gminy)	Teren całej gminy	100 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt powiatu jasielskiego
13.	Zajęcia edukacyjne dla nauczycieli i uczniów (szkolenia dla nauczycieli i zajęcia wdrażające metodę STEAM w szkołach)	Teren całej gminy	500 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt powiatu jasielskiego
14.	Klub Seniora	Teren całej gminy	250 000,00	Polski Ład, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Projekt powiatu jasielskiego i miasta Jasło
15.	Zagospodarowanie terenu wyrobisk żwirowych w Ujeździe (zagospodarowanie zbiorników wodnych, budowa dróg dojazdowych, ścieżek pieszych i rowerowych, domu turystycznego, małej infrastruktury itp.)	Ujazd	5 000 000,00	Polski Ład, RPO WP	
16.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (Dom	Dąbrówka, Ujazd,	7 000 000,00	Polski Ład,	

Strategia Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku

	Ludowy w Dąbrówce, Dom Ludowy w Ujeździe, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzyskach, Szkoła Podstawowa w Wróblowej, Szkoła Podstawowa w Lipnicy Dolnej, Szkoła Podstawowa w Brzyskach)	Brzyska, Lipnica Dolna, Wróblowa		RPO WP, NFOŚiGW, WFOŚiGW	
17.	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych	b/d	1 550 000,00	b/d	
18.	KAMPUS EDUKACYJNY: Budowa boiska sportowego wraz z zapleczem w Błażkowej (budowa pełnowymiarowego boiska do piłki nożnej z nawierzchnią trawiastą, boiska treningowego dla dzieci, zaplecza administracyjno-sanitarnego)	Błażkowa	3 500 000,00	b/d	
19.	E- PRZEDSIĘBIORCA: uzbrojenie i promocja terenów inwestycyjnych (przygotowanie terenów inwestycyjnych o powierzchni ok. 5 ha przy drodze 73 w miejscowości Kłodawa i Ujazd: opracowanie koncepcji i dokumentacji technicznej, zmiana dokumentów planistycznych, cyfryzacja systemów informacji przestrzennej, uzbrojenie terenów, działania doradczo-promocyjne)	Kłodawa, Ujazd	15 000 000,00	Polski Ład, RPO WP,	
20.	E –USŁUGI: rozwój zasobów cyfrowych i usług (m.in. cyfryzacja systemów informacji przestrzennej, gospodarki nieruchomościami)	Teren całej gminy	500 000,00	b/d	
21.	Przebudowa i zmiana przeznaczenia niedokończonego budynku Domu Ludowego w Lipnicy Dolnej (na budynek użyteczności publicznej z funkcją mieszkalną)	Lipnica Dolna	1 950 000,00	Polski Ład, RPO WP	
22.	Renowacja zespołu pałacowo-dworskiego w Brzyskach (prace remontowo-konserwatorskie w obrębie zabytkowego budynku pałacu oraz nadanie mu nowych funkcji)	Brzyska	20 000 000,00	Polski Ład, RPO WP, MKiDN, Wojewódzki Konserwator, Zabytków.	
23.	Rewitalizacja centrum w Brzyskach – plac bo byłej GS etap. III (budowa kompleksowej bazy lokalowej niezbędnej do prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej i społecznej na obszarze do tej pory zdegradowanym - etap obejmuje: budynek handlowo-usługowo-gastronomiczny, dwu kondygnacyjny, utwardzenie placu, parking)	Brzyska	3 000 000,00	Polski Ład, RPO WP	

Źródło: opracowanie przez gminę

Zasada dodatkowości środków finansowych w realizacji projektów zapisanych w strategii oznacza, że to od potencjału inwestycyjnego jednostki samorządu terytorialnego zależy, w jakim czasie i ile środków finansowych będzie mogła przeznaczyć na działania związane z rozwojem, czyli przede wszystkim na realizację strategii rozwoju gminy. Dlatego tak istotne jest oszacowanie potencjału inwestycyjnego gminy.

Wskaźniki do szacowania potencjału inwestycyjnego gminy zaczerpnięto z prognoz finansowych zawartych w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Brzyska na lata 2021-2025 przyjętej Uchwałą nr XXV/144/21 Rady Gminy Brzyska z dnia 20 stycznia 2021 roku z późniejszymi zmianami. Przyjęto w nich prognozowaną, średnioroczną wysokość wydatków gminy ogółem na poziomie ok. 34 mln zł.

Określając potencjał inwestycyjny gminy Brzyska, posłużono się metodologią opartą na algorytmie obejmującym założenie, że:

$$PI = W_{og.} \times W_i$$

gdzie:

PI= potencjał inwestycyjny jednostki samorządu terytorialnego

$W_{og.}$ =Wydatki budżetowe ogółem

W_i = średni procentowy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostki samorządu terytorialnego.

Potencjał inwestycyjny gminy stanowi iloczyn jego prognozowanych wydatków w okresie objętym prognozą i średniego procentowego udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach w okresie poprzednim do prognozowanego. Tak wyliczony potencjał inwestycyjny gminy można uznać za podstawę przyszłej aktywności inwestycyjnej gminy.

Analizując dane historyczne, ustalono że średnia wartość procentowego udziału wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez gminę w okresie 2011-2020 wynosiła 10,3%. Dzięki temu możliwe było oszacowanie potencjału inwestycyjnego gminy Brzyska w okresie realizacji strategii. Wykorzystując wskazany wyżej algorytm oszacowano, iż przy utrzymaniu obecnego tempa inwestycyjnego, w latach 2021-2030 gmina mogłaby przeznaczać średniorocznie na inwestycje ok. 3,5 mln zł. W latach 2011-2020 gmina wydatkowała na inwestycje średniorocznie ok. 2,4 mln zł. W tym kontekście szacowana kwota rocznie na inwestycje w latach realizacji strategii jest ambitna i możliwa do realizacji jedynie przy założeniu współpracy finansowej z innymi partnerami oraz wysokiego wsparcia kluczowych inwestycji ze środków zewnętrznych. Mając na względzie ograniczoną bazę dochodów własnych gminy, rekomenduje się realizację przez władze samorządowe w pierwszej kolejności tych projektów inwestycyjnych, które będą zmierzały do jej wzmocnienia. Równocześnie przewiduje się, iż rozpisane plany inwestycyjne mogą wymagać aktualizacji ze względu na zachodzące zmiany w gminie oraz jej otoczeniu, w szczególności finansowo-podatkowym i prawnym.

POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie działań opisanych w Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku będzie się odbywać za pomocą środków pochodzących z różnych źródeł, aby zwiększyć możliwości realizacyjne oraz efektywność podejmowanych interwencji. W tym kontekście trzeba wskazać na trzy podstawowe źródła:

- publiczne środki zagraniczne, w tym przede wszystkim pochodzące z funduszy unijnych oraz innych instrumentów i mechanizmów europejskich (m.in. EFRR, EFS, FS, fundusze norweskie i EOG),
- publiczne środki krajowe, w tym uwzględniające budżet gminy i innych jednostek samorządu terytorialnego (m.in. fundusze regionalne), fundusze z budżetu państwa, celowe i dotacje państwowe (m.in. środki i programy rządowe, poszczególnych ministerstw, NFOŚiGW, WFOŚiGW),
- inne prywatne.

Z punktu widzenia dostępnych środków zewnętrznych, najistotniejszym źródłem finansowania, zarówno w zakresie zadań inwestycyjnych, jak i projektów ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich, są fundusze europejskie. Mając na względzie okres obowiązywania Strategii Rozwoju Gminy Brzyska do 2030 roku, należy przyjąć, iż finansowanie działań w niej określonych obejmie przede wszystkim okres **Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021-2027** oraz wsparcie w ramach nowego **Europejskiego Funduszu Odbudowy (Next Generation EU)**.

Nowy siedmioletni budżet Unii Europejskiej (wieloletnie ramy finansowe) zaplanowano na 1 074,3 mld euro, a dodatkowy antykryzysowy pakiet odbudowy skumulowany w pierwszych latach ma wynieść 750 mld euro, w tym 390 mld euro w formie dotacji. Łącznie oznacza to kwotę 1 824,3 mld euro. Środki te mają wspierać odbudowę państw po pandemii Covid-19 oraz inwestycje w transformację ekologiczną i cyfrową. Tematyczne kierunki wydatkowania środków określono następująco:

- Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa: 143,4 mld euro (z tego 10,6 mld euro w ramach Next Generation EU), w tym: Horyzont Europa i Fundusz InvestEU;
- Spójność, odporność i wartości: 1 099,7 mld euro (721,9 mld euro - fundusz odbudowy), w tym: fundusze polityki spójności, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, Unijny Mechanizm Ochrony Ludności – RescEU, program działań w dziedzinie zdrowia;
- Zasoby naturalne i środowisko: 373,9 mld euro (17,5 mld euro - fundusz odbudowy), w tym: wspólna polityka rolna, Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji;
- Migracja i zarządzanie granicami: 22,7 mld euro, w tym: Fundusz Azylu i Migracji oraz Fundusz Zintegrowanego Zarządzania Granicami;
- Bezpieczeństwo i obrona: 13,2 mld euro, w tym: Europejski Fundusz Obronny i Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
- Sąsiedztwo i świat: 98,4 mld euro, w tym Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej oraz Instrument Pomocy Humanitarnej;
- Europejska administracja publiczna: 73,1 mld euro¹.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/recovery-plan-mff-2021-2027/>

Filarem unijnego planu odbudowy ma być z kolei **Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności**, zapewniający krajom europejskim wsparcie finansowe, by złagodzić społeczno-gospodarcze skutki pandemii Covid-19. Jego budżet ogółem to 672,5 mld euro (z 750 mld euro w ramach Europejskiego Funduszu Odbudowy), z czego 312,5 mld euro przewidziano w formie dotacji. Zaplanowana alokacja dla Polski wynosi 23,9 mld EUR, dodatkowo ponad 34 mld EUR z części pożyczkowej funduszu. Podstawą wydatkowania środków ma być Krajowy Plan Odbudowy, finansowany ze środków wspomnianego Europejskiego Instrumentu na Rzecz Odbudowy. Jego celem jest odbudowa potencjału rozwojowego gospodarki utraconego w wyniku pandemii oraz wsparcie budowy trwałej konkurencyjności gospodarki i wzrost poziomu życia społeczeństwa w dłuższym horyzoncie czasowym, co będzie odbywać się m.in. poprzez przyspieszenie rozwoju niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, która w sposób odpowiedzialny wykorzystuje zasoby środowiska, a także rozwój oparty na wykorzystaniu rozwiązań cyfrowych. Oczekiwanym rezultatem realizacji celu strategicznego KPO jest zwiększenie produktywności gospodarki, która będzie zdolna do tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy, dostępnych dla większej liczby osób. W ramach dokumentu założono realizację pięciu komponentów oraz działań (tj. reform i inwestycji):

- Komponent A. Odporność i konkurencyjność gospodarki – 4,133 mld euro, 17,3%;
- Komponent B. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności – 6,347 mld euro, 26,6%;
- Komponent C. Transformacja cyfrowa – 3,034 mld, 12,7%;
- Komponent D. Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia – 4,262 mld, 17,9%;
- Komponent E. Zielona, inteligentna mobilność – 6,074 mld, 25,5%².

Okolo $\frac{1}{3}$ środków z funduszu ma trafić do samorządów³.

Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej dla Polski to ok. 170 mld euro (w cenach bieżących), w tym:

- 72,2 mld euro na politykę spójności,
- 3,8 mld euro z funduszu sprawiedliwej transformacji,
- 24,9 mld euro dotacji z Funduszu Odbudowy,
- 34,2 mld euro pożyczek z Funduszu Odbudowy,
- 21,6 mld euro na płatności bezpośrednie dla rolników,
- 10,6 mld euro na rozwój obszarów wiejskich,
- ok. 2 mld euro w ramach instrumentu React EU (instrument na rzecz walki z negatywnymi skutkami COVID-19⁴).

Okolo 60% funduszy z polityki spójności trafi do **programów realizowanych na poziomie krajowym**, a pozostałe 40% otrzymają **programy regionalne**, zarządzane przez marszałków województw. Programy będą funkcjonowały w podobnym układzie, jak w ramach perspektywy na lata 2014-2020.

² <https://crido.pl/blog-business/krajowy-plan-odbudowy-komponent-a-odpornosc-i-konkurencyjnosc-gospodarki/>

³ <https://www.money.pl/gospodarka/kpo-sejm-zdecydowal-ws-funduszu-odbudowy-oto-najwazniejsze-informacje-6635999141600000a.html>

⁴ <https://samorząd.pap.pl/kategoria/aktualnosci/jak-beda-inwestowane-fundusze-ue-z-nowej-perspektywy-jest-plan-podzialu>

Podział środków na poszczególne programy krajowe przedstawia się następująco:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS) – ponad 25 mld euro (m.in. rozwój gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, inwestycje transportowe, ochrona zdrowia, dziedzictwo kulturowe),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) – ok. 7,9 mld euro (m.in. innowacje, współpraca nauki i biznesu),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) (m.in. praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) – ok. 2 mld euro (między innymi cyfryzacja, sieci szerokopasmowe, rozwój e-usług, cyberbezpieczeństwo),
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW) – ok. 2,5 mld euro (specjalna pula wsparcia dla województw Polski Wschodniej),
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich – ok. 0,5 mld euro (wsparcie dla instytucji wdrażających fundusze UE, szkolenia dla beneficjentów, działania informacyjne),
- Program dotyczący sprawiedliwej transformacji – 4,4 mld euro (pomoc w transformacji dla regionów górniczych),
- Program Pomoc Żywnościowa – 0,2 mld euro,
- Program Ryby – 0,5 mld euro,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – 0,56 mld euro⁵.

Po uzgodnieniach między ministerstwem i marszałkiem, na program regionalny do województwa podkarpackiego trafi 2,18 mld euro (łącznie kwota dla województwa na program regionalny + FST + Program dla Polski Wschodniej to 2,6 mld euro)⁶. Trwają finalne prace i konsultacje dotyczące **programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027**. Określa on następujące priorytety:

- PRIORYTET 1 – KONKURENCYJNA I CYFROWA GOSPODARKA (m.in. badania, innowacje i wykorzystanie zaawansowanych technologii, cyfryzacja, wsparcie MŚP, tworzenie nowych miejsc pracy, rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości);
- PRIORYTET 2 – ENERGIA I ŚRODOWISKO (m.in. wspieranie efektywności energetycznej, redukcji emisji gazów cieplarnianych i wykorzystania energii odnawialnej, a także ograniczenia i przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, rozwój gospodarki wodnej, wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej, ochrona przyrody i bioróżnorodności);
- PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA (wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej);

⁵ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich-na-lata-2021-2027/>

⁶ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/fundusze-unijne-dla-regionow---rezerwa-podzielona-po-rozmowach-z-marszalkami-wojewodztw>

- PRIORYTET 4 – MOBILNOŚĆ I ŁĄCZNOŚĆ (rozwój zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności);
- PRIORYTET 5 – INFRASTRUKTURA BLIŻEJ LUDZI (m.in. poprawa dostępności i jakości usług oraz infrastruktury i wyposażenia w zakresie: edukacji na wszystkich szczeblach, pomocy społecznej – z naciskiem na deinstytucjonalizację usług, opieki zdrowotnej, kultury, obsługi ruchu turystycznego, wzmacnianie roli kultury, dziedzictwa i zrównoważonej turystyki w rozwoju);
- PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE (m.in. ochrona walorów oraz dziedzictwa kulturowego i naturalnego, rozwój powiązanych usług turystycznych, odnowa i zapewnienie bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, wzmacnianie
- PRIORYTET 7 – KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN (m.in. wsparcie i promocja zatrudniania, aktywizacja zawodowa i przedsiębiorcza, walka z bezrobociem, promowanie ekonomii społecznej, modernizacja instytucji i służb rynków pracy w kontekście wsparcia kształcenia i kompetencji pracowników dostosowanych do potrzeb społecznych i gospodarczych oraz dynamicznych zmian, aktywizacja zdrowotna pracowników, kreowanie zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców, poprawa jakości, dostępności i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy, rozwój kompetencji kluczowych, wspieranie uczenia się przez całe życie, programy aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości usług zdrowotnych i społecznych, integracja, aktywizacja i wsparcie osób najbardziej potrzebujących);
- PRIORYTET 8 – ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ (m.in. wsparcie działań lokalnych grupy działania, wsparcie i promocja aktywizacji i partycypacji społecznej, integracja i aktywizacja społeczna, szczególnie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, wspieranie równego dla wszystkich dostępu do dobrej jakości edukacji, rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną, wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu podstawowych kompetencji, poprawa dostępności i jakości usług opieki zdrowotnej i ochrony socjalnej);
- PRIORYTET 9 – POMOC TECHNICZNA (zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji programu regionalnego, EFRR);
- PRIORYTET 10 – POMOC TECHNICZNA (EFS+)⁷.

Oczekuje się, że negocjacje regionalnego programu na lata 2021-2027 oraz jego ostateczne przyjęcie przez Komisję Europejską nastąpi w połowie 2022 r.

⁷ <https://www.rpo.podkarpackie.pl/index.php/zapoznaj-sie-z-dokumentami/2826-projekt-programu-regionalnego-fundusze-europejskie-dla-podkarpacia-2021-2027-versja-1-0>

Oprócz wskazanych powyżej programów, istnieją także inne możliwości pozyskania finansowania, w szczególności obejmujące **fundusze krajowe**. Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego mają na celu dofinansowanie zadań z zakresu kultury o charakterze projektowym i kierowane są m.in. do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, podmiotów prywatnych i jednostek samorządu terytorialnego (np. Edukacja kulturalna, Infrastruktura domów kultury, Kultura cyfrowa, Kultura Dostępna, Promocja czytelnictwa, Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży, Ochrona zabytków). Programy Ministerstwa Sportu zakładają rozwój bazy sportowej oraz aktywizację ruchową społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Obszary priorytetowe stanowią: sport powszechny, sport wyczynowy, infrastruktura sportowa, sport młodzieżowy, sport osób z niepełnosprawnościami (np. programy: „Umiem pływać”, „Klub”, „Sport Wszystkich Dzieci”, „Szkolny Klub Sportowy”, „Sportowa Polska – Program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej”, czy Program budowy zadaszeń boisk piłkarskich)⁸. Programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej koncentrują się na wsparciu rodziny na wszystkich etapach jej rozwoju, w tym zapewniając współfinansowanie dla tworzenia nowych placówek, a także na rozwoju usług opiekuńczych oraz aktywności seniorów (np. Program „Maluch+”, Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, Program wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025, Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025)⁹. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹⁰ oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹¹ wspierają przedsięwzięcia (zazwyczaj w formie instrumentów zwrotnych) z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, energii odnawialnej, ekologii, ochrony przyrody oraz zarządzania gospodarką wodną i odpadową. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg umożliwia współfinansowanie przedsięwzięć ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych¹². Fundusz Inwestycji Samorządowych zarządzany przez Polski Fundusz Rozwoju oferuje jednostkom samorządu terytorialnego wsparcie finansowe na zadania użyteczności publicznej i zadania własne, w tym głównie drogi, ulice, mosty, sektor wodno-kanalizacyjny, infrastruktura społeczna, gospodarka odpadami, transport zbiorowy, ciepłownictwo, ochrona zdrowia¹³. Poza tym działają programy rządowe wspierające odbudowę gospodarki po pandemii COVID-19. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz Program Inwestycji Strategicznych, zbudowany wokół głównych założeń Polskiego Ładu, zapewniają bezzwrotne dofinansowanie inwestycji publicznych realizowanych przez gminy, powiaty i województwa w całej Polsce (m.in. inwestycji w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, modernizację źródeł ciepła na zeroemisyjne, czy w gospodarowanie odpadami, a także inwestycji społecznych tj. żłobki, przedszkola czy ścieżki rowerowe)¹⁴.

⁸ <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-mkidn-2021>

⁹ <https://www.gov.pl/web/rodzina/programy-i-projekty>

¹⁰ <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-krajowe/programy-priorytetowe/>

¹¹ <https://www.wfos.krakow.pl/oferta/wedlug-rodzaju-wnioskodawcy/jednostki-samorządu-terytorialnego/>

¹² <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/rzadowy-fundusz-rozwoju-drog---dawniej-fundusz-drog-samorządowych>

¹³ <https://pfr.pl/oferta/fundusz-inwestycji-samorządowych.html>

¹⁴ <https://www.gov.pl/web/premier/program-inwestycji-strategicznych>

Urząd Gminy Brzyska

38-212 Brzyska 1

tel.: +48 13 4460105

e-mail: gmina@brzyska.pl

Dokument powstał na zlecenie Urzędu Gminy Brzyska, a jego głównymi autorami są władze, eksperci i interesariusze lokalni oraz konsultanci **FRDL Małopolskiego Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji** z Krakowa, którzy prowadzili proces strategiczny.